

PĂRINTELE TEOFIL

*amintiri despre duhovnicii
pe care i-am cunoscut*

Mitropolitul Serafim
Episcopul Vasile Someșanul
Părintele Arsenie Papacioc
Părintele Mina Dobzeu
Părintele Arsenie Boca
Părintele Cleopa Ilie
Părintele Paisie Olaru
Părintele Serafim Popescu

*Editura Teognost
cartea de duhovnicie*

PĂRINTELE
TEOFIL PĂRĂIAN

AMINTIRI DESPRE DUHOVNICII
PE CARE I-AM CUNOSCUȚ

Cluj-Napoca
2003

Viziune grafică: Ioan Gînscă

Tehnoredactare: Sorin Tămășan

Lectura: Maria-Elena Ganciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TEOFIL PĂRĂIAN, arhimandrit

Amintiri despre duhovniciei pe care i-am cunoscut /

Teofil Părăian. – Cluj-Napoca: Teognost, 2003

(Cartea de duhovnicie)

ISBN 973-85376-8-1

281.95

© Teognost, 2003

ISBN 973-85376-8-1

CUVÎNT ÎNAINTE

Cartea de față au dorit-o alții mai mult decît am dorit-o eu însumi. Am dorit-o și eu pentru că au ținut alții ca această carte să existe și m-am angajat la alcătuirea ei prin amintirile despre duhovnicii pe care îi cuprinde.

Cei care au dorit această carte s-au gîndit că e bine ca părinții duhovnici, ca îndrumătorii de suflete, ca cititorii în general să aibă la îndemîină niște gînduri, niște concepții, niște moduri de a lucra cu oamenii și aceasta în folosul înaintării spre îmbunătățire. Mi-am dat și eu seama că odată cu noi, cei care îi cunoaștem pe duhovnicii de care este vorba în această lucrare, se duc din lumea aceasta și gîndurile care ar putea fi cuprinse într-o carte, și-am zis că e bine să dau o mărturie despre cei pe care i-am cunoscut, despre cei pe care îi cunosc, despre oamenii rînduiți de Dumnezeu în vederea binelui și-a folosului. Așadar, am răscolit în adîncurile sufletului meu și am scos la iveală cîte sunt cuprinse în cartea de față și pe-acestea le pun la îndemîină iubitorilor de învățătură și iubitorilor de osteneală, iar cele scrise de mine doresc să fie nu simple informații, ci temeieri pentru o viață nouă, pentru o viață sfîntă, pentru o viață pe care să o poată binecuvînta Dumnezeu.

Unii dintre duhovnicii prezentați în rîndurile ce urmează au trecut la Domnul și au lăsat în urma lor lumini de gînd, gînduri bune pentru gînduri bune, gînduri bune pentru a gîndi cît mai bine în dorința omului de-a se apropia de Dumnezeu și de a-L mărturisi pe Dumnezeu în această

viață. În legătură cu aceștia vor fi doar amintirile lor, doar gândurile cîte au rămas după ei și pe care le port în minte pentru mine și nu numai pentru mine, ci și pentru toți aceia care le vor cunoaște și le vor folosi.

Gîndindu-mă la alcătuirea acestei lucrări, am căutat să am și unele convorbiri cu părinți duhovnicești, convorbiri pe care le-am înregistrat pe casete și le-am realizat anume pentru cartea de față. În acest sens am vorbit cu Î.P.S. Mitropolit Serafim din Germania și cu P.S. Vasile Someșanul din Cluj. Prea Sfințiile lor au avut bunăvoința să răspundă la anumite întrebări, iar convorbirile pe care le-am avut împreună le-am cuprins în cartea de față.

Am avut și alte înregistrări cuprinse în cartea de față, înregistrări pe care le-am realizat cu prilejul întîlnirii cu Părintele Mina Dobzeu și cu Părintele Arsenie Papacioc. Părintele Mina Dobzeu de la Episcopia de Huși și Părintele Arsenie Papacioc de la Schitul „Sfînta Maria” din Techirghiol au avut bunăvoința să-mi răspundă la mai multe întrebări, pe care acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, le cuprindem în cartea de față.

Părinții duhovnicești la care mi-a fost luare aminte și pe care îi cuprind în rîndurile care urmează sunt părinți care, fiecare la locul său și la vremea sa, au însemnat mult pentru îmbunătățirea sufletească, pentru despovărarea și pentru înseninarea celor ce, cu darul lui Dumnezeu, au ajuns la ei și s-au putut bucura de ceea ce lucrează Dumnezeu în sufletele oamenilor spre binele lor.

Cartea de față începe cu o scrisoare în care mă legitimez eu pe mine însumi în fața cititorilor. Scrisoarea a fost adresată unei credincioase, este o scrisoare lămuritoare

în ceea ce mă privește pe mine și mă bucur că pot să o pun în fața celor ce vor să știe cine sunt eu, ce spun eu despre mine însumi. În continuare am început în ordine ierarhică. Șirul prezentărilor începe cu Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, continuă cu Prea Sfințitul Vasile Someșanul și apoi luarea aminte ne este la alți ostenitori în ogorul Domnului, dintre care unii nu mai sunt în această viață pămîntească, dar au lăsat urme în inimile credincioșilor. Mă gîndesc la Părintele Arsenie Boca, la Părintele Cleopa și la Părintele Paisie Olaru. La aceștia se adaugă și Părintele Serafim Popescu de la Mănăstirea Brîncoveanu din Sîmbăta de Sus, care, vreme de 50 de ani, a fost preot și duhovnic al mănăstirii zidite de Constantin Brîncoveanu și restaurată de Mitropolitul Nicolae Bălan și apoi adăugată de Î.P.S. Mitropolit Antonie.

Pe Părintele Serafim Popescu l-am avut duhovnic de cînd m-am așezat la Mănăstirea de la Sîmbăta, din 1953 aproape pînă la sfîrșitul vieții lui, în 1990. Pe Părintele Serafim îl iubesc și îl prețuiesc în mod deosebit pentru că a fost omul de care s-au bucurat mulți, omul cald la suflet, omul cu inimă de părinte și chiar de aceea l-am așezat în șirul duhovnicilor ca pe cel cu care se sfîrșește acest șir, iar aceasta în dorința de a rămîne în mod special în conștiința credincioșilor care l-au cunoscut și de a se așeza în conștiința credincioșilor care se întîlnesc cu el prin rîndurile cărții de față.

Am cuprins în această carte și Părinți care acum activează ca duhovnici, ca îndrumători de suflete, anume pe Părintele Mitropolit Serafim, pe Părintele Episcop Vasile Someșanul, apoi pe Părintele Mina Dobzeu, ostenitor în

răspîndirea rugăciunii de toată vremea, și pe Părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, cu rîvna pe care o are de a-i duce în fața lui Dumnezeu pe credincioșii pe care Dumnezeu îi trimite la el.

În ce mă privește dau slavă lui Dumnezeu pentru toate, și din cele pe care le-am prezentat în această carte despre mine, ca și din aprecierile cîte le-am făcut în cuprinsul cărții de față, s-ar putea ști și cîte ceva despre mine însumi, despre felul meu de a lucra în folosul credincioșilor care ajung la mine.

Sper ca din această carte să aibă folos cei ce o vor citi, iar dintre aceștia mai cu seamă cei ce sunt „flămînzi și însetați” de dreptate.

Ofer gîndurile acestea, ofer cartea aceasta, așa cum odinioară un tînăr a oferit cinci pîini și doi pești din care Domnul Hristos a săturat mare mulțime de oameni.

Nădăjduiesc ca prin binecuvîntarea Mîntuitorului nostru, cartea aceasta să fie spre îndeplănire și spre prisosire pentru toți aceia care, cu inimă curată și bună, primesc cuvîntul și fac rod întru răbdare.

Dumnezeu să ne ajute la toți și să ne primească ofranda spre mărirea numelui Său și spre binele vremelnic și veșnic al nostru, al tuturor.

Arhimandritul Teofil Părăian

CE SPUN EU DESPRE MINE*

Dragă C.,

Au ajuns la mine cele ce mi le-ai spus pe casetă și, de când le port în mine, am socotit că e bine să-ți răspund și printr-o scrisoare, ca să ai un document pe care să-l poți revedea și relua când va fi nevoie.

Mai întâi mă voi ocupa de tine și mai apoi și de D..

Înainte de toate însă vreau să mă legitimez: eu nu sunt cel gândit de tine. Deci chiar fiind duhovnic și avînd îndreptățirea să ascult păcate și insuficiențe și să încerc să rezolv probleme, în realitate, din acest punct de vedere, nu sunt altceva decît un om cu experiență, un om care a ajuns la niște concluzii, un om cu îndreptățirea de a ierta păcatele, un om cu dorința de a fi de folos celor ce au trebuință de ceea ce știu și de ceea ce pot. Altfel spus, sunt omul care e gata să fie de folos, dar la limitele lui, nu la măsurile trebuinței pe care o au cei ce vin la mine. Așadar, aici trebuie să iei aminte și să ții minte: nu sunt harismatic, nu sunt inspirat. Deci nu sunt organ al harului lui Dumnezeu, în înțelesul că cuvîntul meu este cuvîntul lui Dumnezeu, în înțelesul că hotărîrea mea este ceea ce vrea Dumnezeu cu omul. Din acest punct de vedere, plasat pe conștiința situației mele pe care eu o știu, nu îndrăznesc să spun cuvînt hotărît după care să se orienteze cineva în ceea ce are de făcut, pentru că asta o știe de la mine. Experiența

* Scrisoare adresată unei credincioase în data de 28 februarie 2001.

pe care o am, concluziile la care am ajuns, informația pe care o dețin, toate acestea îmi dau totuși o îndreptățire de a îndruma oameni, dar nu este ceea ce aș vrea eu și nici ceea ce așteaptă oamenii de la mine. Asta înseamnă că, orientându-te tu după mine, poți avea în considerație niște concluzii, niște experiențe, niște informații și atîta tot. Poate și atîta înseamnă ceva, dar nu e ceea ce ar fi necesar. E drept, calitatea de duhovnic nu implică harisma duhovniciei. Duhovnicul este pus să asculte pe penitenți sau, mai bine zis, pe cei ce i se prezintă. Duhovnicul are darul iertării păcatelor. Așa ceva și caută credincioșii care merg la duhovnic.

Dintre cîți duhovnici am cunoscut eu, cred că doar Părintele Arsenie Boca a fost și harismatic. Ceilalți toți au fost oameni la locul lor, doritori de bine, oameni care au intervenit pentru binele meu, oameni pe care am avut datoria să-i ascult și i-am ascultat după posibilitățile mele.

Părintele Serafim Popescu, de pildă, a fost un om tare bun, un om odihnitor și cald la suflet, dar ca duhovnic a fost unul dintre cei mulți, n-a fost unul de excepție.

Părintele Cleopa excela prin informație, dar altceva nu avea. N-a fost un harismatic, n-a avut harisma duhovniciei, n-a fost văzător cu duhul. Părintele Cleopa a fost un simplu duhovnic informat și un bun povestitor care știa multe și spunea multe deși, pînă la urmă, nu știai ce să alegi. Dar să lăsăm acestea și să trecem la cele ce ne interesează.

Aș vrea, înainte de altele, pentru o cît mai bună precizare și edificare, să spun că, în cazul tău, dacă aș fi fost și aș fi un harismatic, ar fi trebuit să te anunț că Părintele S. – care

trebuia să fie slujitor la Mănăstirea de la Orlat și care de fapt era slujitorul acelei mănăstiri –, dacă eram harismatic, trebuia să spun cu apăs și cu toată siguranța că nu va fi pe mai departe duhovnic acolo pentru că trebuia să slujească lui Dumnezeu în cer, dacă cu adevărat este vrednic de cer. Fapt este că el a trecut la cele veșnice, așa că nu mai avem de așteptat de la el decît, cel mult, să se roage pentru noi, așa cum și noi ne rugăm pentru el.

Nu sunt harismatic. Deci nu pot realiza niște lucruri ca un om autorizat de Dumnezeu și pentru altceva, decît să ascult spovedanii și să dau îndrumări generale.

Deci, dragă C., asta-i punctul nostru de plecare. Tot ce îți spun eu este din informație și nu din inspirație. Dacă te mulțumești cu atîta, atîta pot să-ți ofer. Dacă vrei mai mult, mai mult nu poți avea de la mine.

Te-am tot amînat cu călugăria. De ce? Pentru că nu am avut niciodată conștiința că vei fi o bună călugăriță. Te văd foarte înclinată spre lucruri care te ocupă și te preocupă, lucruri care, e drept, nu te împlinesc, dar care îți sunt necesare, fiindcă nici cele duhovnicești nu-ți sunt suficiente. Te-am văzut întotdeauna superficială și am avut simțămîntul că pentru tine călugăria ar fi doar un refugiu sau un fel de mijloc de afirmare. Bineînțeles că tu nu-ți dai seama de lucrul acesta și ți se pare totul normal. Să știi de la mine, să ții minte și să nu părăsești niciodată gîndul acesta, anume că, în călugărie, raportat la numărul de călugări, cei mai mulți sunt ratați. Mulți se fac călugări fără să știe ce fac și apoi nu pot ține călugăria că-i prea mare pentru puterile lor. Cei mai mulți rămîn totuși în sfera călugăriei, dar ca niște domiciliati la mănăstire sau ca niște improvizați. După

cuvîntul Părintelui Arsenie Boca, ei nu sunt altceva decît „cuiere de haine călugărești”. Mulți dintre călugării socotiți buni se mențin în călugărie pentru ceea ce le dă călugăria în raport cu oamenii ca treaptă socială, ca situație specială; și dacă n-ar fi acestea, n-ar exista nici în călugărie.

Eu n-am vrut să fii așa ceva. Deci nu vreau să fii o refugiată la mănăstire pentru că nu te-ai putut împlini în lume. Nu vreau să fii o improvizată sau o simplă domiciliată la mănăstire, și nu vreau să fii, în cele din urmă, o ratată. Nu vreau să mergi la mănăstire pentru plăcerea de a avea legătură cu un părinte în preajma căruia te simți bine. Nu vreau să te duci la mănăstire pentru haina călugărească și pentru prestigiul pe care ți-l dă călugăria. Nu vreau să fii în numărul celor ce nu știu ce fac cînd se fac călugări și de fapt nici după aceea nu realizează ce au făcut.

Sunt și în mănăstire destule deficiențe și destule abateri pe care, în anumite cazuri, le știu doar cei ce le fac. Sunt mulți călugări care nu Îl au pe Dumnezeu în prim-planul vieții lor. Există și o călugărie fără Dumnezeu, o călugărie de formă.

Viața comună, așa cum a lăsat-o Dumnezeu cînd a creat diferența între bărbat și femeie, cu toate ce țin de aceste diferențe, îl satisface pe om în parte prin cele ce urmează, prin nașterea de copii și prin preocupările pentru creșterea lor. În felul acesta, un om cu familie nu este gol, chiar dacă nu este plin de Dumnezeu. Un om cu familie are totuși o împlinire, pe care o binecuvintează Dumnezeu, pe cînd un călugăr, care nu este împlinit prin Dumnezeu, el este gol de tot! De aceea sunt atîtea neîmpliniri prin mănăstiri, știute și neștiute.

snic Mi-ai spus cîndva, sau mi-ai scris, nu mai știu, că Părintele S. te-a îndemnat spre Mănăstirea Bunești, unde este duhovnic Părintele G.. Mă rog, s-ar putea și așa. Numai că trebuie să te gîndești că nu-i sigur că Părintele G. va rămîne acolo pentru totdeauna. Și pe de altă parte, maicile care sunt acum în mănăstire au multe frecuşuri între ele, pentru că L-au exclus pe Dumnezeu din socotelile lor, iar socotelile lor sunt fără Dumnezeu. De aici nu se știe ce urmează. Adevărul este că două dintre ele sunt bătrîne, deci candidate la moarte, și nu se știe de ce sunt capabile cele tinere, care nu știu altceva decît să facă slujbă, dar o slujbă numai ca să fie și să-și justifice prezența la mănăstire. Cît privește împlinirea – nici o împlinire! Doar un sistem și atîta tot! Eu să știi că nu îți recomand o astfel de mănăstire! După cum nu îți recomand nici o mănăstire în care să fii mare înainte de a fi fost mică. Mă gîndesc la Mănăstirea Orlat, unde ai fi mare de la început, că doar ești profesoară, că doar ai știi matematică, și asta te-ar îndreptăți cumva, deși nu te îndreptățește cîtuși de puțin. Și atunci ce ai de făcut? E de făcut ca de la un neharismatic să nu aștepti rezolvare. Eu nu mă simt în stare să-ți dau o povață și să te direcționez. Te-am îndemnat să rămîi profesoară și să îplinești tot ce-i de împlinit. Tu, ca una care făceai lucruri de profesoară, fără să fii împlinită prin ele și mai sperînd împlinirea prin călugărie, care poate totuși să nu vină, ai renunțat la definitivat și la altele de felul acesta și ai sperat la ceea ce nu e sigur. Nu te îndemn la căsătorie, pentru că e o vorbă: „Căsătoria e o loterie”. Dacă totuși ai vrea să te căsătorești, nu ai greși cu nimic. Pe S. îl cunosc prea puțin ca să ți-l pot recomanda ca soț. Tu însă ai afirmat că S.

doar cere și nu oferă; e vorba ta, dacă am reținut-o bine. Asta înseamnă că el ar fi bun doar pentru o improvizație în căsătorie, sau pentru o căsătorie improvizată. Asta înseamnă că el nu te domină. Asta înseamnă că tu simți că nu e omul potrivit ca să-ți fie soț. Totuși, în lipsă de altul, ai accepta probabil și improvizația aceasta.

Hai să le lăsăm pe acestea aici și să trecem la cele ce o privesc pe D..

Cel dintîi lucru pe care vreau să ți-l spun, așa neharismatic cum sunt, este să nu-i spui nimic Părintelui I. despre D. și despre cele în legătură cu ea. Ai făcut bine că i-ai spus Părintelui Io., dar să rămînă la atît. Cineva trebuie să-i recomande lui D. să iasă din acest provizorat, din această duplicitate și să se convingă de faptul că poate să-i slujească lui Dumnezeu și-n viața comună. D. trebuie să știe că nu-i de mănăstire! Că așa cum trăiește ea acum nu-i sub binecuvîntarea lui Dumnezeu! Poate că ea nici nu mai crede în Dumnezeu, pentru că este o vorbă care zice: „Cel ce face altfel decît crede, ajunge să creadă cum face”. În orice caz, așa cum se găsește ea la ora actuală, nu-i de mănăstire și nu o să fie de mănăstire!

Sfîntul Apostol Pavel, pe văduvele care nu pot să-și ducă văduvia în curăție le îndeamnă să se mărite. Dacă D. crede că în căsătorie poate avea mai mult decît în călugărie, să se hotărască pentru căsătorie și să se retragă din mănăstire cu cinste și cu omenie, pentru că-i mai bine să se retragă decît să trăiască acolo cu duplicitate. Petrecerea ei în mănăstire a fost o improvizație. Să nu-și facă probleme, pentru că nu are în mănăstire nici o situație care să o împiedice. Ca profesiune să facă ceea ce a învățat

sau să-și aleagă ceva din ceea ce ar putea să facă spre binele altora.

Deocamdată eu, neharismaticul, o îndemn să iasă din mănăstire și să încerce altă variantă. Dar să nu înceapă cu sexualitatea, chiar dacă și aceasta își are ponderea ei.

Dragă C., rămînem la atît. Urmează să vorbim și prin viu grai.

Să Dumnezeu să ne ajute!

Cu drag, Arhimandritul Teofil.

ÎNALT PREA SFINȚITUL SERAFIM

Arhiepiscop român de Berlin și Mitropolit al
Germaniei și Europei Centrale*

Părintele Teofil – Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim, sunteți încadrat în cler, ca preot, din 1974, deci aveți 28 ani de preoție. În vremea aceasta, desigur, ați spovedit mulți credincioși în diferite locuri. V-aș ruga să vă referiți la experiențele pe care le-ați făcut, la constatările pe care le-ați făcut, la rezultatele pe care le-ați avut, la concluziile la care ați ajuns și la procedurile în legătură cu ajutorul de îmbunătățire pentru credincioși și, la urmă, să dați și câteva îndemnuri pentru cei ce sunt în slujba duhovniciei. Deci, în primul rînd, vă rog să vă referiți la experiențele pe care le-ați făcut, eventual la primele experiențe și după aceea și la alte experiențe de după aceea. Ce vi s-a impus în atenție în mod special ca experiență de-a lungul celor 28 de ani de slujire ca duhovnic?

Î.P.S. Serafim – Întrebarea sau întrebările pe care mi le puneți sunt destul de grele, pentru că eu, într-adevăr, sunt hirotonit ca preot și duhovnic de 28 de ani, însă n-aș putea spune că am făcut din duhovnicie un țel al vieții mele, în sensul că i-am spovedit pe cei care au venit spre mine, deși, în general, eu m-am ferit să spovedesc oamenii și în primul rînd oamenii de la parohia în care am slujit primul an de preoție într-un sat la Pojorîta, lângă Făgăraș,

* Convorbire înregistrată de Părintele Teofil la Nürenberg, 17 mai 2002.

și după aceea 7 ani la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, cu credincioșii mireni, apoi 7 ani de slujire într-un mediu cu totul deosebit, la Paris, în cadrul unui institut de teologie ortodoxă, „Sfîntul Serghie”, și în cadrul unei mănăstiri, și în diferite parohii, nu atît românești, cît rusești și respectiv francofone, în Franța. Iar de cînd sunt arhiereu, la Sibiu, am spovedit în general studenți de la Teologie. Aș putea zice totuși, contrazicînd ceea ce ziceam la început, că la Sibiu, în 4 ani de episcopat, mi-am făcut într-adevăr un țel de a spovedi studenții teologi regulat, în fiecare joi seara, stînd la dispoziția lor în capela Facultății de Teologie pînă noaptea tîrziu. Am spovedit în acești 4 ani zeci, poate chiar sute de studenți teologi.

De cînd am venit în Germania, iată, de 8 ani de zile, am spovedit mult mai rar, deși am spovedit și aici și credincioși, și preoți, însă, în general vorbind, aș putea spune că cu toți acești ani de preoție și de duhovnicie n-am cîștigat totuși experiența duhovniciei. Oamenii sunt atît de variați, cazurile de asemenea, fiecare persoană, fiecare penitent este o lume aparte și noi ca duhovnici trebuie să ne facem tuturor toate, să ne punem în locul penitentului, să-l înțelegem, să-l ascultăm, să-l tratăm ca pe un fiu cu adevărat, cu inimă de părinte, cu multă dragoste, cu înțelepciune, cu pogorămînt, să înțelegem neputința omului care e și a mea și probabil a tuturor oamenilor, ceea ce nu-i ușor. Nu-i ușor să te găsești tu însuți ca duhovnic întotdeauna într-o astfel de stare sufletească pentru ca să înțelegi cu adevărat pe cel care se spovedește, să-l poți îndruma cum se cuvine. Cred eu că, în general, cei care au trecut pe sub patrafirul meu, la spovedanie, au putut

înțelege, dacă au vrut să înțeleagă, ceea ce eu am dorit să le transmit. Să le transmit tuturor o angajare statornică în credință, o seriozitate, o axare a vieții pe credința în Dumnezeu, pe rugăciune, pe legătura statornică cu Biserica, frecventarea regulată a bisericii, spovedania regulată și împărtășirea cît mai dese, deși la această concluzie am ajuns mai tîrziu, numai după ce am sosit la Paris, în 1982. Pînă atunci nu era prea clar în mintea mea că este necesar ca credinciosul care participă la Liturghie să se spovedească și să se împărtășească, dacă-i posibil, la fiecare Liturghie, pentru că acesta-i țelul însuși al Liturghiei, Cina Domnului, Masa Domnului, Agapa dragostei lui Dumnezeu în care El ne oferă însuși Trupul și Sîngele Său.

După 1982, cînd i-am citit pe teologii ruși, am reconsiderat teologia euharistică, teologia Liturghiei și spiritualitatea în general a Bisericii noastre Ortodoxe, mi-am dat seama de importanța Euharistiei, mult mai mult decît îmi dădusem seama pînă atunci, și mi-am dat seama că Euharistia este în centrul vieții noastre, că fără Euharistie nu putem trăi, ea fiind mîncarea și băutura noastră cea de toate zilele, dacă-i posibil, cum zice Sfîntul Ioan Hrisostomul – să ne împărtășim, dacă-i posibil, în fiecare zi. Pentru că ea nu este o încununare a unui efort pe care l-am face în vederea împărtășirii, cum am văzut eu că se crede de către mulți, care fac un efort de cîteva zile, de cîteva săptămîni sau de un an și la urmă mă încununez primind Sfînta Împărtășanie. Cred că viziunea aceasta este fundamental greșită. Sfînta Împărtășanie este hrana noastră duhovnicească de toate zilele și pe ea o primim ca ajutor, ca întărire în neputințele noastre, în lupta noastră de

despătimire, de curățire lăuntrică, și se dă ea însăși spre iertarea păcatelor; nu numai prin spovedanie se iartă păcatele, ci se iartă păcatele chiar și prin Sfînta Împărtășanie.

Deci, începînd cu anul 1982 și pînă azi, insist mai mult asupra necesității, nevoii de a ne spovedi cît mai des și de a ne împărtăși, dacă nu sunt păcate mari, păcate de moarte, păcate opritoare de la Sfînta Împărtășanie, iar acestea nu sunt chiar foarte multe. Eu le enumăr după exemplul primilor creștini, cei care în primele veacuri săvîrșeau păcate opritoare de la Împărtășanie, adică păcate prin care ei decădeau din starea de membri ai Bisericii, și acestea sunt: lepădarea de Hristos, crima, inclusiv avortul, viața de libertinaj sexual, asuprirea oamenilor, a văduvelor, a săracilor și ura împotriva cuiva. Acestea sunt păcatele mari, grave, pe care dacă le săvîrșim ne despărțim pur și simplu de Hristos, ne despărțim de Biserica lui Hristos, care este Trupul lui Hristos, cădem din starea de har și nu mai suntem membri ai Bisericii. Și ca să redevii membru al Bisericii trebuie să faci pocăință, să fii conștient de păcatul tău, să accepți pocăința, o vreme de pocăință, de oprire de la Sfînta Împărtășanie, și apoi să vii reintegrat ca membru deplin al Bisericii. În fond, singura condiție pentru ca omul să se poată împărtăși este aceea de a fi membru deplin al Bisericii. Deci un om angajat în Biserică, cu credință, cu evlavie, cu împlinirea poruncilor dumnezeiești, evanghelice, a poruncilor bisericești. Deci credinciosul care este membru deplin al Bisericii se poate împărtăși fără nici o altă condiție în plus. Că el postește posturile rînduite de Biserică, el ține rînduielile prevăzute de Biserică ș.a.m.d.. Deci dacă ești

membru al Bisericii trebuie să vii în mod normal spre Sfânta Împărtășanie de câte ori te afli în biserică la Euharistie, la Sfânta Liturghie, care este Masa Domnului.

Sigur că lucrul acesta este foarte greu de înțeles de cei mai mulți, pentru că s-a impus la noi o tradiție lungă, de sute de ani, și nu numai la noi, în general, în lumea creștină, secole de-a rândul, obiceiul acesta de a te împărtăși de câteva ori în an a fost general în Biserică, și-n Orient, și-n Occident. Dar o înnoire a vieții liturgice a început în secolul XVIII la Muntele Athos, odată cu renașterea duhovnicească isihastă a rugăciunii lui Iisus, pornită de la Sfântul Nicodim Aghioritul și chiar înaintea lui de Sfântul Paisie Velicicovski care a trăit și la Athos, dar mai mult la Mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț, unde și-a încheiat viața. Ei, prin această renaștere isihastă s-a pus accentul și pe Euharistie, pe împărtășirea deasă și s-au scris chiar cărți. Sfântul Nicodim Aghioritul, el însuși, Sfântul Macarie al Corintului și alții au scris despre împărtășirea deasă. Cartea aceasta a fost tradusă și în limba română acum câțiva ani, eu făcându-i chiar o prefață la ediția în limba română.

Oamenii nu înțeleg sau nu au capacitatea să înțeleagă să iasă dintr-o tradiție impusă și încă păzită cu strășnicie de foarte mulți duhovnici de-ai noștri, unii cu nume mare, și atunci sigur că să te lupți, să zic așa, împotriva unui curent întreținut încă de mari duhovnici, pe care i-am avut și îi avem în țara noastră, e foarte greu. Uneori te descurajezi și zici că nu sunt înțeles sau că nu voi fi înțeles, pentru că dacă spun marii duhovnici, ce să pot eu schimba în sensul acesta. O să-mi spună mie că sunt catolic sau protestant, că mi-am pierdut identitatea ortodoxă ș.a.m.d.. S-au mai

întîmplat și astfel de povești și astfel de vorbe. Sigur că nu mulți au crezut în ele, dar vreau să spun că e o adevărată luptă duhovnicească pe care eu am dus-o și o duc în continuare cu nădejdea că, încetul cu încetul, ceva-ceva se va schimba. Și ferice de cei care înțeleg și sunt convinși ei înșiși că aceasta este tradiția autentică a Bisericii, că aceasta este viața Bisericii axată pe Sfînta Liturghie, pe Sfînta Împărtășanie.

Mi s-a spus adeseori că dacă omul se împărtășește mai des, împărtășania se banalizează. Eu am răspuns cu contrariul, afirmînd că Împărtășania sau Liturghia se banalizează tocmai dacă nu ne împărtășim. Dacă ne împărtășim cît mai des, sau chiar regulat, înseamnă că suntem atenți la viața noastră, că suntem atenți de fiecare dată cînd ne ducem la biserică să participăm la Sfînta Liturghie cu pregătirea necesară, cu rugăciunile făcute înainte, că suntem împăcați cu toată lumea, suntem foarte atenți la Sfînta Liturghie, pentru că la sfîrșit ne împărtășim. Dacă nu ne ducem să ne împărtășim, ne ducem mîncăți și nemîncăți, și supărați cu alții, și nesupărați și spunem că oricum nu ne împărtășim. Deci așa se bagatelizează, așa se banalizează Liturghia și Împărtășania, nu pentru că te împărtășești des. Pentru că dacă spui că se banalizează Împărtășania împărtășindu-te des, tot așa poți să spui că se banalizează și rugăciunea, pentru că te rogi în fiecare zi cu aceleași rugăciuni și că le repeți mereu ș.a.m.d.. Nu-i adevărat. Fiecare rugăciune este unică, fiecare Împărtășanie este unică și Liturghia e unică. De cîte ori citim Scriptura atuncea se banalizează Scriptura pentru că o citim în fiecare zi? Nu! Pentru că descoperim mereu și mereu alte și alte

valențe ale Scripturii și ale rugăciunii și ale Împărtășaniei și de fiecare dată trăim altfel fiecare Liturghie, fiecare Împărtășanie. Eu, în decursul celor 28 ani de slujire – și am slujit nu numai regulat, ci și peste săptămână și așa vrea să slujesc Sfânta Liturghie, dacă e posibil, în fiecare zi – nu am avut deloc sentimentul că m-am învățat cu Liturghia și că a devenit pentru mine ceva mecanic. Nu, dimpotrivă. Eu găsesc în Liturghie cea mai mare bucurie și fericire a mea. Nu există o altă fericire pentru mine. Și acolo mă odihnesc, și de acolo sorb putere pentru viața mea și dacă n-ar fi Liturghia, mai cu seamă de când sunt aici în Occident, unde sunt mai izolat, trăiesc și am trăit ani de-a rîndul în condiții extrem de grele, dacă n-ar fi fost Liturghia și dacă n-ar fi fost rugăciunea, am spus-o, așa fi înnebunit. Numai acestea m-au salvat: Liturghia, rugăciunea și refugiu în Dumnezeu, nădejdea toată în Dumnezeu.

Vreau să spun că oamenilor de la țară sau de la oraș, de la Pojorîta sau de la Alba Iulia, în vremea respectivă nu le spuneam să se împărtășească des, dar se împărtășeau – eu țineam să se împărtășească cam de 4 ori pe an, în Posturi – și cei credincioși și evlavioși veneau spre mine și vreau să vă spun că sunt, din mila lui Dumnezeu, și astfel de oameni, foarte evlavioși, foarte credincioși, cu foarte multă frică de Dumnezeu, cu multă credință. Îmi amintesc că și în satul acesta mic de tot, Pojorîta, foarte mulți oameni buni, foarte credincioși – sigur, și cu mai mulți probabil care țin de Biserică numai dintr-o tradiție mai superficială, dar cred că și la aceștia există o frică de Dumnezeu, o oarecare evlavie – veneau mereu la biserică și în cursul săptămânii, pentru că eu slujeam, deși eram în parohie de

sat, slujeam în fiecare zi și dimineața, și seara, nu neapărat în toate zilele Liturghia, dar foarte des și Liturghia, chiar peste săptămîină, pentru că era obiceiul acolo ca să plătească liturghii individuale fiecare familie. Eu le spuneam mereu că Liturghia e pentru toată lumea, pentru tot universul, dar că, mă rog, la Liturghia respectivă îi pomeneam cu deosebire pe cei care „plăteau”, ziceau ei, Liturghia respectivă. E un obicei catolic sau greco-catolic...

La Alba Iulia, de asemenea, am avut un grup foarte mare de credincioși care veneau regulat la biserică, la slujbe. Acolo, cu binecuvîntarea Prea Sfințitului Emilian, din mila lui Dumnezeu, am putut să fac, și eu, și alții care au fost acolo, misiune cîtă puteam. Predicam în fiecare miercuri seara, în fiecare vineri seara, Duminică la Liturghie, Duminică seara la slujbă. N-am avut nici o opreliște din partea nimănui. Sigur că eram prudenți și Prea Sfințitul ne spunea să nu cumva să ne referim la politică sau la lucruri care erau interzise în Biserică. Noi ne vedeam de duhovnicia noastră, de Evanghelie, de Liturghie, de Tradiție și a fost foarte frumos și m-am bucurat foarte mult de acești ani cît am fost la Alba Iulia. Însă aș putea spune că acolo, ca și la Pojorîta, după cîte observ eu că există în toată țara, nu prea sunt la noi oameni care să dorească sau, să zicem așa, să simtă ei instinctiv nevoia de a se apropia de Sfînta Împărtășanie mai des. Ei vin la Liturghie, o ascultă în genunchi, cu pioșenie, cu multă credință, dar nu se apropie de Sfînta Împărtășanie.

Sigur că se poate pune problema și așa: Cei care se împărtășesc mai des își schimbă ei într-adevăr viața prin faptul că se împărtășesc? Eu cred că și-o schimbă.

Împărtășania e un mare ajutor, cel mai mare ajutor, dar sigur că e foarte dificil să urmărești caz cu caz. Îi observăm în primul rînd pe preoți, pe noi, preoții, care ne împărtășim în fiecare Duminică sau de fiecare dată cînd slujim, și suntem noi oare mai buni decît credincioșii noștri care nu se spovedesc și nu se împărtășesc decît o dată în an? Aici e mult de discutat și n-aș vrea să vorbesc și să se smintească cineva. Într-adevăr, Împărtășania nu lucrează automat. Poți să te împărtășești în fiecare zi dacă nu te împărtășești cu oarecare exigență, dacă nu încerci să-ți conformezi viața cu Hristos cu Care te identifiți primindu-I Trupul și Sângele Său în tine, dacă nu faci tot efortul de care ești capabil, tot efortul ascetic. Biserica noastră Ortodoxă este o Biserică prin excelență ascetică, care pune accent pe nevoință trupească, sufletească, pe tăierea voii, pe ascultare, pe smerenie, pe post, pe rugăciune, pe starea în picioare la Liturghie trei ceasuri, nu pe bănci, ș.a.m.d.. Prin această nevoință omul trebuie să reducă în el, să zicem așa, glasul trupului, al simțurilor, să facă să tacă simțurile pămîntești în el și să fie covîrșit de Duhul lui Dumnezeu, deci să predomine în el duhul, spiritul. Și aceasta nu se poate realiza decît cu o angajare ascetică în viața noastră, cu o disciplină duhovnicească. Dacă Sfîntul Apostol Pavel spune că creștinul e un alergător în arenă care își impune niște reguli de viață, atunci trebuie să luăm aminte că nu se poate oricum duce viața duhovnicească dacă vrem să avem o viață duhovnicească. Și atunci, dacă suntem angajați în felul acesta și ne împărtășim des, regulat chiar, atunci vom observa ajutorul extraordinar al Sfintei Împărtășanii și vom ajunge atunci la concluzia că fără Împărtășanie nici nu

putem trăi, n-am mai putea avea liniștea sufletească să stăm în biserică la Liturghie fără să ne apropiem de Sfintele Taine, pentru că vedem că Liturghia, în cazul acesta, nu s-ar împlini. Liturghia este o mișcare ascendentă, urcăm, începem cu ecteniile, cu cântările simple, mergem spre inima Liturghiei, spre apogeul ei, și după aceea împărtășirea, care este apogeul prin excelență, pentru că Hristos vine în sufletele noastre. Altfel e doar o alergare care nu te duce nicăieri. Unde ai ajuns la sfârșitul Liturghiei, dacă tu te-ai dus la o masă pregătit sau nepregătit, depinde cum te duci, și stai ca un spectator și nu mănânci? La masă te duci ca să mănânci. Nu te cheamă nimeni la o cină doar să te duci să te uiți, că l-ai jigni pe cel care te-a chemat. Așa mi-a spus o măicuță din Franța: „Dacă nu m-aș împărtăși de fiecare dată când sunt la Liturghie atunci când preotul iese cu Sfântul Potir și în numele lui Hristos ne cheamă – Veniți, cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă – aș socoti cel mai mare afront adus lui Hristos, că mă cheamă să mă duc spre El și să mă împărtășesc cu Trupul și Sângele Său și eu refuz lucrul acesta. Nu pot concepe să aud aceste cuvinte și să nu răspund lui Hristos Care mă cheamă spre El”.

Sigur că cei care au ajuns ca și această măicuță la conștiința că Liturghia se împlinește, se desăvârșește prin Sfânta Împărtășanie, trebuie să aibă o delicatete deosebită, să aibă o sensibilitate sufletească, să fie conștienți de ceea ce înseamnă Liturghia. Altfel, o să se întâmple cum se întâmplă adeseori, am auzit foarte mulți credincioși care mi-au spus că nu vin Duminica la Liturghie, că e mai frumoasă Vecernia. Că, zic ei, vine lume mai puțină la

Vecernie, iar la Liturghie e înghesuială. Omul, săracul, nu mai face distincție între Liturghie și între Vecernie. Dacă nu se împărtășește nimeni, atunci sigur că nu-i nici o diferență pînă la urmă. Dar dacă tu primești ceva la Liturghie, dacă te-ai împărtășit, atunci nu mai poți compara Liturghia cu Vecernia sau Vecernia cu oricare altă slujbă.

Îmi place foarte mult obiceiul la ruși că după ce se împărtășesc – și se împărtășesc mulți, și la greci, și la Muntele Athos, călugării se împărtășesc de patru ori pe săptămîină la unele mănăstiri, foarte des în general – după liturghie la ruși, după împărtășanie, credincioșii iau cîte un păhăruț mic de vin și anaforă și după aceea se îmbrățișează toți în biserică. E un moment extraordinar al frățietății, al comuniunii, al dragostei, pentru că, într-adevăr, atunci formăm un trup al lui Hristos, familia lui Hristos. Acesta este rostul parohiilor, rostul Bisericii, să-i înfrățească pe oameni, să-i unească, să formeze din ei o singură familie, un singur organism, Trupul lui Hristos.

Cum să formăm trupul lui Hristos dacă nu-L avem pe Hristos în noi?

Am observat în Franța la convertiți – v-am spus că am slujit la o mănăstire și la mai multe parohii francofone formate din convertiți, fie de la necredință, fie de la catolicism, fie de la alte culte și deveniți ortodocși – că aceștia sunt foarte angajați în Biserică. E adevărat, aș spune eu, că nu toți au deprins duhul ortodox după ce au fost botezați, pentru că nu se întîmplă transformări de pe o zi pe alta, numai dacă Dumnezeu intervine în chip minunat în viața cuiva, dar omul devine, să zicem așa, ortodox pe parcursul unei vieți întregi. Deci se observă la cei mai mulți convertiți

că obiceiurile lor, bune de cele mai multe ori, rămîn, dar și unele poate mai puțin bune, de pildă angajarea în asceză. Fiindcă Occidentul nu are asceza aceasta, ci și-a pierdut-o de secole și atuncia sigur că și cei care devin ortodocși nu prea o au ei cu asceza prea mult și chiar cu postul și cu alte obiceiuri, dar cînd zic obiceiuri nu zic în sensul peiorativ. Noi nici nu ne dăm seama că ne-am născut în mediu ortodox, în tradiția ortodoxă și ne manifestăm ca niște ortodocși născuți și nu formați, nu crescuți. E adevărat că ne și formăm, și trebuie să ne formăm, dar cei care se convertesc de la alte confesiuni au nevoie de o viață întreagă să deprindă cu adevărat spiritul ortodox, să aibă simțul cu adevărat al Ortodoxiei. Îl au mulți, nu pot să condamn, pot să afirm că m-am simțit, aș zice, mai bine în Franța în acești șapte ani de zile cît am slujit acolo Duminică de Duminică și împărtășindu-i pe acești convertiți, văzîndu-le evlavia lor, credința lor profundă, chiar dacă, cum am spus, nu erau toți foarte postitori și nevoitori, totuși țineau și ei postul. Dar, de pildă, ce mă jena pe mine, ortodoxul din naștere, era că se bea multă cafea pe acolo, în fiecare zi, iar miercurea și vinerea adăugau și puțin lapte. Iar eu le spuneam: de ce faceți lucrul acesta, că azi e miercuri, e vineri. Chiar cu cei doi stropi de lapte, într-un fel, v-ați întrerupt postul. Ei n-au înțeles postul ca mine. Deși sunt lucruri mărunte care poate pot fi fără importanță. Totuși, pentru evlavia mea de ortodox, aceasta mă jena. Dar vreau să spun că oamenii erau mult mai activi în cadrul slujbei, mult mai conștienți de Liturghie. Veneau și se spovedeau scurt, dar regulat înainte de Sfînta Împărtășanie chiar în timpul Liturghiei.

În noaptea de Paști, după tradiția rusească, îmi amintesc că se împărțea toată biserica, fără nici o spovedanie, fără nimica, era dezlegare totală în noaptea de Paști, după cuvîntul Sfîntului Ioan Hrisostomul. Se simțea bucuria Paștilor cu adevărat. Și cred că nu-i o greșeală, chiar dacă omul nu a postit tot postul și la Paști vine și simte el din plin bucuria Învierii lui Hristos, împărțându-se, așa păcătos cum e el, că tot păcătoși suntem noi și cînd ne spovedim, numai credem că prin spovedanie automat ni se iartă păcatele. Aici iarăși e o înțelegere mecanicistă a spovedaniei. Nu înseamnă că în momentul în care m-a dezlegat preotul, gata, eu nu mai am nici un păcat. Sigur că Dumnezeu iartă păcatele prin faptul că le-ai spovedit și că te-a dezlegat preotul, dar rădăcina păcatului, obiceiul prost al păcatului rămîne în timp. Se iartă, să zicem, vina aceasta pentru păcatul pe care l-ai făcut, pentru că ești conștient de el și l-ai mărturisit. Dar păcatul a lucrat în tine de cînd l-ai săvîrșit și l-ai repetat poate și a lăsat în tine urme. Urmele acelea rămîn și după ce te-a dezlegat preotul. Preotul te-a dezlegat de o vină, prin faptul că ești conștient și că ți-ai mărturisit păcatul, dar urmele păcatului pe care l-ai săvîrșit sau l-ai repetat de atîtea ori rămîn în tine. Și constatăm că suntem cam aceiași și după spovedanie. De aceea trebuie o luptă permanentă cu noi și să nu credem că totul se face în mod mecanic. Cred eu că e multă neînțelegere în viața duhovnicească chiar și la cei credincioși, la mulți călugări chiar, și mă refer la felul în care știu să dea canoane păcătoșilor. Se aplică de multe ori canoanele în mod automat, fără să se țină seama de starea omului, de vechimea păcatului, de faptul că de la

păcat au trecut deja 5, 6, 10 ani. În situația aceasta nu-l mai canonizești ca și când ar fi făcut păcatul ieri sau alaltăieri. Am întâlnit foarte mult astfel de cazuri. Mari duhovnici ai noștri de la Frăsinei sau de pe la Sihăstria cred că dacă se procedează așa nu se urmărește într-adevăr lecuirea omului, ci doar aplicarea literală a unor canoane.

Părintele Teofil – Nu lecuirea, ci chinuirea.

Î.P.S. Serafim – E ceva groaznic! Și ceea ce este dureros, strigător la cer așa zice, e faptul că nimeni nu-și mai pune această problemă. Ar trebui probabil să se pună problema aceasta chiar la nivel de Sinod și să vină niște îndrumări pentru duhovnicii de astăzi care nu mai au nici o orientare și care iau canoanele de-a valma și le aplică așa cum deschid cartea și le citesc ca și cum medicul ia cartea cu medicamente și, uite-așa, pune degetul și zice ăsta e al tău. E groaznic ce se întâmplă.

Atunci să nu ne mirăm de faptul că e atîta lipsă de credință, atîta superficialitate, atîta magie și rătăcire în credință. Doamne, Dumnezeuule, dacă am vedea noi duhurile care umblă peste noi, în noi și prin lume, ne-am înfricoșa, ne-am îngrozi chiar în biserică. Dar ce să mai zicem de cei care nu sunt în Biserică? Ar trebui să fim lumină lumii și orientare pentru ceilalți, însă suntem mai mult călăuze oarbe care cădem cu toții în păcat.

Părintele Teofil – Am luat în considerație niște experiențe, ați tras și niște concluzii, niște constatări. Acum rezultatele.

Î.P.S. Serafim – Eu sunt un om optimist. Am o structură optimistă și cred cu toată puterea mea și cu toată convingerea că Biserica renaște pentru că Hristos lucrează

în ea. Și renaște Biserica prin oamenii care se angajează pentru renașterea ei. Mulți, puțini, câți sunt, eu sunt convins că oamenii aceștia buni care se nevoiesc, se străduiesc și urmăresc o renaștere a Bisericii sunt tot mai mulți astăzi. Sunt foarte mulți tineri curați la suflet, foarte mulți doritori de înnoire. N-au experiența necesară, pentru că n-au vîrsta, dar eu cred că deși, pe de-o parte, observăm că lumea se îndreaptă spre o apocalipsă, să-i zicem așa, spre o pierzare, spre o descreștinare, spre o secularizare tot mai profundă, pe de altă parte întâlnești în lumea de astăzi oameni, care cred eu că se înmulțesc și aceștia – deși sunt o minoritate totuși și vor rămîne o minoritate întotdeauna –, care adîncesc, aprofundează credința, au o exigență duhovnicească deosebită. Deci, pe de-o parte, valul lumii care vine ca un tăvălug și cuprinde tot ce-i stă în cale, lumea mare care merge spre pierzare, calea largă despre care vorbește Sfînta Evanghelie și apoi calea aceasta strîmtă, dar care astăzi și mai mult ca altădată devine tot mai exigentă, tot mai curată, tot mai sfîntă, tot mai pretențioasă și tot mai conformă cu voința lui Dumnezeu și înnoirea Bisericii. Așa încît eu cred în biruința acestei laturi pozitive, a căii îngerești, strîmte, și că Dumnezeu nu va părăsi Biserica și lumea niciodată și că rămășița aceasta se va mîntui și din rămășița aceasta se va produce o renaștere mai mare.

Părintele Teofil – Aveți pe cineva pe care credeți că l-ați adus de la necredință la credință?

Î.P.S. Serafim – După mărturia unora, nu mulți, e adevărat, mă gîndesc acum la o persoană care mi-a scris chiar de curînd și care îmi spunea, păstrez scrisoarea, că de cînd m-a auzit vorbind la Facultatea de Drept de la

București acum câțiva ani de zile, s-a întors total la Dumnezeu, el împreună cu soția și copiii. Alții mi-au spus că au simțit darul lui Dumnezeu, dar știu eu ce s-a întâmplat după aceea? Pentru că sunt și multe stări de moment și după aceea știe Dumnezeu evoluția lor. Cu cei cu care țin legătura nu-mi amintesc să fie vreunul care să se fi întors de la necredință totală și să țină acum permanent legătura cu mine.

Părintele Teofil – Cum procedați cu oamenii care vin la spovedanie? Ce le cereți? Ce îi îndemnați să facă?

Î.P.S. Serafim – Depinde de starea fiecăruia. Dacă e un simplu credincios, sigur că mă refer la viața obișnuită a creștinului din lume. Să vină la biserică, în primul rînd subliniez necesitatea de a veni la biserică. Acuma, în condițiile în care noi trăim aicea, de împrăștiere, de dispersiune, oamenii stînd departe de biserică, e greu să le pretinzi să vină chiar în fiecare Duminică.

Părintele Teofil – Sunteți de acord să meargă la catolici sau la evanghelici atunci cînd nu pot veni la ortodocși?

Î.P.S. Serafim – Sunt de acord să meargă să se roage într-o biserică catolică sau evanghelică, dar nu sunt de acord să se împărtășească acolo, pentru că atuncea n-ar mai ști de ce Biserică aparțin. Dar mă bucur că omul se duce totuși.

Părintele Teofil – Credeți totuși în prefacerea Sfintelor Daruri și la catolici?

Î.P.S. Serafim – Cred, cum cred ei înșiși. Degeaba aș crede eu și n-ar crede ei, atunci ar fi imposibil. Au și ei în Mesă structura Liturghiei, numai mult mai scurtă și mai condensată, dar au exact aceași teologie euharistică. Așa încît cred cu toată puterea că sunt valabile Tainele lor.

Biserica Ortodoxă a recunoscut că cele șapte Taine ale catolicilor sunt valabile.

Părintele Teofil – Cum procedați când e vorba de canoane, de pedepsire sau de oprire de la Sfânta Împărtășanie? Ține-ți seamă de numărul anilor hotărâți de Părinți?

Î.P.S. Serafim – Orientativ țin seama de numărul anilor hotărâți de Părinți, însă numai orientativ. Însă, așa cum și dumneavoastră ați spus ieri și eu am reținut cuvântul acela din **Dogmatica** Părintelui Stăniloae, care spune că după el mai mult de trei ani să nu oprești pe nimeni de la Împărtășanie. Bineînțeles că insist asupra faptului ca omul să lepede păcatul cu totul, să dea dovadă de o pocăință profundă și, dacă-i cazul de avorturi – cam acestea sunt păcatele cele mai grave –, atunci îi sfătuiesc din toată inima să fie milostivi, să boteze alți copii, să îngrijească, să dea regulat, să înfieze sau să ajute de la distanță. Am mai multe cazuri de oameni care s-au angajat să susțină un copil sau doi copii lunar cu o sumă de bani, cu conștiința că dacă ar fi avut ei un copil sau doi, ar fi cheltuit infinit mai mult. Deci să facă omul faptele pocăinței, să se angajeze cu adevărat. Și dacă văd că întoarcerea aceasta este sinceră, atunci sigur că îl dezleg mai repede. Dacă constat că el recidivează sau este indiferent, atunci sigur că nici trei ani și nici cincisprezece nu-s suficienți și poate nici toată viața pînă cînd omul se întoarce. Dar trebuie ținută legătura cu fiecare om spovedit și văzut cum evoluează el. Dacă se îndreaptă, atunci sigur că nu-i mai ții pansamentul, cum spune Sfîntul Ioan Hrisostomul, n-are rost să-i mai ții pansamentul peste rană dacă ea s-a vindecat. Este deci în

funcție de vindecarea răni, de păcatul pe care l-a săvârșit.

Părintele Teofil – Să dăm slavă lui Dumnezeu că avem posibilitatea să-i ajutăm pe oameni, numai că nu-i putem ajuta fără ei.

Î.P.S. – Sigur că da.

Părintele Teofil – Cred că un duhovnic trebuie să aibă inimă de părinte, inimă de frate și inimă de prieten și să te pui în locul lui și mai ales să te gîndești ce ai face cu unul dintre ai tăi apropiați dacă ai fi în aceeași situație.

PREA SFINȚITUL VASILE SOMEȘANUL

Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului*

Părintele Teofil – Sunteți duhovnic de mai multă vreme, poate de vreo 20 de ani, și sigur că ați întâlnit multe situații în viața credincioșilor cîți s-au prezentat în fața Prea Sfinției Voastre. Ce credeți că trebuie să știe sau să aibă în vedere un îndrumător de suflete și unul care ar avea și rostul de a schimba ceva în viața credincioșilor, nu numai prin oficierea Tainei Spovedaniei, ci și prin îndrumarea pe care o așteaptă credincioșii și pe care am putea noi să o dăm poate chiar și acolo unde nu e așteptată în mod special, dar ar putea avea totuși o eficiență?

P.S. Vasile – Din experiența pe care am acumulat-o ca duhovnic pe parcursul a mai bine de 20 de ani, pentru că am avut șansa să fiu numit preot slujitor la o parohie de oraș cu un număr imens de credincioși – și vezi că oamenii vin la preot mai ales atunci cînd au probleme, neîmpliniri, dureri, ispite, încercări și bineînțeles că în perioada Postului mai ales vin și credincioșii care doresc să se curățească sufletește pentru sărbători, Învierea Domnului, Nașterea Domnului, în Postul Sfintei Mării –, deci din experiența pe care am acumulat-o în timpul acesta aș putea să vă spun că am căutat nu numai să inventariez păcatele celor care veneau să se mărturisească, ci am căutat să le trezesc

* Convorbire înregistrată de Părintele Teofil la Cluj-Napoca în 28.03.2002.

responsabilitatea pentru păcate și mai ales să-i conving că trebuie să facă ceva în domeniul spiritual, pentru a le depăși, și în primul rînd am căutat să-i introduc în rugăciune. Nu am dat niciodată canoane grele, în sensul de-a da foarte multe acatiste sau rînduiri de rugăciune, ci am căutat să-i conving pe oameni să aibă o rînduială de rugăciune potrivită cu timpul de care dispun și, pe lîngă rugăciune, am dat ca și canon citirea zilnică din Noul Testament și mai ales dintr-una din Evanghelii, de obicei din Evanghelia după Ioan, iar după recitirea de 2-3 ori a Evangheliei – le-am recomandat cîte un capitol pe zi – să treacă după aceea la celelalte cărți ale Noului Testament. Acolo unde a fost cazul bineînțeles că am recomandat să se facă și milostenie, să fie ajutate diferite familii sau persoane în nevoi. Și am considerat că cel mai potrivit lucru pentru a ieși dintr-o stare sufletească nedorită este de a-l implica pe credincios în viața duhovnicească.

Părintele Teofil – Deci participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii, în special la Sfînta Liturghie.

P.S. Vasile – Da, la Sfintele Slujbe, la Sfînta Liturghie și rugăciunea personală.

Părintele Teofil – Asta e foarte bine, pentru că oamenii care nu merg la biserică, în general, sunt răzlețiți, sunt înstrăinați.

P.S. Vasile – Se răcesc.

Părintele Teofil – Prezența la biserică este o dovadă că omul vrea să facă și mai mult decît face, ori neparticiparea la Sfintele Slujbe înseamnă că nu-i hotărît pentru bine. Adică el ar vrea să i se facă bine, să ajungă la bine, dar nu prin participarea lui spre bine.

P.S. Vasile – Multe din situațiile pe care le-am cunoscut, deci credincioșii care veneau cu diferite probleme invocau mereu multe probleme, serviciile și programul încărcat pe care-l are omul în viața cotidiană a orașului, dar, sigur, și ei trebuiau să recunoască că atunci când dorești există întotdeauna disponibilitate și pentru Sfânta Biserică.

Părintele Teofil – Găsești timp și pentru Dumnezeu.

Ați avut în vedere situațiile concrete ale oamenilor și nu ați cerut lucruri pe care nu le pot ei împlini, adică ceea ce ni se recomandă tuturor.

P.S. Vasile – Ceea ce am căutat în primul rînd a fost să-l apropii pe credincios de o viață practicantă. Deci să-l apropii de Biserică, de Sfintele Slujbe, deci de un program duhovnicesc personal, care foarte ușor poate fi neglijat pentru că sunt foarte multe tentații în ziua de astăzi.

Părintele Teofil – Mai bine se uită omul la televizor decît să facă o rugăciune.

P.S. Vasile – Da, diferite distracții pe care le oferă orașul, care îi atrag mai ales pe tineri. E greu de înțeles cum copiii de la școală, din ciclul inferior, deci din clasa a 5-a sau a 6-a, sunt atrași de discotecă, să scape de sub controlul părinților.

Părintele Teofil – Da, și la temelia vieții e tinerețea. Fericitul Augustin spunea că „tatăl omului mare e copilul”, în sensul că de copilărie, de tinerețe nu se poate face abstracție niciodată. Le duci pe toate în viața ta, în ființa ta pînă la sfîrșitul vieții pămîntești.

P.S. Vasile – Mai ales pe tineri am încercat să-i conștientizez de faptul că păcatul, chiar dacă nu este mare, el lucrează în timp asupra vieții, asupra personalității sale

și de aceea e bine să se încadreze într-o viață cât mai ordonată, într-o viață disciplinată, care să-l canalizeze mai mult spre studiu, spre muncă, munca de orice fel.

Părintele Teofil – Sunteți de acord și cu sportul la oraș?

P.S. Vasile – Fără îndoială. Orice activitate care te poate sustrage de la pierderea timpului e utilă.

Părintele Teofil – Pentru că și sportul este o angajare și este și o folosire a energiilor.

P.S. Vasile – Viața duhovnicească e asemănătoare cu efortul pe care trebuie să-l depună un sportiv pentru dobândirea performanțelor.

Părintele Teofil – În ceea ce privește Postul, sunteți de acord că e bine și tinerii să postească, să știe de o rînduială a Postului?

P.S. Vasile – Postul este un exercițiu duhovnicesc foarte folositor și cei care ajung să dobîndească practica și experiența Postului sunt oameni care ajung să se folosească foarte mult în viața lor duhovnicească. Dar poate că nu am fost foarte, foarte riguros, așa cum sunt, bunăoară, părinții din Moldova, duhovnicii din Moldova. Am ținut cont și de anumite situații mai speciale. Mulți dintre tinerii pe care i-am spovedit erau elevi de liceu sau studenți care erau veniți la Cluj, deci nu mai erau cu familiile lor. Nu mai aveau condițiile propriu-zise, și-atuncea, bineînțeles, am fost mai îngăduitor.

Părintele Teofil – Da. La fel și eu.

P.S. Vasile – Cel mult o zi de post. Pentru ei chiar hrana pe care o au e o hrană austeră, deci se încadrează în rigorile Postului, chiar dacă mai există o bucățică de carne.

De asemenea, cu persoanele care aveau probleme speciale. Însă disciplina Postului e foarte folositoare și importantă **pentru viața duhovnicească și de asemenea pentru** persoanele care au tot felul de probleme în viața de familie, în relațiile de serviciu, în societate. Apar fel de fel de probleme, mai ales la orașe, de aceea postul, rugăciunea, participarea la Sfânta Liturghie erau întotdeauna îndrumările pe care le dădeam.

Părintele Teofil – Acestea sunt chestiuni de prim ordin. Dacă cineva nu face puținul acesta, să se roage dimineata și seara și la masă și să meargă la biserică și să citească ceva din Noul Testament, nu știu ce ar face de fapt pentru Dumnezeu. Pentru că sunt mulți care cred că sunt în numărul credincioșilor și duc totuși o viață de necredincioși, îl neglijează pe Dumnezeu. Ori, lucrul acesta se vede numai atunci când omul e pus în fața unor situații. Dacă-l întrebi: Crezi în Dumnezeu?, zice: „Da”. Și dacă-l întrebi: Mergi la biserică?, zice: „Nu”. Și-atuncea înseamnă că nu crede dacă-L poate neglija pe Dumnezeu. Sunt niște lucruri care trebuie totuși puse în atenția oamenilor. Cred că le-ați avut în vedere.

P.S. Vasile – Fără îndoială. Avînd și ascultarea de preot slujitor la parohia la care am funcționat timp de 14 ani, n-am fost implicat în problemele administrative. Eram foarte disponibil. Cu ajutorul lui Dumnezeu am slujit zilnic Sfânta Liturghie și Vecernia, și mare parte a timpului dintre slujbe era consacrat pentru primirea credincioșilor. Cei mai mulți veneau pentru spovedanie, iar alții veneau și cu necazurile și cu greutățile vieții. Trebuia să-i ascuți, să-i îndrumi, să-i încurajezi.

Părintele Teofil – Ați studiat ceva anume pentru situația de duhovnic?

P.S. Vasile – Să vă spun un lucru pe care l-am mărturisit de mai multe ori. Cînd m-am dus la Teologie și pe parcursul facultății, eram dornic să cunosc, să citesc. Dar după ce am ajuns la parohie eram implicat de dimineța pînă noaptea în activitate. Și predicile mi le făceam noaptea. Deci am rămas tare în urmă cu studiul personal. Bineînțeles că am avut cărțile **Spovedania**, și **Pocăința** ale Părintelui Ilarion Felea, a Părintelui Vintilescu, am avut și **Canoanele Sfinților**.

Părintele Teofil – V-ați orientat după canoane?

P.S. Vasile – Da, dar nu le-am aplicat întotdeauna exact. Cel mai mult însă am învățat din relația directă cu credincioșii care, cînd vin la preot, spun ce au pe suflet. Bineînțeles că aveam și eu îndrumător, un sfătuitoar. Mereu îl pomenesc pe Părintele Protopop Romul Popa, un preot venerabil, cu studii de Teologie și de Drept, cu o viață duhovnicească îmbunătățită. Apoi Părintele Ioan Buiu la care m-am spovedit ani de zile cît a trăit, un preot prețuit pentru conduita pe care o avea – Dumnezeu să-l odihnească, a trăit 91 de ani. Părintele Aciu Simion, care a slujit la Catedrală, Prea Sfințitul Iustinian.

Am fost chemat duhovnic la Seminar încă din primul an de preoție. Deci în mod regulat, în prima și ultima săptămîină din Posturile Sfințelor Paști și ale Nașterii Domnului veneam la Seminar și ascultam spovedaniile elevilor. După aceea am fost numit și duhovnic asistent la reînființata Facultate de Teologie din Cluj și aici am funcționat un an universitar, pînă cînd am fost numit stareț

la Mănăstirea Nicula. Din activitatea pe care am avut-o mereu am avut tangență cu mase mari de credincioși.

Părintele Teofil – L-ați cunoscut cumva și pe Părintele Miron Mihăilescu de la Ocna Sibiului?

P.S. Vasile – Nu.

Părintele Teofil – Credeam că l-ați cunoscut în anii de studenție. A fost un părinte foarte ostenitor pentru viața spirituală. A slujit foarte mult Sfânta Liturghie și mai ales în ultimii ani ai vieții lui, cam vreo 30 cred, aproape zilnic a slujit în Ocna Sibiului.

P.S. Vasile – Nu l-am cunoscut direct. Dar ne mai cunoaștem prin ucenici. Era de-acolo o profesoară din Sibiu, Victoria Capră. Tare, tare râvnitoare, tare silitoare. Ea era fiica duhovnicească a Părintelui Mihăilescu.

Părintele Teofil – Mie ceea ce mi se pare într-un fel și curios e faptul că mulți dintre duhovnici sau fiecare dintre duhovnici parcă are concepția lui specială în raport cu lucrarea duhovnicească. De exemplu, Părintele Serafim de la noi de la mănăstire, Părintele Serafim Popescu, a fost un om foarte larg la suflet. Un om de care s-au bucurat oamenii, un om cu inimă de părinte, de frate, de prieten, un om învăluitor, un om revărsător. El nu ținea seama de canoane, de îndrumări de felul acesta. Cum îi venea lui, așa te chivernisea. Și era totdeauna cu îndemnul: „Fă ce-ți ajută Dumnezeu. Fă ce poți”. Avea dorința de-a te ridica, de a-ți da conștiința apropierii de Dumnezeu. De exemplu, spunea: „Fruntea sus! Mergem înainte”; „Dumnezeu n-are pe nimenea de pierdut”, așa, niște gânduri care mi-au rămas. Mie mi-a spus: „Să te depășești și să te dăruiești”. Sau zicea că „Creștinismul îi viață, nu-i ghiață”. Era foarte

odihnitor Părintele. Nu a fost un om care să țină la canoane. Niciodată nu l-am auzit zicînd: Sfîntul cutare zice că atîția ani nu trebuie să se împărtășească cineva dacă a făcut un păcat oarecare. Totdeauna era gata să te ajute. Acuma eu sunt de fapt undeva între el și Părintele Arsenie. Părintele Arsenie era un om hotărît. El n-a lucrat mult ca duhovnic, doar pînă în '59 și mai ales în ultimii ani de activitate la Prislop nu s-a mai raportat la credincioșii care îl căutau, pentru că era urmărit de Securitate și, fiind urmărit de Securitate, și-a găsit niște situații ca să nu fie urmărit și n-a mai activat așa cum a activat, de exemplu, la Sîmbăta pînă în '48. În '48 s-a mutat la Mănăstirea Prislop. Și, zic eu, că el a avut un stil al lui de lucru. Spre deosebire de Părintele Serafim, care era un om cu revărsare de suflet, cu căldură de inimă, era un om care dorea să te ajute, să te ridice, participa cumva cu tine la toate, și niciodată nu l-am auzit zicînd că atîția ani trebuie să stai fără să te împărtășești. Deci locul meu e undeva între ei. Eu sunt hotărît pentru schimbarea omului, pentru binele omului, și nu cred că un om care a venit la spovedit deja este un om cîștigat pentru Dumnezeu. Pentru că vin unii și din alte motive decît cele duhovnicești. Toți oamenii care-s de bună credință pot avea un folos, în înțelesul că dacă vine la tine și îi dai o îndrumare și ține seama de ea, poate să mai vină și altă dată să-i mai dai și altă îndrumare, spre deosebire de unii care vin înîmplător și care, după aceea, n-au nici o legătură cu tine. Adică eu personal asta aș vrea: să-l văd pe om schimbat, să-l văd hotărît pentru bine, doritor de bine, să dorească să realizeze mai mult. Adică să nu se gîndească că dacă a venit la duhovnic gata, îi rezolvat și de-acuma

încolo poate să facă ce crede el că trebuie făcut, că mai vine o dată și tot aia va fi, o să fie dezlegat, și o să fie **numărat la ai buni, chiar și dacă nu e bun.**

P.S. Vasile – Oamenii sunt destul de schimbători și împrejurările vieții îi pun în fața mai multor situații, și când își dau seama că nu au luat atitudinea cea mai potrivită în anumite situații, bineînțeles, se consideră vinovați și atunci apelează mai ales la duhovnic. Așa, din ce mi-ați spus, și eu mă simt mult mai apropiat de metoda Părintelui Serafim Popescu, pentru că și eu, cît mi-a stat în putere, am căutat să-i încurajez pe oameni și să-i fac să uite tot ce a fost nepotrivit în viața lor și să abordeze cu încredere și cu curaj o viață mai curată, mai ziditoare, folositoare pentru ei și pentru semenii lor. Sigur că în situațiile deosebite, de exemplu, o săptămînă sau mai bine înainte de Sfintele Paști cînd vin la spovedit sute de oameni care anume vin ca să poată să fie împărțășiți, sigur că nu mai ai posibilitatea să stai prea mult să-i ascuți. Și-atunci, prin întrebările pe care le-am pus întotdeauna, am căutat să-i aduc mai aproape de ceea ce cred ei că au mai greu pe suflet – cu încercările, cu căderile, cu ispitele pe care le-au avut – și în situațiile acestea poate că am dat mai ușor dezlegarea acolo unde nu au fost probleme deosebite. Dar, totuși, sunt foarte mulți credincioși și poate mai mult tineri care păstrează legătura cu preotul duhovnic. Și simt nevoia ca orice hotărîre, de care depinde evoluția lor, să o ia cu sfatul duhovnicului.

Părintele Teofil – Ce le spuneți celor care vă întrebă, de pildă: „Ce să fac, Părinte, să mă călugăresc sau să mă căsătoresc?”.

P.S. Vasile – M-am întâlnit cu situații de genul acesta și întotdeauna le-am zis să facă ce vor. Și am avut așa un cuvânt pe care unii l-au apreciat, și am zis: Cei care sunt orientați spre ascultare e bine să se căsătorească. Iar cei care sunt firi mai nestăpânite, pot să se călugărească.

Părintele Teofil – Călugăru-i cum e omul care se face călugăr, în majoritatea cazurilor.

P.S. Vasile – Oamenii sunt foarte, foarte diferiți, și trebuie să fie o mare personalitate duhovnicească care să poată să-i aducă la un numitor comun acceptabil, ca ei să poată să se accepte unii pe alții.

Părintele Teofil – Părintele Arsenie, cândva, a scris într-o scrisoare adresată Părintelui Grovu – un consilier de la Sibiu – când se punea problema întoarcerii Părintelui de la Prislop la Sîmbăta – el și-a dorit să rămână la Prislop și l-a rugat pe Mitropolitul să-l lase în continuare la Prislop, deși căzuse Prislopul ca arondare în Eparhia Aradului – și i-a scris Părintelui Grovu rugîndu-l să intervină la Mitropolit să-l lase acolo, și își exprima regretul că oamenii sunt tot oameni. Adică, ca și când ar fi zis: n-am realizat nimic cu oamenii pe care i-am luat în seamă și pe care am vrut să-i ajut.

P.S. Vasile – Sunt diferite experiențe de care, uneori, sigur că ești întristat de anumite evoluții. Alteori, participi și te bucură evoluția pozitivă a ucenicilor, a celor pe care i-ai avut aproape.

Părintele Teofil – Eu mă bucur totdeauna când îmi spun oamenii că se spovedesc la Prea Sfinția Voastră. Zic: O, ești în mîini bune! Atunci nu mai am ce zice eu.

P.S. Vasile – Mila Domnului!

Părintele Teofil – Contează lucrul acesta: să știi că ești în mâinile cuiva care te poate ajuta, te poate modela, te poate dăltui dacă e nevoie de o intervenție mai hotărâtă, că îl ai pe cineva care are o concepție superioară, adică nu trag în cumpănă la el niște ziceri sau niște atitudini ale unora, de exemplu că te-ai dus la o ghicitoare, la o descântătoare, știe că trebuie să stai 6 ani să nu te împărtășești, sau niște lucruri de felul acesta.

P.S. Vasile – Eu, cît am putut, am căutat să nu îi las pe oameni să se blocheze în anumite situații care nu le erau de folos. Și i-am îndemnat să iasă cît mai repede din situațiile acestea. Și în ce privește ucenicii, sigur că sunt situații în care au nevoie de cineva cu putere mai mare care să-i ajute să depășească anumite încercări. Și-atunci, sigur, i-am orientat spre duhovnici renumiți, spre Sfinția Voastră, i-am îndemnat și la Părintele Arsenie Papacioc pe unii dintre ucenicii mei. Sau atunci cînd ei veneau să-mi ceară dezlegare să se spovedească la alți duhovnici eu niciodată nu m-am împotrivit, pentru că fiecare duhovnic poate să-i deschidă o direcție spirituală, să-i dea un impuls nou celui care dorește aceasta. Și cînd au revenit la mine la spovedanie, iarăși i-am primit foarte natural, firesc. Deci niciodată nu m-am împotrivit la schimbarea duhovnicului atunci cînd aceasta nu se face cînd vrea să ascundă ceva de unul sau de altul. Din contră, m-am bucurat că apelau la alți duhovnici. Bineînțeles că-mi spuneau la cine merg și eu îl consider un cîștig. Un cîștig atunci cînd alt duhovnic poate să-ți deschidă o altă cale de nevoință, de luptă duhovnicească.

Părintele Teofil – Eu cred că lucrul cel mai de capetenie cînd e vorba de a fi duhovnic, rînduit de Biserică

pentru asta, este să ai inimă de părinte, inimă de frate, inimă de prieten. Să participi la viața omului. Și bineînțeles să îi spui ceea ce trebuie el să știe pentru că, în multe cazuri, oamenii se cred buni fără să fie, se cred credincioși fără să ducă o viață de credincioși, cred că au făcut destul fără să fi făcut ceva. Dar faptul că nu L-au tăgăduit pe Dumnezeu cu cuvîntul nu înseamnă că de fapt omul are o legătură cu Dumnezeu.

P.S. Vasile – Cît mi-a stat în putere am încercat pe cei care au venit la mine să le pun în atenție importanța pătrunderii în cunoașterea Sfintelor Evanghelii. Și i-am îndemnat stăruitor să citească zilnic măcar cîte un capitol dintr-una dintre Evanghelii, pentru ca să vadă cum gîndește Mîntuitorul, cum acționează El, cum se comportă cei care vin la Mîntuitorul, pentru că din cuprinsul Sfintelor Evanghelii Îl avem aieva pe Hristos Care ne transmite puterea Lui, dragostea Lui, și bineînțeles că cel care reușește să se apropie de Hristos are deja o viață îmbunătățită.

Părintele Teofil – E cîștigat.

P.S. Vasile – E protejat, e ocrotit.

Părinte Teofil, m-am confruntat cu o situație care mă urmărește mereu. Înainte de Taina Sfintei Cununii, tinerii vin să se mărturisească. Și cum tinerii pe care i-am mărturisit nu se spovediseră înainte, sigur că n-am pus întrebări, am încercat să le spun eu ceva înainte de a-i întreba ceva mai concret. Și le vorbeam despre frumusețea vieții de familie. Și la un moment dat tînăra mă întreabă: „Părinte, sunteți căsătorit?”. Se vede că săraca avea deja o altă concepție despre căsătorie, decît cea pe care i-o relatam eu. Și situația asta m-a urmărit mult timp.

Părintele Teofil – Asta nu înseamnă că trebuie neapărat să fi căsătorit ca să le spui oamenilor ce au de făcut în căsătorie. Însă, totuși contează. Un preot căsătorit știe și ce se poate realiza, și ce nu se poate realiza. Eu le spun de multe ori la oameni că programele acestea care-s făcute cu joia, cu marțea, cu nu știu ce, îs făcute de oameni necăsătoriți. Oamenii căsătoriți știu că pentru ei nu există joi și marți și nu știu ce, ci există zile în care sunt mai apropiați și există zile în care pot să fie și mai puțin apropiați. Dar cineva care face niște programe fără să fie angajat într-o viață de felul acesta nu poate să-și dea seama.

La noi la mănăstire era un părinte consilier, căsătorit, și Părintele Arsenie Boca insista pentru o viață dintr-aceasta rigoristă, și zicea părintele consilier către Părintele Arsenie: „Nu te băga în treburi din acestea că nu știi cum e”. Și zicea: „Astea sunt lucruri care nu se pot programa”. Și atunci m-am gândit că poate că noi, nu atît eu, pentru că eu nu mă bag în chestiuni de intimitate, dar sunt atîția Părinți care mereu pedalează pe niște programe din acestea, pe care nu știu dacă ei, căsătoriți fiind, le-ar fi putut ține.

P.S. Vasile – Da, aici nici eu n-am căutat să-i ispitesc pe cei care veneau la spovedanie. Bineînțeles că ei își spun problemele care îi neliniștesc sau îi deranjează, și apoi, mereu, sfatul pe care l-am dat a fost să nu se refuze atunci cînd e o pornire puternică din partea unuia dintre ei pentru ca să nu ajungă să se înstrăineze. Pentru că se întîmplă ca din motive de pietate unul dintre soți îl refuză pe celălalt și-atuncea celălalt, fiind probabil mai neîmplinit în privința aceasta, ajunge să calce fidelitatea conjugală, care este un păcat mult mai mare.

Părintele Teofil – Părintele Arsenie a zis odată, fiind și eu de față, la Drăgănescu, unde picta, eram cu încă trei preoți căsătoriți, a zis: „Mă, nici refuzul, nici abuzul”. Da’ nu l-am întrebat, atuncia ar fi trebuit să intervin eu și să zic: Da părinte, cînd e abuzul? Că refuzul știm cînd e.

El vorbea așa sentențios. Mi-a plăcut cum a zis.

P.S. Vasile – În privința asta ar putea fi considerat abuz o situație cînd unul dintre soți e obosit, e indispus, și atuncia celălalt e solicitant, insistent.

Părintele Teofil – Se întîmplă de multe ori să fie și temperamente diferite. Oamenii se adună fără să știe ce urmează pentru fiecare. Și în cazul acesta e mai greu de dat o rețetă.

P.S. Vasile – Părinte Teofil, ca duhovnic, ați avut multe bucurii?

Părintele Teofil – Da.

P.S. Vasile – Dintre toate bucuriile pe care le-ați avut, spuneți-mi așa una mai deosebită.

Părintele Teofil – Toate bucuriile îs deosebite de fapt.

P.S. Vasile – Sunt ca florile.

Părintele Teofil – Da. Eu mă bucur totdeauna cînd văd un om hotărît pentru bine. Chiar dacă nu poate face cît mă gîndesc eu că trebuie să facă, da’ dacă-l văd hotărît pentru cele bune, îs bucuros.

Sunt unele legături pe care le am de la spovedanie cu anumiți oameni care s-au simțit învăluți de cît pot eu oferi. De fapt, eu sunt un om mai mult rațional decît sentimental, da’ oricum am căutat să fiu apropiat, să fiu părinte, să fiu revărsător – cît am putut eu față de oameni – și asta i-a angajat pe unii față de mine. Eu dau slavă lui Dumnezeu,

pentru că nu pot să zic că am făcut ceva deosebit ca să-i câștig pentru Dumnezeu în primul rînd, și bineînțeles și pentru mine, că dacă îi câștig pentru mine e nădejde că i-am câștigat și pentru Dumnezeu. Și dacă nu i-am câștigat și pentru mine nu-i sigur că îs câștigați pentru Dumnezeu.

Însă ceea ce am constat eu în mod special este că oamenii acționează și în viața spirituală pe baza structurii lor. Cum i-o lăsat Dumnezeu așa sunt și așa acționează, așa activează. Fiecare cu capacitatea lui. Sunt oameni care parcă îs lăsați de Dumnezeu să fie oameni buni; sunt alții care au piedici mari ca să se îmbunătățească măcar la măsura celor care nu fac un efort ca să fie buni. Pe toți îi înțeleg la măsurile lor.

P.S. Vasile – Eu, între marile bucurii pe care le-am avut ca preot slujitor la parohie, unde am spus că era o imensitate de lume – sigur că n-ajungeai să-i cunoști personal și direct pe marea majoritate dintre credincioși, cu toate că biserica era mereu plină, la spovedanie erau zilnic mulți credincioși – dar, mergînd pe stradă vedeai chipuri de oameni pe care nu-i cunoșteam, dar care-ți zîmbeau. Și văzînd mereu așa și zilnic avînd astfel de intersectări, acestea îmi dădeau o mare bucurie, o siguranță, o liniște sufletească.

Părintele Teofil – De multe ori zîmbetul omului e zîmbetul lui Dumnezeu. Sfînta Tereza de Lizieux e prezentată într-o carte ca „Zîmbetul lui Dumnezeu”. Dumnezeu ne zîmbește prin oamenii care ne zîmbesc.

Ioan Gînscă – Prea Sfînte Părinte, pînă unde te poate ajuta duhovnicul în ceea ce privește fondul ereditar, în ceea ce privește negativele pe care le aduci, cum zice Părintele Teofil, „din străfunduri de existență”.

P.S. Vasile – Părintele Teofil a spus foarte adevărat că sunt oameni care foarte ușor sunt buni, iar unii oameni, care poate pe tot parcursul vieții lor trebuie să facă eforturi pentru a fi buni. Bineînțeles, cei care sunt dispuși din fire să facă lucruri bune sunt oameni care au o ereditate favorabilă, o ereditate normală. Ceilalți, cine știe, pe parcursul devenirii lor pe linia ereditară părinții lor au avut anumite vicii care s-au transmis și care îi fac să sufere. Dar, în orice situație, fiecare om e dăruit de Dumnezeu cu rațiune, într-o măsură sau alta, și cu voință liberă. Și fiecare om are în adâncul ființei lui dorința de bine. Și atunci, așa cum îți dorești ție binele trebuie să-i dorești binele și semenului tău. Și când ești pus în ispita de-a te vătăma fie pe tine, fie faptele tale, fie pe semenul tău, aicea dispui de libertatea voinței. Și atîta timp cît ești în starea de a-ți manifesta voința, ești responsabil.

Deci unii se luptă din greu ca să depășească imboldul spre rău. Alții nu se luptă. Și dacă nu te lupți cazi, iar dacă te lupți te poți duce înainte, poți să depășești momentul de criză. Apar momente de criză. Dacă te mobilizezi și pregătirea duhovnicească te îndeamnă spre rugăciune, și recomand mai ales rugăciunile scurte, foarte scurte: „Doamne, ajută-mi; Doamne, nu mă lăsa”; „Prea Sfîntă Marie, ajută-mă”; „Sfinților Îngeri, ajutați-mă”, rugăciuni scurte prin care invoci ajutorul unei puteri spirituale și care te ajută să depășești momentul de criză. După aceea lucrurile încep să devină obișnuință și dintr-un om cu înclinații accentuate spre rău poate să devină un om liber, un om liniștit, un om mulțumit.

I. G. – Deci firea poate fi totuși disciplinată.

P.S. Vasile – Da.

Părintele Teofil – Eram la Teologie, după ce m-am dus la mănăstire, nu mai știu în ce an, și era și Părintele Dumitru Călugăr, profesorul, de față și s-au discutat mai multe lucruri, și între altele am zis eu: „Oare prin ce osteneală a ajuns Prea Sfințitul Teodor Scorobeț la liniștea, la calmul pe care îl avea, la așezarea sufletească pe care a avut-o?”. Și zice Părintele Călugăr: „Prin osteneala lui Dumnezeu, că așa l-a lăsat Dumnezeu”.

Mie mi-a plăcut foarte mult.

Odată mergeam de la Ocna Sibiului acasă la ai mei și m-a luat cineva cu căruța. Și zice o femeie către mine: „Părinte, eu să știți că am gură rea ca mama și inimă bună ca tata”. Se vedea pe ea sinteza părinților.

I. G. – Prea Sfințite Părinte, la ce sfânt aveți evlavie mai mare și dintre rugăciuni care vă sunt mai apropiate, mai dragi, asupra cărora stăruiti mai mult?

Părintele Teofil – Asta mă interesează și pe mine.

P.S. Vasile – Mă simt foarte apropiat de Sfântul Vasile cel Mare.

Părintele Teofil – Pentru că-i purtați numele?

P.S. Vasile – Și pentru că-i port numele.

De când am început să mă cunosc, deci de când eram elev la școala profesională, am fost foarte sensibil față de suferință în mai multe forme în care o vedeam. Și atuncia prima dorință pe care am avut-o a fost să devin medic. La școală sigur că am făcut față, am avut note mari la toate disciplinele și profesorii de biologie, chimie, anatomie și fizică mă încurajau să merg la Medicină. Am și dat admitere la Medicină. Dar o bucurie, sau o revelație pe care am

avut-o odată la Mănăstirea Cozia mi-a descoperit o altă dimensiune a vieții decît cea pe care o cunoșteam pînă atunci.

I.G. – Ce s-a întîmplat la Cozia?

P.S. Vasile – Eram în penultimul an de liceu și profesoara de chimie obișnuia să facă excursii. Asta era în 1968-69. Practic a fost prima mănăstire pe care am văzut-o.

Eu urmam liceul seral, veneam dintr-un mediu muncitoresc care m-a ajutat foarte mult în ceea ce privește formarea. Era așa o disciplină, și nu era una impusă, ci o disciplină prin tradiție, care te făcea să ai simțul datoriei, să ai responsabilitate față de munca ta. Perioada asta era deja marcată de propaganda ideologică ce nu se prea potrivea cu realitatea și deja apăruseră niște tensiuni în mediul acesta muncitoresc.

Și la Cozia, ca să revin, era spre seară, întîmplător am văzut o porțiță care dădea spre Olt. Acolo, singur, cît am stat, vreo 10 minute, un sfert de oră, mi s-a revelat o lume complet diferită de lumea pe care o cunoșteam eu pînă atuncea. Și asta mi-a dat de gîndit. Nu eram dotat cu voce ca să fac față la examenul de admitere de la Teologie, examen care începea cu muzica și care era proba eliminatorie.

Hotărîrea mea era pentru medicină. Am dat admitere, dar n-am fost suficient de pregătit și n-am intrat.

Atuncea am luat legătura cu Părintele Romul Popa, pe care l-am numit „Bătrînul meu” – era într-adevăr o prezență venerabilă – și dînsul s-a bucurat foarte mult pentru că eu am fost primul clujean care m-am dus la Teologie.

Deci pînă la mine n-au mai fost clujeni nici la Seminar și nici la Facultatea de Teologie din Sibiu. Atunci mi-am dat seama că pot să fac și în Biserică ceea ce aș fi dorit să fac în medicină.

Și de aceea vă spun că Sfîntul Vasile cel Mare întotdeauna mi-a deschis o direcție practică de viață dăruită. Și Părintele Profesor Bodogae, pe care l-am avut și ca îndrumător la licență, și ca profesor de bizantinologie, era un om care a accentuat și mai mult deschiderea spre filantropie. Și după primele cursuri pe care le-a avut cu noi, deja din anul II, dînsul propusese cîteva titluri de teză de licență, între care și filantropia. Și după aceea, exprimîndu-mi dorința de a lucra într-o cercetare de felul acesta, am ajuns la filantropia Părinților capadocieni și pînă la urmă lucrarea mea de licență a fost: **Probleme sociale în scrierile Părinților capadocieni**, pe care am susținut-o la catedra Părintelui Profesor Bodogae.

Dintre rugăciunile formulate și păstrate în Biserică, am o sensibilitate mai mare, o deschidere mai mare spre rugăciunile către Maica Domnului. Și una dintre cele mai dragi rugăciuni este o rugăciune care se citește la Pavcernița Mare și pe care o regăsim și la Canonul Împărtășaniei, „Nepătată, neîntinată, fără prihană, Preacurată Fecioară...”.

Apoi, pe lîngă rînduiala zilnică de rugăciuni pe care o am și pe care, cîteodată, mă străduiesc să o păstrez, în timpul zilei și în drumuri obișnuiesc să repet Troparele de umilință pe care le simt foarte potrivite pentru starea mea sufletească.

I.G. – Prea Sfințite Părinte, în ceea ce privește rugăciunile, ce le recomandați celor care sunt la serviciu de dimineața și pînă seara?

P.S. Vasile – Să vă spun ceva. Cînd m-am dus la Teologie, m-am dus și cu gîndul că preotul are timp să citească, să se cultive. Și poate că atunci a fost perioada cînd am citit cel mai mult, pentru că după aceea n-am mai avut timp suficient pentru lectură și-am rămas mereu cu dorul lecturii. Dar ceea ce aș vrea să vă spun este că prin tot ceea ce am făcut am răspuns întotdeauna solicitărilor credincioșilor și n-am făcut ceea ce am vrut eu niciodată, ci am făcut ceea ce a trebuit să fac. Și nu am făcut-o cu un duh de împotrivire sau de nemulțumire, ci mi-am zis că asta îmi este datoria și indiferent la ce oră din zi și din noapte mi s-a cerut să fac ceva, am făcut, fără să mă tulbur. Și bineînțeles că Dumnezeu m-a ajutat să-mi păstrez și o rînduială de rugăciune personală, chiar dacă nu a fost foarte amplă această rînduială.

Ceea ce aș vrea să vă mai spun este că după 14 ani de activitate în parohie, cînd mi s-a propus și am primit ascultarea să mă duc la mănăstire, am zis: Ce bine, că la mănăstire o să am timp de reculegere și o să pot să recuperez ceea ce nu am putut să fac în parohie. Și țin să vă spun că după doi ani și jumătate cît am stat la mănăstire am ajuns la concluzia că parohia a fost numai o recreație față de mănăstire. La mănăstire mă trezeam la ora cinci dimineața și mă culcam la ora unu, unu și jumătate. Sau în ajun de sărbători timpul de odihnă era și mai redus, pentru că mai ales atuncea veneau mai mulți credincioși la spovedit și acela era timpul cînd puteam să mă ocup de ei.

În concluzie, le-aș putea spune că fiecare trebuie să țină seama de specificul activității lui, că au prioritate îndatoririle de serviciu, sau școala pentru cei care studiază. Dar ca să poți să-ți îndeplinești îndatoririle și ca să poți să ai mulțumire în urma a ceea ce faci, trebuie să-ți păstrezi sănătatea – asta însemnând hrană la timp, odihnă la timp, deci o disciplină de viață – și rugăciunea, care îți dă suportul spiritual care te menține în echilibru și în progres.

Părintele Teofil – Deci mai întâi datoria, și după aceea bucuria!

PĂRINTELE ARSENIE PAPACIOC*

Părintele Teofil – Părinte Arsenie, mă bucur foarte mult că ne-am întâlnit. Anul trecut, când am fost aici, la Techirghiol, aş fi dorit să stăm de vorbă, nu s-a putut, aţi fost foarte ocupat.

Părintele Arsenie – Sunt ocupat încontinuu, Părinte. Asta este un lucru care mă bucură, dar care mă şi îngrijorează. Nu mai pot să fac nimic. Dar situaţia mea, din punctul ăsta de vedere, e mereu aşa. Vin studenţi, vine preoţime, vin din toată ţara.

Părintele Teofil – Cred că sunteţi bucuros că puteţi să-i ajutaţi.

Părintele Arsenie – Da. Este o bucurie pentru că încep să dau acum prin oarecare prezenţă, trăire mi-e şi frică să spun, atenţie la poziţia asta a noastră de a ne ruga pentru toată lumea posibilă, şi rea, şi bună. Şi mai ales ăştia care caută, pentru că cererea unui canon care, în sfîrşit, repet, o cer oamenii şi m-au întrebat şi o serie întreagă de duhovnici şi de profesori ce canon să dau.

Domnule, chiar faptul că el a venit la spovedit e un canon.

Părintele Teofil – Am şi eu în vedere lucrul acesta că, de exemplu, pe oameni i-a chinuit o viaţă întreagă un anumit păcat pe care nu l-au putut spune şi zic acum: Ce canon să-i mai dau după ce a făcut el atîta canon?

* Convorbire înregistrată de Părintele Teofil la Mănăstirea „Sfînta Maria”, Techirghiol, 3 aprilie 1996.

Părintele Arsenie – Nu trebuie să respectăm „tipic, tipic și la inimă nimic”. Știți, trebuie cu orice chip să punem lucrurile în mișcare, adică cum Sfântul Ioan Hrisostomul dorește foarte mult ca nu canon să-i dai, nu ani să-i dai, ci vindecare cu orice chip. Deci omul trebuie pus în situația asta de simțire. Eu acum vă spun, pentru că m-ați întrebat, nu mă grăbesc deloc la o canonisire de nevoință. E inutilă ținând cont și de momentul istoric, ținând cont și de îngrijorările lor și de cât sunt de avansați duhovnicește, de cât sunt de dispuși spre nevoință. Așa că eu le dau mai mult un sfat, bineînțeles, încadrat într-un mic canon, chiar de secunde, zilnic, numai ca să fie într-o stare de simțire, adică într-o stare de continuă prezență.

Bunăoară, spuneam unora: S-a căsătorit Ioana și Nicolae. După nuntă a trecut fata la bucătărie, după cum e rînduiala în căsnicie, și Nicolae a plecat la lucru. Dar fata, din greșeală, a afumat mîncarea. Și se perpelea că ce o să zică Nicu cînd o veni – aoleu, nici atît n-ai învățat la mama ta – se chinuia fata.

Și a venit Nicu. Dragă Nicule, zice, am afumat mîncarea. Lasă dragă, nu mă interesează. Da' de ce nu te-ai gîndit la mine toată ziua? Asta dorea Nicu. Nu-l interesa pe el calitatea mîncării, ci el se gîndea că are o soție, se gîndea la forțele acestea ale relației sincere în iubire.

Le spuneam studenților care sunt în preajma căsătoriei, mai ales celor de la Teologie, că se constată o dorință de plăceri cînd se gîndesc la căsătorie. Tinerețea le pune în față prima foaie în sensul ăsta. Nu! Este vorba de cucerirea viitorului cu orice chip trăind prezentul și reparînd trecutul. Bine, cine trăiește prezentul? Este vorba de o stimulare

continuă, reciprocă, avînd în vedere mîntuirea veșnică. Asta-i scopul unei căsnicii.

Părintele Teofil – Toate ale omului sunt la nivelul omului. Sigur că oamenii care sunt credincioși urmăresc și scopuri religioase, iar oamenii care nu sunt credincioși, care devin credincioși după aceea, creează probleme în căsnicie în sensul că sunt mai exigenți și doresc o viață superioară care nu se mai potrivește cu cea trăită mai înainte.

Părintele Arsenie – Eu, cel puțin, vorbesc cu cei care întreabă și ei la rîndul lor să spună punctul de vedere, că doar asta și trebuie, e vorba de trăinicie, nu e vorba de o plăcere de moment care se consumă, prin care se ajunge la nenorociri, la despărțiri, nu ai ce să faci... Eu asist, cum cred că și Sfinția voastră, la despărțiri, pentru că nu s-au înțeles, sau s-au înșelat... Nu este permis ca o iubire să fie înșelată. De ce să nu facem o căsnicie ca moșii și strămoșii noștri, pentru totdeauna?

Părintele Teofil – Pentru că nu suntem la măsurile lor Părinte.

Părintele Arsenie – Trebuie să propagăm lucruri de felul acesta. Adică nu sunt deloc de părere să se ancoreze la idealuri mărunte. Domnule, dacă nu rîvnești la idealul cel mai înalt, atunci nu reușești nimic. Îi slujesc lui Dumnezeu cu orice chip.

Părintele Teofil – Da, numai că, Părinte, eu constat că oamenii chestiunea religioasă o au pe ultim plan, nu în prim plan, și din cauza aceasta ei nu pot fi angajați pe temeieri religioase, decît dacă devin religioși.

Părintele Arsenie – Bine, asta este în ceea ce privește comportamentul lor permanent în zi.

Părintele Teofil – Că ei, de exemplu, vin mulți la spovedit și unii dintre ei nici nu știu ce-i spovedania, alții vin dintr-o necesitate de a spune ceva, nu atît de a primi o dezlegare.

Părintele Arsenie – Acuma majoritatea vin cu scopul să scape de păcate. Însă să știți că acestea sunt momente, dar cînd e vorba de evenimente importante în viața lui, cum e căsnicia, cu care va fi veșnic și care, fără discuție, trebuie să respecte verigheta, care e dragostea fără început și fără sfîrșit, adică să se iubească continuu, va trebui să țină cont cu orice chip de a se ajuta reciproc în vederea fericirii și a mîntuirii. Nașterea de copii nu este un scop, este o consecință. Dar tu, trăind creștinește, vei imprima și copiilor viața aceasta și de asta spun și insist foarte mult la tineri să se pregătească pentru o adevărată căsnicie.

Părintele Teofil – Da, așa e. Așa îi îndemna și Părintele Arsenie Boca pe tineri.

Părintele Arsenie – Eu am fost duhovnicul Înaltului de la Iași cînd a fost student la Sibiu. Îi vizitam pe studenți acolo, m-au invitat, am vorbit mult cu ei, și mai ales a lui Serafim de la München care m-a rugat foarte mult să merg cu el acolo, dar eu n-am putut cu nici un chip, pentru că eu nu părăsesc mănăstirea, drumul meu cel mai lung este pînă la poartă. De multe ori plouă sau ninge afară și eu habar n-am. Atît de strîns sunt, știți, intră unul, iese altul...

Și asta spuneam, că vreau să fie într-o stare de simțire cît mai mult. Asta m-a făcut să spun că orice clipă poate să fie un timp și orice suspinare poate să fie o rugăciune.

Părintele Teofil – Da.

Părintele Arsenie – Pentru că ei trăind în starea aceasta de trezie continuă spre Dumnezeu, este foarte mare lucru. Deci Dumnezeu cere cu orice chip să ne gândim la El. El – de ce nu ne gândim la El? El este Cel ce este. El ne-a făcut. Mai mult decît atît, Prea Cuvioase Părinte, eu am insistat chiar la o lume mai pretențioasă, la aceea că a spus Mîntuitorul, tot ce a spus Iisus e adevărat și deci trebuiește urmărit cu foarte multă atenție în Scriptură ce-a spus Hristos. Chiar Sfintele Taine sunt bazate, au ca temei cuvintele din Scriptură. Deci Domnul Hristos a spus: „Fără de Mine nu puteți face nimic”. Cuvîntul acesta s-a eliminat într-o foarte mare măsură din atenția creștinilor și chiar a celor care studiază Teologia, studiază credința creștină, l-au scăpat. Dar ca să vedeți cît de important este cuvîntul acesta, un simplu cuvînt. S-a făcut la 419 un Sinod la Cartagina unde spune canonul 124 așa: „Iar dacă crezi că totuși poți face ceva fără de Mine, anatema să fii”. Adică, vedeți cît de multă grijă avea Biserica primară, la 400 de ani după Mîntuitorul, ca lumea să fie atentă la tot ceea ce spune Scriptura, Mîntuitorul Hristos? Vedeți, chiar dacă nu poate să îplinească, nu sunt pretențios în ce privește să cer lucrurile acestea, din contră, domnule, toți care aleargă sincer au un premiu, chiar dacă n-au ajuns primii. E un pahar mai mare care-i plin, un pahar mai mic care-i și ăsta plin, dar și ăsta este desăvîrșit. Dar el, unde este, s-alerge sincer.

Sunt accidente în viață, aici intervine duhovnicul, intervine căința, intervin o serie întreagă de lucruri, așa-i primesc, și așa-i sfătuiesc. Vreau să fie încurajați cu orice chip, orice fel de păcate mari ar fi făcut. Pentru că dacă e un duhovnic care e pregătit pentru așa ceva cu harul lui

Dumnezeu, și care e conștient de această mare misiune, de puterea de a lega și dezlega, nu se teme de păcatele mari, nu există nimic, nu există greșeală mare care să nu fie iertată. Mîntuitorul nu S-a răstignit numai pentru anumită categorie de greșeli, ci pentru tot ce este greșeală pe pămînt. Totul este să te ridici. Mai mari păcate decît a făcut Iuda nu pot să fie, ca să-L trădezi chiar pe Dumnezeu, conștient. Și totuși Iuda a fost salvat. Va să zică nu există păcat. Că dacă-l scoți din adînc de ape, mă refer la canon, nu-l mai cerți de ce e ud. Bine că l-am scos din apă, bine că l-am scos din adîncuri.

Îi încurajez foarte mult și constat că se umplu de bucurie, pentru că mulți vin cu deznădejdea aceasta, cu gîndul acesta, descurajați, că nu mai pot fi iertați, că uite ce-am făcut.

Chiar astăzi am întîlnit o femeie care a avut 30 de avorturi. Eu nu m-am speriat de lucrul acesta, nu le dau canoane mari, dar le spun importanța, marea greșeală a acestui chiuretaj.

Problemele apar mai ales atunci cînd doar unul dintre soți devine exigent și dorește să-și trăiască viața conform cu rînduielile lui Dumnezeu. Într-o viață fără rînduială se evită nașterea de copii adeseori prin întreruperi de sarcină. Cînd aceasta s-a întîmplat urmează neliniștea, tulburarea și pocăința. Mai ales știindu-se că copiii avortați au un suflet împiedicat în dezvoltarea lui spre progresul dumnezeiesc. Acești copii au suflet și sufletul nu moare niciodată. Ei ne văd acum și așteaptă pocăința ta ca mamă. Această satisfacție ar vrea s-o aibă ei acolo unde sunt, sigur, din mila lui Dumnezeu, n-or fi

la binele desăvârșit, dar nici la rău, pentru nevinovăție sau pentru lipsa de botez.

Ei, acești copii trebuiesc cu orice chip păziți. Sunt destul de atent în legătură cu păcatele acestea. Nu dau canoane mari, dar vreau să-i pun și pe bărbați în situația să vadă ce greșală mare au făcut. Îmi păstrez calmul, chiar dacă uneori mai și ridic tonul, dar asta depinde de persoană, cât e de îndărătnică. Acesta este un procedeu al meu, nu dau canon mare, ci îl pun în situația să se căiască toată viața. Dau canon foarte mic numai cu scopul să fie în fiecare zi treaz, poate de secunde, să fie treaz în fiecare zi. Fă lucrul acesta zi și noapte în mare taină. Ferească Dumnezeu să afle cineva! Că și lucrarea în taină, psihologic, are o participare completă din partea celui care o face. Sfântul Ioan Hrisostomul zice: „Ani vrei să-i dai? Ani vrei? Nu. Vindecă-i rana!”. Asta este.

În legătură cu pruncii, chiar în Dreptul Roman se spune: „Copilul odată zămislit, are drept de cetățean”. Bine, spun ei mai departe, cu gândul ca să se nască, că nu poate să-l pună în inventar dacă nu există.

Vreau să vă spun că toți Sfinții Părinți știu și au spus lucrurile acestea că copiii există ca persoană chiar de la data zămislirii, când sufletul este acolo fără formă.

Pe urmă, Prea Cuvioase Părinte, un lucru pe care-l spun duhovnicilor este ca să-și iubească fiii lor, așa cum sunt.

M-am dus la o mănăstire, nu vă spun care, eu sunt din Sihăstria de fapt, nu sunt călugărit acolo pentru că m-a prins vremea aceea pe la Institutul Biblic de la București, și m-am dus să întreb acolo la fiii mei duhovnicești care i-am văzut la mănăstire: Cum canonisiți? Căci erau fii duhovnicești de

mine aduși în mănăstire, găsiți prin pădure, în sfârșit... Păi, zice, dacă are 20 de chiuretaje noi nu-i mai dezlegăm. Și zic: Ce faceți cu ei, îi trimiteți la Arsenie? Ce faceți cu ăștia? Că ei totuși au venit la noi. Când au venit aicea au avut un proces cît de slab, cît de nepriceput, dar totuși au venit cu gîndul că au făcut păcate și au venit să se curețe. Au venit cu o conștiință oarecare, nu destul de pricepuți, dar nici nu aveau nevoie să fie prea pricepuți, ci doar să știe ce-au făcut. Și eu, sigur, nu-l împărtășesc imediat, dar de dezlegat îl dezleg de păcatele pe care le-a făcut, ca el să se simtă ușurat și mai departe îl lăsăm în voia lui Dumnezeu.

Părintele Teofil – Da' Părinte, totuși, cînd e vorba de oameni care nu părăsesc păcatul, tot îi dezlegați dacă vin la mănăstire la spovedit?

Părintele Arsenie – Îi dezleg de cîte ori vin și se spovedesc.

Părintele Teofil – Eu, de exemplu, dacă un om, să zicem, nu merge la biserică, că asta-i foarte important pentru mine, nu merge la Liturghie Duminica, dacă vine și el de fapt îmi spune numai pentru că-l întreb eu, și nu vine să-mi spună că nu merge Duminica la biserică, în cazul în care nu merge la biserică eu nu-l dezleg, ci-l pun în situația să meargă și apoi să vină să stăm de vorbă după ce îmi face dovada că merge. Căci eu îl întreb: La biserică mergi? Și zice că nu merge.

Părintele Arsenie – Este prima mea întrebare cînd mărturisesc pe cineva. Eu n-am cum să nu-l dezleg, pentru că el se spovedește că n-a fost, ca un păcat.

Părintele Teofil – Bine, el se spovedește că n-a fost, pentru că-l întreb eu, și atunci eu aș vrea să-l angajez.

Părintele Arsenie – Vă spun că cei mai mulți nu știu să-și spună păcatele.

Părintele Teofil – Da. Părinte, să știți că eu nu dau dezlegare de fiecare dată și la fiecare, ci după situație. Dacă-i într-un sistem de păcătuire nu pot să-i dau dezlegare. De exemplu, el este necununat. Păi cum să-i dau dezlegare? Du-te întâi și te cunună și apoi stăm de vorbă. Sau nu merge la biserică... Dragă, uite, mergi la biserică, toată viața va trebui să mergi. Suntem în Postul Paștilor și pînă în Postul Sfintei Mării mergi la biserică și apoi vii în Postul Sfintei Mării să stăm de vorbă. Bineînțeles că trebuie să mergi la biserică tot timpul, dar dacă pînă în Postul Sfintei Mării mergi la biserică Duminică de Duminică, eu te dezleg în Postul Sfintei Mării. Da' mai vine? Că nu mai vine.

Părintele Arsenie – Părinte scump, eu îl dezleg pentru că a făcut păcatul acesta că nu s-a dus la biserică. Îi spun marea lui greșală de a nu se duce la biserică și-i explic, la nivelul lui, importanța mergerii la biserică, importanța Sfintei Liturghii, că te umpli de har, că te umpli de bunătăți, de frumuseți. În concluzie, să te duci! Da' de dezlegat îl dezleg.

Părintele Teofil – Sau, de exemplu, dacă-i fumător nu-l dezleg. Nu-l dezleg pentru că se duce și de la mine și mai trage o țigară. A venit odată unul și nu l-am dezlegat și i-am spus că nu se poate împărtăși. Și se duce la un alt părinte de la noi, un părinte tînăr, și îi spune: „Părinte, îs năcăjit pentru că Părintele Teofil a zis că nu mă pot împărtăși. Nu m-ați putea împărtăși dumneavoastră?”, a zis către părintele. Și părintele i-a spus: „Păi dacă te-a oprit Părintele Teofil, eu n-am cum să te împărtășesc”. Și atunci

omul, așa năcăjit, a zis: „No apoi nu-i nimic. Îs năcăjit, mă duc să pip o țigară”. Deci ce rost avea să-l dezleg?

Părintele Arsenie – Sau oamenii zic și altceva: „E, parcă tot cu Împărtășanie am trăit”.

Părintele Teofil – Da. Sau vine unul la mine și mirosea a fum de țigară și-mi zice: „Părinte, am venit și aș vrea să mă spovedesc”. Și zic: „Măi frate, să știi că eu nu te-aș spovedi”, am zis eu către el. Păi zice: „De ce Părinte?”. Zic: „Miroși a fum de țigară și tu ești fumător și eu pe fumători nu-i dezleg”. Face el: „Păi nu-i nimica, Părinte, că mă duc eu la altcineva. Da' măcar să mă lăsați să vă spun niște necazuri”.

Părintele Arsenie – Păi asta este un furțișag. Însă Părinte, sunt foarte mulți care fumează, într-adevăr, dar eu îi dezleg, dar îi spun când îmi zice că „Părinte, sunt fumător”: Nu vorbi așa, spune: „Am fost fumător!”. Dacă spui „sunt”, asta înseamnă continuitate. Eu te pot dezlega pe tine pentru că ai fumat.

Părintele Teofil – Bine, dar s-ar pune problema așa: Ai fumat ultima țigară din viață? Zice că nu. No, apoi lasă, când îi fii nefumător vii la mine și stăm de vorbă. Eu așa fac. Adică eu nu dau dezlegare de fiecare dată, pentru că oamenii de fapt nici nu au condiția dezlegării.

Părintele Arsenie – Părinte Teofil, eu contez foarte mult pe o explicație pe care le-o dau în legătură cu păcatele, cu gravitatea păcatelor.

Părintele Teofil – Părinte, bine, dar să știți că eu nu contez.

Părintele Arsenie – Celor care au păcate din acestea de care se țin în continuare, cum e fumatul, acestora le

spun: „Măi, fumatul, îți dai dumneata seama cum lucrează și că te distruge într-o formă tainică această patimă? Nu știi că te trîntește cînd ți-e lumea mai dragă? Deci trebuie să te lași! Că mă pui pe mine în situația să te dezleg fals și asta n-o fac”. Și zice: „Bine, am înțeles Părinte”. Ei, vedeți?

Părintele Teofil – Bine, el a înțeles atunci, dar după aceea?

Părintele Arsenie – Asta nu înseamnă că de 70 de ori cite 7...

Părintele Teofil – Bine, dar totuși, nu ne putem juca cu lucrul lui Dumnezeu.

Părintele Arsenie – Ei, ce să-i faci, cît se poate explica? Adevărul este că trăim într-un moment istoric dificil.

Părintele Teofil – Nu vrea el să fie ajutat de mine cît vreau eu să-l ajut, dacă-i vorba. Numai că-i cer niște condiții.

Părintele Arsenie – Sigur, cum profită și de faptul că te găsești acum aici și printr-un singur cuvînt primește o dezlegare veșnică, pentru ca aici să fii iertat trebuie să declari păcatele tale, ori la judecată vei fi pedepsit, dar nespuse nu rămîn, fiule. Așa că nu te gîndi, fiule, ești pe un drum rătăcit, fii atent, răzgîndește-te, și atuncea eu îl dezleg și el zice: „Da, Părinte, am înțeles”. Deci nu ne putem juca. Dau foarte mare atenție spovedaniei. De fapt, asta-i Taina care mîntuiește.

Părintele Teofil – Da.

Părintele Arsenie – Împărtășania desăvîrșește, nu ne iartă păcatele, cum spun unii.

Părintele Teofil – Ei, și iartă. Pentru că se zice: „spre iertarea păcatelor și spre viața de veci”.

Părintele Arsenie – Da, iartă păcatele în formă desăvârșită, dacă s-a pocăit omul.

Părintele Teofil – Spuneți-mi cum împărtășiți? Respectiv, ce aveți în vedere în ceea ce privește frecvența împărtășirii?

Părintele Arsenie – Părinte, eu nu sunt prea cu dezlegare deasă, dar e o mare greșeală să-l oprești ani de zile. Eu, bunăoară, n-am depășit la chiuretaje 3 ani oprire de la Împărtășanie.

Părintele Teofil – La fel și eu, pentru orice păcat, și ucidere, și orice. De ce? Pentru că Părintele Stăniloae, în **Dogmatică**, scrie să nu dăm mai mult de 3 ani amânare de la Sfânta Împărtășanie.

Părintele Arsenie – Asta am făcut-o și eu.

Părintele Teofil – La fel fac și eu. Numai ce se întâmplă? De exemplu, mi-a venit unul care mi-a zis: Părinte, am făcut un păcat mare de tot. Și i-am zis: Poți să-l spui? Da, Părinte, că doar tot satul îl știe. Și zic: Ce s-a întâmplat? Zice: Am omorât pe un fiu al meu. În ce împrejurare? M-am bătut cu soția și fiul a intervenit între noi și l-am lovit cumva și a murit. Deci el n-a vrut să-l omoare, la drept vorbind. Și ai făcut închisoare? Am făcut 9 ani. Atunci m-am gândit eu, dacă a făcut 9 ani de închisoare, eu l-aș fi oprit pe 3 ani. Poate-l las să se împărtășească, m-am gândit eu. Dar îl întreb: La biserică mergi? Nu. Rugăciunile ți le zici? Nu. Postești? Nu. Păi zic: Măi, păcatele acestea pe care le faci tu acum ai mai mari decât acela pe care l-ai făcut atunci. Pentru că acela l-ai făcut într-o clipă și n-ai vrut să-l faci. Da uite, că acum faci păcate care te țin departe de Dumnezeu.

Părintele Arsenie – Adevărul este că foarte mulți merg pe principiul acesta, poate și lume mare, și învățați, și duhovnici, pe principiul că e păcat mic. Nu este lucru mic în viață răul cel mai mic.

Părintele Teofil – Da, bineînțeles. Eu m-am gândit așa: păcatul acesta îl faci în fiecare Duminică când nu mergi la biserică. Dar acela care l-ai făcut, l-ai făcut într-o clipă și într-o clipă de neatenție, să zicem, nu ai dorit să se întâmple lucrul acesta, ci a fost o împrejurare.

Părintele Arsenie – Acuma, între a omorî un om din imprudență și a nu te duce la biserică este o mare diferență. Dar el, să zicem, că un canon oarecum cu pușcăria l-ar fi făcut, dar acum el trebuie redresat.

Părintele Teofil – Eu cred că nu a făcut nici un canon, ci a suferit o pedeapsă.

Părintele Arsenie – Cum adică?

Părintele Teofil – Adică el nu a făcut nici un canon acolo din punct de vedere religios, ci a suferit doar o pedeapsă.

Părintele Arsenie – Da, dar eu nu opresc pocăința lui.

Părintele Teofil – Dar nu avea nici o pocăință, Părinte. Adică convingerea mea este că nu avea nici o pocăință.

Părintele Arsenie – Eu nu vorbesc totuși cu lumea de pe stradă, vorbesc totuși cu un om care a venit la o dezlegare.

Părintele Teofil – Bine, el a venit la o dezlegare dintr-o datină.

Părintele Arsenie – Asta li se întâmplă unora, dar sunt mulți și din aceia care vin pentru că le spun alții că e un păcat mare, du-te să te dezlege duhovnicul, adică vin dintr-o frică.

Părintele Teofil – Bine, dar eu dacă îi dau un timp în care trebuie să se angajeze pentru bine și nu-l face, înseamnă că nu-l interesează nici dezlegarea. Pentru că eu îi spun: Măi frate, dezlegarea o primești în condiția cutare. Faci? Nu fac. Atunci, Doamne ajută, te-am salutat. Și la fiecare îi spun lucrul acesta: Măi, tu dacă rămii în păcatele acestea poți să nu te mai întâlnești cu mine, că eu chiar dacă mai vii vreodată tot asta ți-o spun. Deci, dacă ești fumător și rămii fumător, degeaba mai vii la mine, pentru că și rîndul viitor tot asta ți-o spun, lasă-te de fumat. Bine, am luat un caz.

Părintele Arsenie – Adevărul este că el hotărăște în fața mea să se lase și s-ar putea ca el să greșească. Dar asta-i altceva.

Părintele Teofil – Eu nu contez pe hotărîri dintr-acestea spontane.

Părintele Arsenie – Nici nu rămîn așa fix, că nu contez. Ce să-i faci? Asta-i lumea noastră. Peste ăștia suntem noi duhovnici.

Părintele Teofil – Eu asta fac. Îi pun în situația să mai vină, ca să pot să-l verific. Și dacă se face om de treabă, atunci n-am nimic cu el.

Părintele Arsenie – Și eu, bineînțeles că nu. Dar la multă lume zic că vreau să ne mai întâlnim, mai cercetează-mă, dar să vii cu noutăți.

Părintele Teofil – Părinte, în orice caz e o lucrare grea. Țasta e sistemul meu de lucru.

Părintele Arsenie – Sistemul meu este ca să fiu mai îngăduitor, dar să atac păcatul cu orice chip și să-l pun pe penitent în situația să fie și el împotriva. Că dacă el este

împotriva, merge pe cale, pe cale mila lui Dumnezeu poate să-l ajute și atunci eu intervin cu dezlegarea. E o chestiune foarte delicată misiunea asta.

Părintele Teofil – Bine, Dumnezeu să vă ajute, dar eu personal nu-mi iau răspunderea numai ca să-i dau dezlegare, pentru că atunci înseamnă că nu-l ajut. Adică eu l-aș ajuta dacă într-adevăr își dorește dezlegarea. Eu îi spun ce are de făcut. Și dacă nu mai vine, atunci înseamnă că nu l-a interesat.

Părintele Arsenie – Acum să știți că desăvârșiți nu sunt.

Părintele Teofil – Nimeni nu este desăvârșit.

Părintele Arsenie – Dar, în legătură cu lupta împotriva păcatului, sunt atâtea împrejurări care-i țin mai departe în păcate, sunt situații familiale...

Părintele Teofil – Da, viața-i complicată.

Părintele Arsenie – Eu dezleg. Cît se poate îi pun în situația să se hotărască.

Părintele Teofil – Bine, vă mai pun o întrebare în legătură cu asta. De exemplu, acum au început femeile să aibă niște mijloace de contracepție și anume steriletul. No, ce fac eu acum cu una care are sterilet? Îi dau dezlegare?

Părintele Arsenie – Asta este mutilare! Să-l scoată imediat! Asta este poziția mea.

Părintele Teofil – Bine, să-l scoată și să vină după aceea și să-mi spună că l-a scos și atunci stăm de vorbă.

Părintele Arsenie – Păi da.

Părintele Teofil – Dar dacă nu-l scoate, atunci înseamnă că nu pot să zic că „te iert și te dezleg”, nu?

Părintele Arsenie – Adevărul este că nu știm cât este de sincer. De aceea s-a și pus întrebarea de Apostolul Petru: De câte ori să iertăm?

Părintele Teofil – Bine, aceea e altceva.

Părintele Arsenie – Nu, dar vreau să vă spun că pe oamenii ăștia îi dezleg de șaptezeci de ori câte șapte.

Părintele Teofil – Părinte, dar știți că a zis Domnul Hristos: „De-ți va greși fratele tău, ceartă-l; și dacă se va pocăi, iartă-l. Și chiar dacă îți va greși de șapte ori într-o zi și de șapte ori se întoarce către tine, zicînd: Mă căiesc, iartă-l”.

Părintele Arsenie – Eu v-am spus că nu pleacă de la mine pînă cînd nu-mi spune că „Nu mai fac”. Fumător, orice ar fi.

Părintele Teofil – Eu n-am încredere.

Părintele Arsenie – În general eu n-am voie să mă bag mai departe, pentru că, în general, noi trebuie să-i ajutăm.

Părintele Teofil – Părinte, eu nu am încredere. Eu vreau să-l ajut, dar el știe ce are de făcut. Îi spun eu ce are de făcut să facă și după aceea îl ajut.

De exemplu, mi-a venit odată unul și îi zic: Măi frate, trebuie să mergi la biserică. Uite, pînă la Crăciun mergi la biserică și apoi, dacă te duci, stăm de vorbă. Și el zice: D’apoi, părinte, nu știu dacă oi putea. Și-i zic: Dacă nu te poți duce, la mine să nu mai vii și apoi treaba ta. După aceea vine la vreo 10 minute înapoi și-mi zice: Părinte, știți ce m-am gîndit? Mă duc la biserică pînă la Crăciun, hai dați-mi dezlegare. Și atunci i-am zis: Măi, nu merge așa. Întîi te duci și apoi vii și-mi spui că te-ai dus și apoi îți dau dezlegare.

Părintele Arsenie – Ei bine, acum dăm dezlegare pentru lucruri trecute, dar pentru viitor îl privește. Iar dacă revine iarăși îl cerți.

Părintele Teofil – Păi, pentru lucruri trecute și conștient.

Părintele Arsenie – Asta înseamnă dunga aceea de mînă ușoară și cu ochii atenți și cu ochii vioi...

Părintele Teofil – Asta e metoda mea: Îi spun o rugăciune, adică nu-l resping și nu că nu fac nimic pentru el. Îi spun rugăciunea aceea: „Doamne, Dumnezeu nostru, Cela ce ești mîntuirea robilor Tăi...”, dar nu zic: „Te iert și te dezleg de toate păcatele tale”.

Părintele Arsenie – Dar dacă se întîmplă să moară?

Părintele Teofil – Dacă se întîmplă să moară înseamnă că Dumnezeu nu l-a învrednicit să primească dezlegare.

Părintele Arsenie – Nu așa, nu așa, că el totuși a venit.

Părintele Teofil – Da' atuncea Dumnezeu îi socotește ceea ce nu i-am oferit eu, îi socotește El, că are voie, nu?

Părintele Arsenie – Da, are voie, numai că ce dezlegați voi dezleg și Eu.

Părintele Teofil – Dezleagă Dumnezeu și fără mine. Nu-i o problemă.

Părintele Arsenie – Sunt cazuri, destul de multe, cînd se întîmplă să moară și a murit dezlegat. Eu, bunăoară, îi întreb pe cei care vin și-mi spun despre oameni care au murit în accidente fără să se fi spovedit, îi întreb: Dar în viața lor s-au spovedit? Nu s-au spovedit. Atunci e mai delicată chestiunea.

Părintele Teofil – Eu știți ce zic? Știți de ce n-a fost vrednic să se spovedească la moarte? Pentru că nu s-a

spovedit în viață. Dacă s-ar fi spovedit în viață, îl învrednicea Dumnezeu să se spovedească și la moarte, sau îi socotea spovedaniile din viață.

Părintele Arsenie – Da. Și asta întreb. Dar nu renunț să nu-l pomenim la morți.

Părintele Teofil – Bine, dar asta-i altceva. Și eu îi pomenesc la morți.

Părintele Arsenie – Bine, dar dacă eu l-am avut acumă în mână, pentru o îndărătnicie oarecare – dar nu a venit nimeni cu îndărătnicie, ci a venit cu gând smerit: Părinte, am greșit, în sfârșit, recunosc, și nu le dau voie să spună: „Sunt mîndru”. Nu domnule, „ai fost”. Cînd zici „sunt” înseamnă că îi dai drumul mai departe și văd că înțeleg și chiar le place că îi întorc. În tot cazul, vreau să fiu mai îngăduitor.

Bunăoară, Sfîntul Vasile cel Mare, care-i atît de aspru în canoane, cum știu toți duhovnicii, are în canonul 74 umătorul lucru: „Dacă însă oricare (dintre cei ce au fost prin păcatele menționate mai înainte) se va face sîrguitor mărturisindu-se, în acest caz acela căruia prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu i s-a încredințat puterea de a lega și dezlega, văzînd covîrșirea mărturisirii celui ce a păcătuit, se face mai blînd în a micșora timpul epitemiilor, nu este vrednic de osîndire, fiindcă examinarea Scripturilor ne face cunoscut că cei ce cu mai mare durere se mărturisesc, degrabă ajung iubirea de oameni a lui Dumnezeu”.

Va să zică nu-i vorba de o asprime, e vorba să-l înțelegem. Dacă a venit el aici la mine, e un mare lucru, e un foarte mare lucru. Eu nu mă tem că a ucis. Potrivit cu faptele pocăiește-te în sensul cutare, primești

dezlegare, astîmpără-te și bineînțeles să fii smerit cu orice chip, căci cu păcatul ăsta nu-ți mai stă bine să ridici gîtul și nu știi ce. Să fii smerit, între oameni, la serviciu, pentru că păcatul, pentru cel care se pocăiește, are acest mare dar de a-ți aduce smerenie. Asta este pierderea diavolului, că îl ține Dumnezeu cu mare rost și pe diavolul ăsta. Să-l trezească, să-l facă să compare lucrurile, să-l trezească pe om. Adică să-l pună pe om să zică că există și să zică „Doamne, iartă-mă!”. Diavolul nu știe cît de mult lucrează la mîntuirea omului, că dacă ar ști, ar fi mai puțin ispititor.

Părintele Teofil – Da. Să ne dea Dumnezeu înțelepciunea să știm ce avem de făcut.

Părintele Arsenie – Părinte, îmi pare bine că ne mai revedem. Să știți că vă pomenesc cu multă plăcere...

Părintele Teofil – Vă mulțumesc.

Părintele Arsenie –... la proscomidiar, că slujim și noi, cu mila lui Dumnezeu, Sfînta Liturghie, apoi în rugăciunile particulare, în liniștea mea sufletească pe care țin foarte mult să mi-o păstrez. Valuri și valuri din afară vreau să mi-o deranjeze, să mi-o strice, dar mă lupt din răspuțeri să-mi mențin echilibrul.

Părintele Teofil – Sfinția voastră cîți ani de închisoare ați făcut?

Părintele Arsenie – 14 ani, Părinte.

Părintele Teofil – Din ce an? Din '50?

Părintele Arsenie – Am avut 6 ani o dată, 6 altă dată și 2 altă dată.

Părintele Teofil – Și în pustie cît ați stat?

Părintele Arsenie – Aproape doi.

Părintele Teofil – Unde?

Părintele Arsenie – Cel mai mult am stat în Munții Neamțului.

Părintele Teofil – Ați fost singur de tot sau încă cu cineva?

Părintele Arsenie – O parte singur și o parte cu Părintele Cleopa. Au vrut părinții care erau pe acolo la Slatina, Sihăstria, să ne întâlnim pentru ca să creăm ceva, ziceau ei. Însă pustnicia nu e conferință, pustnicia nu e decît o trăire personală.

Părintele Teofil – Erați preot atunci?

Părintele Arsenie – Da, sigur. Am fost și cînd nu eram preot.

Părintele Teofil – Cum ați împăcat pustnicia cu îndatorirea de preot?

Părintele Arsenie – Părinte, să știți că eu am stat în pustie și ziceam mereu la atacurile acestea nesuferite ale diavolilor, care făceau scamatorii cu bulgări de zăpadă în ușa ta, Doamne, dacă mă aflu într-o sinceră smerenie cu orice chip spunînd: Doamne, nu sunt aici că sunt marele pustnic și sunt marele trăitor, ci sunt aicea pentru o împrejurare pe care o știi mai bine, trebuie să mă ții aici.

Părintele Teofil – Deci Sfinția Voastră ați fost acolo și din motive de refugiu, să nu ajungeți să fiți arestat?

Părintele Arsenie – Ei nu, că de arestat tot m-au arestat.

Părintele Teofil – De acolo din pustnicie?

Părintele Arsenie – Nu. M-au luat din biserică ultima dată, în '48, niște ofițeri. Eram la Slatina, eram egumenul Mănăstirii Slatina.

Părintele Teofil – Unde ați fost? În ce închisori?

Părintele Arsenie – Cel mai mult timp am stat în închisoarea de la Aiud.

Părintele Teofil – Ați lucrat ceva în închisoare?

Părintele Arsenie – Nu.

Părintele Teofil – Ați stat în celulă?

Părintele Arsenie – În altă închisoare am lucrat. Închisoarea Aiud mai are o închisoare care se numește Zarca, făcută de unguri, cea mai aspră. Și numai în Zarca m-au ținut, ani și ani.

Părintele Teofil – Ați fost singur în celulă sau împreună cu alții?

Părintele Arsenie – Și singur, și cu alții, cu doi, și cu trei, și cu patru. Îi schimba pentru ca să aducă agenți peste noi ca să ne vadă sentimentele. Era regim de moarte, mulți au murit. Un lucru la care au insistat ei cu cruzime a fost foamea. Și dacă îți deschidea celula și te lua nu mai știai dacă ai să te mai întorci. Știam totuși că l-au luat pe cutare și se comunica prin morse. Eu eram o persoană mai cunoscută și se știa. Sau te ducea, te muta în altă închisoare. Dacă te îmbolnăveai cumva de piept sau de plămâni te lua de acolo pe motivul ca să-ți dea un regim mai bun, însă, din contră, îți dădea un regim izolat și nu mai puteai vorbi cu nimeni și mureai acolo.

Părintele Teofil – Ce făceați în timpul liber acolo? Ziceați „Doamne Iisuse”?

Părintele Arsenie – Eu făceam zilnic, după cum cunoșteam momentele Sfintei Liturghii, repetam aceste momente. Aveam o bărdică cu apă și aveam 300 de grame de pîine de orz pe zi. Și pîinica aceea o consideram

prescură, cănița o consideram potirul și treceam prin toate momentele Liturghiei și pe urmă împărțeam pîinea aceea la deținuți și le spuneam: Nu pot să vă spun că e Sfînta Împărtășanie, căci sunt destul de multe elemente lipsă, dar că-i mai mult decît anafora, vă spun. Asta le spuneam.

Părintele Teofil – E totuși pîine binecuvîntată.

Părintele Arsenie – Pe urmă, cereau mulți mărturisire, că nu știau dacă mai trăiesc pînă mîine și ei mă anunțau prin morse că doreau să se spovedească. Și le comunicam și eu la rîndul meu prin cei care știau morse. Știam și eu, puteam să trimit mesaje, dar nu puteam să primesc pentru că băteau prea repede. Le spuneam să stea în celulă în locul cutare și să-și repete păcatele pînă mîine dimineată, iar dimineată, la un semn al meu, după ce terminam aceea zisă Liturghie, erau atenți și le dădeam dezlegare la toți, dar cu o condiție: Dacă dați de un preot să le spuneți iar păcatele, ca să vă dezlege preotul. Dar dacă se întîmplă să murim, atunci e valabilă și dezlegarea pe care v-am dat-o eu. Și asta s-a întîmplat foarte des.

Părintele Teofil – De cînd sunteți liber, din '64 probabil, ați mai avut legătură cu oameni care au fost în închisoare?

Părintele Arsenie – Sigur, vin aici pe la mine, cum să nu. Oho, încă cum!

Am lucrat un chivot în alt rînd cînd am mai făcut șase ani de detenție. Ne-a dat libertatea să lucrăm la celulă și, cu sîrmulițe, am sculptat un chivot după modelul bisericii de la Curtea de Argeș. Îmi pare rău că nu puteți să-l vedeți, căci am fotografii cu el. El a dispărut, se crede că l-au luat rușii. Avea 65 de centimetri înălțime. L-am lucrat după o

carte de istorie a lui Giurăscu care s-a strecurat prin închisoare. Era acolo o fotografie cu biserica de la Curtea de Argeș și l-am făcut la scară cu niște băieți care se pricepeau la tâmplărie, din lemn de nuc, greu de tot, dar eram liberi să lucrăm.

Părintele Teofil – Și l-ați putut scoate?

Părintele Arsenie – S-a scos atunci, dar au pus rușii mîna pe el. S-a dus. Mai am și acum o candelă vizitată de mulți. Mi-au cerut fotografie pentru ea, pentru că se face o revistă cu obiecte făcute în închisoare. Candela are niște cruci frînte, crucea frîntă la rădăcină, nu sus, la postamentul candelai, arătînd că adevărul pe lume este prigonit. Sus am făcut o cruce dreaptă aruncînd raze peste tot, arătînd că tot adevărul va birui. Candela are un lanț format așa: o formă de sus, lucrată frumusește, care am zis că e cerul. Iar jos, într-o formă rotundă, semilunguiață, am zis că e pămîntul, sau sufletul și trupul. Candela are un brîu la mijloc, mai finuț, brîu care e un simbol al puterii și care face legătura între valori. Despre acestea le spun multora. Brîul acela mai are și un rol de a lega păcatele, și e un simbol al puterii.

Am făcut și cruci multe, poate sute și sute, am împrăștiat la toată lumea desene. Am și niște desene care arată momentul epiclezei, cum pogoară Sfîntul Duh și sfințește pîinea și vinul. L-am desenat și pe Sfîntul Apostol Pavel. Și după el am făcute fotografii, pentru că originalul s-a distrus. Am mai făcut o mulțime de cruci, la un loc, strînse, cum se sucește o formă de rozetă și crucea-i mare, arătînd că viața este o jertfă continuă. În stînga și-n dreapta crucii unde e locul Maicii Domnului și locul Sfîntului Ioan Evanghelistul am făcut un ornament într-o poziție de mare

smerenie și o învîrtitură mai sus. Deasupra crucii am făcut iar un ornament ce ține de ornamentul de jos care înseamnă desăvîrșit, adică am scăpat, cum am zice, dincolo de cruce.

Candela aceasta a văzut-o Mitropolitul de la Iași, care a venit să-i dau o dezlegare, și a zis că aici este „o teologie întreagă”.

La chivotul despre care v-am spus am lucrat foarte mult. Am făcut 47 modele de sculptură pe el și a ieșit o mare frumusețe. Avantajul a fost că am avut un frate de suferință care cunoștea foarte bine tîmplăria fină, căci făcuse Școala de Arte și Meserii. Știți, Curtea de Argeș are niște turlе răsucite, ca să-i dea o priveliște foarte frumoasă, și a trebuit s-o facem și noi la fel.

Însă ultima perioadă de detenție nu s-a mai putut lucra. Ne scotea afară doar zece minute pe lună. Erai pierdut.

Părintele Teofil – Deci ați făcut o experiență a răutății omenești.

Părintele Arsenie – Părinte scump, nu-mi pare rău acum. N-a fost ușor și n-aș putea să spun: Dă-mi, Doamne, suferințe; dar Îi mulțumesc din toată inima că m-a ajutat să mă țină treaz și că am suferit. Pentru că sunt lucruri care nu se pot spune: apariții divine și o serie întreagă de lucruri care apar, e foarte greu de spus și nici n-ai voie.

M-a chemat odată un mare colonel, că la Aiud erau zece colonei, și cînd mă scoteau prin ușile acelea, din curte în altă închisoare, am zis că mă duce la moarte. Pentru că mai aveau un obicei de ne băgau în răcitor cînd ne prindeau cu ceva fleacuri. Și acolo sigur mureai. Era atît de rece încît ți se oprea inima pe loc. Era ca o cameră frigorifică.

Ne controla de mai multe ori pe minut să vadă dacă nu suntem căzuți. Ei, vă închipuiți câte s-au petrecut în sufletul meu acolo.

Ei, m-a chemat acel colonel să mă întrebe, să-i spun ceva de existența lui Dumnezeu. Păi spun: Dumneavoastră nu credeți că există Dumnezeu? Zice: Nu. Zic: Păi chiar existența noastră, care gândim, care calculăm, care prevedem viitorul, care avem discernământ este argumentul cel dintâi. Asta e de la natură? Cine putea să le facă decît un creator, care este Dumnezeu? Și încă multe alte lucruri i-am spus. Dar dumneavoastră ce argumente aveți de spuneți că nu există, zic eu de colo, dar asta era un mare curaj din partea mea. Păi zice: războiul care s-a dus în Rusia, că a fost în numele crucii. Ce în numele crucii, domnule colonel!? Nebunul acela de Hitler a vrut să cucerească lumea și a speculat că vine în numele Crucii și asta e argumentul? Dar înainte de războiul din Rusia de ce nu credeți? Că sunteți, văd, născut credincios.

Vreau să vă spun și cum căutau să pună agenți care ne lucrau cu fel de fel de idei, luptă mare, pe viață și pe moarte. Trebuia, Părinte, să accepți moartea ca să rezisti atacurilor care se dădeau ca să te slujească moralmente. Și chiar ultimul cuvînt spus colonelului aceluia, care mi-a cerut argumente, a fost că sunt gata să mor pentru Dumnezeu, căci am văzut că nu am cu cine să discut. Trebuia să te așezi pe poziția morții în orice chip. Chiar în celulă îți aduceau agenți pregătiți, ofițeri speciali. Îi băga peste tine tot sub formă de deținuți, dar cumpărați, pentru că mulți au cedat și aceștia erau foarte primejdioși.

Părintele Teofil – De cînd sunteți aici, la Techirghiol?

Părintele Arsenie – Părinte, de douăzeci și unu de ani.

M-au luat de la Slatina unde eram egumenul mănăstirii. Eram 120 de inși atunci. M-au luat de la biserică la două noaptea, ieșeam de la Utrenie, chiar eu slujeam. În sfîrșit, niște priveliști triste de tot. S-a adunat acolo toată mănăstirea și cînd mă duceau și eram într-un unghi mort m-am întors și i-am binecuvîntat pe toți. A rămas acolo Părintele Petroniu care acum este stareț la Prodromu (Muntele Athos), îmi este naș de călugărie.

Părintele Teofil – A fost și dînsul în închisoare?

Părintele Arsenie – N-a fost. De acolo numai eu am fost și un părinte monah, Marcu, care este la Mănăstirea Sihăstria, un mare trăitor.

Părintele Teofil – Dar Mitropolitul Antonie?

Părintele Arsenie – Mitropolitul Antonie a fost luat mai înainte de a fi luat eu și a stat mai puțin, pentru că el a avut o condamnare în lipsă. El avea o condamnare pe numele lui de laic Leonida, și cînd l-am primit eu în Slatina el era diacon, cu numele de Antonie, și a rezistat. L-au tot căutat, a făcut o condamnare în lipsă. Mergeam de la Mănăstirea Slatina la Iași unde eram acolo chemat an de an să stau la capul Sfintei Paraschiva cînd era hram. Și trebuia să mă însoțească cineva și mă însoțea Antonie care era diacon. Și acolo s-a vorbit, s-a aflat, l-au urmărit și l-au arestat. Dar cu mult înainte de a ne lua pe noi. A stat vreo doi ani, doi ani jumate, trei. Chiar mi-a spus cînd a ieșit de acolo că nu-l mai primea Patriarhul și m-a rugat să intervin la Patriarhul Iustinian care, într-un fel, ne avea la evlavie pe ăștia care am fost la închisoare. I-am spus că a luptat

mult și l-am rugat să-l scape. L-a numit pe Antonie secretarul Facultății de Teologie. El mi-a spus: Părinte, am învățat în închisoare 2000 de cuvinte englezești. Și acolo, fiind el ca secretar al Facultății de Teologie, l-a întrebat Patriarhul dacă vrea să meargă în Anglia, căci avea niște burse. Și Antonie, cu cele 2000 de cuvinte învățate de el, s-a dus acolo. Mi-a mai scris el de prin Franța.

Părintele Teofil – Mai aveți acum vreo legătură?

Părintele Arsenie – Nu mai avem. Ne pomenim.

Părintele Teofil – Dar așa, mai comunicați, vă mai întâlniți?

Părintele Arsenie – A venit el pe aici acum doi ani. A fost chemat la un simpozion care a avut loc la Constanța și am fost și eu invitat.

Părintele Teofil – În legătură cu Andrei Șaguna.

Părintele Arsenie – Nu cu Șaguna, ci cu Sfântul Casian.

Părintele Teofil – Cu Societatea „Andrei Șaguna”.

Părintele Arsenie – Da. Cu Societatea „Andrei Șaguna”. Societatea respectivă este supravegheată de un macedonean. Și eu sunt, după tatăl meu, macedonean.

Părintele Teofil – Da? Vorbiți macedonește?

Părintele Arsenie – Nu vorbesc, Părinte, pentru că tata e născut în România. Bunicul a venit cu mii de oi din Macedonia. Bunul bunului meu a fost preot în Macedonia. De aici vine și numele de Papacioc.

Părintele Teofil – Dar unde v-ați născut?

Părintele Arsenie – Eu sunt născut în țară și tata la fel, în Ialomița. Și mama e tot în România, dar într-un sat din Făgăraș. Mușat o chema pe mama. Deci după mamă aș fi ardelean, iar după tată aș fi macedonean.

Părintele Teofil – Din ce sat din Făgăraș?

Părintele Arsenie – Mi se pare că Drăguș.

Părintele Teofil – E lângă Sîmbăta.

Părintele Arsenie – Am trecut cu mașina spre Sîmbăta. E mult de atunci. Poate ne mai țineți minte de atunci.

Părintele Teofil – Da, cum să nu.

Părintele Arsenie – Și-am întrebat pe un bătrîn de familia Mușat, un bătrîn cu plete albe, mi-a fost așa de drag. Și a zis: O, zice, mușatinii sunt plecați de mult.

Părintele Teofil – Numele de Mușat e în Sîmbăta de Jos. Mai aveți frați?

Părintele Arsenie – Au murit toți. Am rămas numai eu.

Părintele Teofil – Cîți ați fost?

Părintele Arsenie – Opt. Eu am fost al șaptelea, dacă nu mureau din pîntece am fi fost unsprezece. Am mai avut un frate mai mic care a murit. În schimb are trei băieți și o fată. Pe toți i-am dat la Teologie și toți au terminat Teologia. Unul dintre ei are acum examenele de anul IV.

Părintele Teofil – L-am cunoscut anul trecut. L-am întrebat cine-i și a zis „nimeni”. Și i-am zis: „Nimeni nu-i nimeni”.

Părintele Arsenie – Acum are teza. Fata e la Mănăstirea Dintr-un Lemn. A făcut și ea Teologia.

Părintele Teofil – Elisea. Ce face?

Părintele Arsenie – E bine, e foarte bine, merge foarte bine. Sunt nespus de bucuros de ei și de ea. Pe Caliopie, după ce a terminat Teologia, l-am trimis în Grecia să facă doctoratul și acum e al II-lea an în Grecia.

Deja a făcut niște traduceri mai mărunte. Merge foarte bine, e foarte dotat.

Părintele Teofil – Dar unde-i călugăr?

Părintele Arsenie – Nu e călugăr. A terminat Teologia, e mirean.

Părintele Teofil – Ați zis Caliopie și eu am zis că-i un nume de monah.

Părintele Arsenie – Eu i-am botezat. Că lă-am zis să le pună numele sfântului care se sărbătorește în ziua în care se naște. S-a născut de Sfântul Caliopie.

Părintele Teofil – Și-apoi, după închisoare, unde ați venit în '64?

Părintele Arsenie – După închisoare, Prea Cuvioase, nu m-au primit cu nici un chip în nici o mănăstire. Dar mi-a spus Patriarhul că prin Ardeal sunt parohii neocupate din războiul celălalt. Și-atuncea am găsit o comună, Filea de Jos.

Părintele Teofil – În Eparhia Clujului.

Părintele Arsenie – Da. Era Înaltul Teofil acolo arhiepiscop, care mă cunoștea din Moldova, chiar mă avea la evlavie și m-a primit cu mare plăcere. Și m-am dus cu avionul acolo chiar în Sîmbăta Paștilor. Țasta a fost motivul pentru care mi-a dat bilet de avion, nu ca să mă plimb, dar zic sunt Paștile și sunt numit acolo. Am ajuns acolo și am făcut primul Paște înnoroiat, căci am făcut o oră pînă la Cluj cu avionul și 6 ore de la Cluj pînă la parohie, 15 kilometri. În noroaie pînă la gît. Am stat doi ani acolo. Patriarhul nu s-a lăsat, a vrut să mă ia și cu orice chip să mă facă stareț la Cheia.

Părintele Teofil – Și ați fost stareț la Cheia?

Părintele Arsenie – Am fost 6-7 ani stareț la Cheia. Pe urmă am fost la Mănăstirea Dintr-un Lemn, vreo doi ani, la Căldărușani...

Părintele Teofil – A fost Părintele Iustinian atuncea la Cheia? Iustinian Stoica, care acum este la Sfântul Munte.

Părintele Arsenie – Da, eu l-am primit acolo pe el și pe fratele lui, Gavriil...

Părintele Teofil – ...care acum e la Zamfira.

Părintele Arsenie – La Zamfira am insistat să-l facem preot și pe Înalțul Antonie l-am rugat să vină să-l facă preot. I-am ajutat mult la Mănăstirea Prodromu din Athos. S-a făcut rost chiar de 60 metri cubi de lemn ca să refacă mănăstirea.

Părintele Teofil – Părintele Iustinian e foarte activ, e foarte priceput.

Părintele Arsenie – Vorbește perfect grecește. Eu l-am putut cunoaște pentru că am vizitat și eu Sfântul Munte și am vizitat aproape toate mănăstirile. Pe el l-am avut ca translator. Mai trece pe aici. L-am ajutat și cu bani adunați de colo, de colo, ca să nu-i lăsăm pe loc.

Părintele Teofil – Îl cunoașteți și pe Părintele Siluan de la noi de la mănăstire?

Părintele Arsenie – Pe Siluan îl cunosc și mi-e fiu duhovnicesc de când era mititel. Doreau ei mult să plece de acolo, dar eu i-am muștrat când au trecut pe la mine, și le-am spus: Cu nici un chip. Și-au mai venit de la Sîmbăta și alții și la fel le-am zis: Cu nici un chip. E o mare greșală. Stați la cruce. Crucă înseamnă să duci ce nu-ți convine. Asta înseamnă crucea la care suntem invitați și am venit de bună voie. Unde te duci? Unde crezi că ai să găsești altceva?

Părintele Teofil – Mie mi-a spus că ați zis că nicăieri să nu se ducă, numai dacă poate să meargă la Sfântul Munte, dar în altă parte să nu meargă.

Părintele Arsenie – Păi dacă se duc la Sfântul Munte e altceva, pentru că e o mănăstire a noastră și sunt sigur că e viață foarte bună acolo.

Părintele Teofil – Dar deocamdată la Sfântul Munte nu pot să meargă.

Părintele Arsenie – Sentimentul care vă mînă pe voi e că nu sunteți statornici aici. Dar eu aș vrea să plecați la Sfântul Munte ca niște eroi care ați biruit, nu să plecați pentru că mi-a spus economul ceva, că mi-a spus cutare sau cutare. Asta ferice de voi dacă v-a spus. Deci eu sunt foarte categoric cu ei și le zic să stea în mănăstire.

Dacă am o bucurie la vîrsta mea, după zeci de ani de mănăstire, dacă am o bucurie, aceasta este pentru că nu am făcut un pas fără blagoslovenie, oriunde m-au trimis acolo m-am dus. Deci crucea mea e acolo unde mă trimit.

Părintele Teofil – Părinte, cum vă împăcați cu lumea?

Părintele Arsenie – Părinte, lumea te mîntuie dacă ești prezent, dacă ești stăpîn, lumea te mîntuie, lumea nu te mîncă dacă știi să o dirijezi.

Prea Cuvioase Părinte, eu am fost în Mănăstirea Sihăstria și în Mănăstirea Slatina unde erau mii și zeci de mii de oameni și deci peste tot e lumea. Și foarte bine că ei acum sunt ajutați într-un moment istoric ca ăsta, hai să zic, destul de aglomerat și din punct de vedere moral destul de aproape de 666. Peste tot e lume, n-avem ce face. Acuma eu nu pot să spun nimic, mă declar că sunt un călugăr destul de nepriceput. Ei, dar asta nu-i convinge pe

ei să nu vină. Cum mă pricep fac. Lumea nu mă sperie, numai mă obosește. Mă obosește fizic în așa fel încît seara cad ca un bolovan și asta seară de seară.

Prea Cuvioase Părinte, există un fenomen cu noi în lume asta. Asta este. Nu putem explica cum rezistăm, nu putem explica de unde știm, nu putem explica cîtă putere avem, care ne sunt limitele, nu putem explica. Adevărul este că trebuie să fim sinceri pe poziție smerită și să ne batem dacă cumva ieșim de pe poziția asta, și cam ieșim. Dacă ești sincer și iubești lumea, atunci Dumnezeu te ajută. Nu fac filosofie. E o mare greșeală. Căci inima înfrîntă, Prea Cuvioase Părinte, cunoaște pe Dumnezeu.

Părintele Teofil – Da, inima curată.

Părintele Arsenie – Nu atîta teorie. Chiar preoților le spun: Măi, veți învăța teologia după ce terminați Teologia.

Părintele Teofil – Aveți încredințarea că veți fi la bine în veșnicie?

Părintele Arsenie – Asta n-aș putea s-o spun, Prea Cuvioase.

Părintele Teofil – De ce?

Părintele Arsenie – Vă rog să credeți că zic și eu că sunt singurul care nu mă mîntuiesc.

Părintele Teofil – Credeți în lucrul acesta?

Părintele Arsenie – Eu sunt într-o mare nădejde.

Părintele Teofil – Păi dacă sunteți în nădejde, atunci de ce ziceți așa?

Părintele Arsenie – Gîndul la iad și nădejdea la Dumnezeu, pentru că nu ne mîntuie cu nici un chip faptele noastre, oricum am fi, fără mila lui Dumnezeu.

Părintele Teofil – Bine, dar Dumnezeu nu poate să nu vrea să ne mîntuim.

Părintele Arsenie – Dar nu pot să-I pun condiții.

Părintele Teofil – Păi, fără să-I pun condiții. Dar Dumnezeu fiind iubire...

Părintele Arsenie – Prea Cuvioase, ca să fiu sincer, în fața unui duhovnic spun: Am să mă mîntuiesc.

Părintele Teofil – Eu personal spun că am siguranța că am să mă duc la bine, dar nu pentru faptele mele.

Părintele Arsenie – Eu nădăjduiesc numai.

Părintele Teofil – Bine, dar eu pot să zic că am siguranța, pentru că dacă nădăjduiesc, adică eu nu-mi pot închipui...

Părintele Arsenie – Asta nu e o poziție ortodoxă.

Părintele Teofil – Poate nu-s ortodox...

Părintele Arsenie – Adevărul este că nu ne mîntuie cu nici un chip faptele noastre, numai mila lui Dumnezeu.

Părintele Teofil – Așa e. Știți ce o să-i spun eu lui Dumnezeu cînd o să stau în fața Lui? Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul. Nu o să-i zic altceva.

Părintele Arsenie – Eu mi-am făcut o cruce la Zamfira, că sunt prieten cu Părintele Gavriil, și am scris așa pe cruce: „Iisuse, Iisuse, Iisuse, iartă-mă”.

Părintele Teofil – E frumos. Eu cred din toate puterile, adică nu-mi pot închipui că Dumnezeu, dacă trăiesc în legătură cu El în viața aceasta, să zică vreodată: „Nu te vreau”.

Părintele Arsenie – Nu se poate. Îl iubești așa de mult și asta îmi dă curaj, asta îmi dă nădejde.

Părintele Teofil – Părinte, dacă noi contăm pe milostivirea lui Dumnezeu, nu avem de ce să avem ezitări.

Părintele Arsenie – Dar eu nu vreau să contăm pe mila lui Dumnezeu, dar ținem cont și de viața și faptele noastre, pentru că dacă ar fi vorba de un proces mîntuitor, nu numai harul lui Dumnezeu te mîntuie, ci și vrednicia. Măcar aceea să te găsească pe drum. Lupta mea e să fiu pe drum.

Uite, bunăoară, le spuneam studenților de la Teologie că este o poruncă, nu este un sfat să iubești pe vrăjmași. Bine, dar despre lucrul acesta nu se cunoaște decît din literatura scripturistică. Cine a încercat cu adevărat să iubească pe vrăjmași? Eu le-am dat o metodă, nu e ușor. Dar să nu fie acuzat Iisus Hristos că e utopic ce-a vorbit El despre iubirea vrăjmașilor și să nu zicem că e cu neputință.

Părintele Teofil – E cu putință!

Părintele Arsenie – Dar ce-am zis ca metodă: Încercați să iubiți pe vrăjmași cu adevărat indiferent de stadiul în care vă găsiți. Dumnezeu Se bucură. Iar tu insistînd mereu așa, ca un începător pe această virtute, Dumnezeu te va ajuta. Iar dacă vine moartea te găsește luptînd să iubești pe vrăjmași și completează Dumnezeu.

Părintele Teofil – Să știți că eu nu-mi fac probleme, pentru că am încredere în bunătatea lui Dumnezeu.

Părintele Arsenie – Părinte dragă, îmi fac probleme, însă nădăjduiesc și eu.

Părintele Teofil – Adică mă gîndesc că dacă Dumnezeu fiind Tatăl nostru, cînd spui Tată, spui ceva extraordinar!

Părintele Arsenie – Da, dar nu pot să spun că am siguranța, ferească Dumnezeu!

Părintele Teofil – Dar de ce să nu putem spune?

Părintele Arsenie – Dacă la moarte îmi va îngădui Dumnezeu aş spune lucrul acesta: Doamne, Îți mulțumesc că mor călugăr.

Am avut mari posibilități în viață să rămân în lume, am fost în diferite servicii, am plecat cam tinerel și eu, cam pe la 26 de ani, e adevărat, însă făcusem ceva pînă atunci. Puteam să fac desen, sculptură. Am făcut o secție pirotehnică ce ținea de Facultatea de Chimie, tot cînd eram tinerel. Am făcut numai secția asta pirotehnică pentru înarmare. Știți că la data aceea Carol al II-lea dorea să înarmeze țara și ne-a încadrat pe acolo. Aș fi avut ce să fac, însă toate ar fi fost deșertăciuni, toate căzute, nu m-au încîntat. Apoi nu pot zice că n-am fost ispitit să mă căsătoresc, Doamne ferește, dar doream foarte mult să mă ajute Dumnezeu să nu fac lucrul acesta și nu vedeam decît mănăstirea, cu toate că la mănăstire nu se merge nici măcar dintr-o înaltă rațiune. Adică doar dacă ești nebun pentru Hristos, nu se vine pentru altceva, altfel nu rezisti cu un folos oarecare pentru că vin o serie întreagă de ispite.

Părintele Teofil – Un improvizat ai putea să fi.

Părintele Arsenie – Tăierea voii e un lucru extraordinar în creația lui Dumnezeu. Este un lucru extraordinar voința omului și mai extraordinar este să tai această voință. Deci ești în luptă cu Creatorul Care a creat voința liberă. Și a fi în luptă cu Dumnezeu, vorba aceea a lui Iacob, care s-a luptat cu Dumnezeu ca să-l binecuvinteze, e bucuros Dumnezeu că-l biruie pe El ca și

Creator. E extraordinar de mare lucru să lupți împotriva firii tale ca să te poți numi călugăr și creștin.

Am fost chinuit, Părinte, și ca frate. Multe lucruri mi s-au întâmplat și sunt foarte bucuros că mi s-au întâmplat. Eram frate la Cozia și m-au numit profesor la o școală la Mănăstirea Turnu, profesor de Educație și eu le-am anunțat subiectul elevilor cu un an înainte: Despre Hristos. Și au zis comuniștii din Rîmnicu Vilcea: Domnule, ăștia de Educație să ne predea pe noi. Dar eu n-am cedat cu nici un chip. Eram frate de mănăstire și starețul meu, Ghermano, care era și exarh, era și el profesor la alte clase, tot de educație, a acceptat. Dar eu n-am acceptat și mi-am dat demisia. Una n-a primit-o, a doua n-a primit-o, a treia n-a primit-o și cu a patra nu m-am mai dus. Nu predau, domnule, altceva, sunt gata să mor, dar nu predau altceva decît pe Hristos. Adică ne găsise pe noi cu bărbile noastre ce să le predăm elevilor, acumă vă închipuiți, și n-am predat. Pentru asta însă starețul m-a chinuit. M-a luat din chilia în care stăteam și m-a băgat la Cozia sub cerdacul lui Mircea, acolo unde era piatră umedă, dar eu eram, foarte sincer, fericit. Nu mai puteam de drag. Pînă la urmă m-a trimis la o moșie de 300 hectare de pămînt pe care erau proprietare șase mănăstiri dintre care și Cozia, și Frăsinei.

Părintele Teofil – Cum se numea acolo?

Părintele Arsenie – Comanca, la 2 km de Caracal. Erau șase mănăstiri care lucrau acolo și fiecare mănăstire trimitea cîte un frate „de prisos” care să supravegheze acolo.

Părintele Teofil – Și v-a trimis acolo?

Părintele Arsenie – Da. Ca să scape de mine starețul, care mă anunțase la început că sunt un înger, acum eram un drac, m-a trimis acolo. M-am dus cu mare plăcere. Dar mi s-au întâmplat multe lucruri acolo. Dacă eu n-aveam în viața mea și aceste întâmplări, n-aș fi învățat frumusețe de lucruri. Fără jertfă nu se poate nimic. Dar, cînd a fost vorba, eu i-am spus Părintelui Ghermano că nu plec de aici. Nu m-a îmbrăcat în 16 luni decît cu o singură haină care se făcuse praf. Și acolo am cîștigat grîu, vagoane de grîu, că era mare moșia. De aceea au vrut să ne-o ia și eu am luptat singur la primărie pentru ea. Apoi s-a întâmplat o minune că i-am spus unuia: Domnule, pe dumneata mîine o să te schimbe – și chiar l-a schimbat, dar eu i-am spus de la mine lucrul acesta –, că ai să vii cu șareta la mine să te pun primar din nou. Asta o spuneam acolo de față cu oamenii care veneau seară de seară la mine, cîrduri, cîrduri. În sfîrșit, de acolo m-au luat la Tismana, că acolo veneau stareții să ia uzufruct. Și l-au biruit acolo pe primar, că nu vroia să ne mai dea grîul. Și Ghermano nu era de față și a venit la cîteva ceasuri după ce rezolasem problema. Și i-au zis: Uite, Prea Cuvioase, ne dă grîul. Și zice: Cine a rezolvat? Zice: Fratele Anghel. Atunci el, cînd a vrut să-mi dea o satisfacție, mi-a zis: Dacă vrei să pleci, îți dau blagoslovenie să pleci. Asta era plata. Am fost foarte bucuros.

Părintele Teofil – Și unde ați plecat?

Părintele Arsenie – M-a luat în timpul ăsta Starețul de la Tismana care văzuse pe cine a ținut Cozia acolo. De la Tismana m-a trimis a doua zi la Cioclovina. Cioclovina era un schit la 4 km de Tismana, unde nu se poate merge

decît călare sau pe jos. Doar lupi și urși pe acolo. Am stat și acolo o bucată de timp, în mare parte făceam singur un simulacru de Utrenie. Pînă la urmă a venit Securitatea cu arestările. L-au arestat pe părintele de jos, Iscu Gherasim, care a murit în închisoare într-o mare frumusețe duhovnicească. Mi-au spus deținuții că părintele a mărturisit: „Văd numai alb, văd numai alb”, și așa a murit. Am stat acolo singur, aveam niște stupi care îi păzeam de urși. Aveam o pădure defrișată, într-o mică vîlcea, unde semănasem porumb. Veneau urșii și-mi stricau porumbul care oricum nu se făcea, că era munte. Mă duceam noaptea cu o tablă și băteam prin ea prin pădure pe o cărăruie, că abia se vedea cărăruia de întuneric ce era, și băteam să fugă urșii și se auzea gardul pîr, pîr, pîr cum fugeau urșii. Va să zică eram singur pe acolo. Dar odată a venit exarhul, care era și directorul Seminarului din Mofleni, de lîngă Craiova, a venit în inspecție pe acolo și a zis: Ia uite, domnule, cine stă în pustietăți și noi avem acolo nevoie de oameni. Și am primit un ordin de la Mitropolitul Olteniei, Firmilian, să mă prezint imediat la Seminarul din Mofleni, în calitate de profesor și ca duhovnic al Seminarului. Așa că m-am prezentat. Nu se credea că are să mă mai scoată cineva de acolo. Dar Securitatea a auzit că eu sunt acolo și înainte de a se face ziuă au fost la Mitropolit și i-au zis să dispară ăsta imediat de aici. Firmilian, care era foarte fricos – asta m-a îndurerat: că nu avea un dram de eroism să-și apere nevoile și turma – m-a chemat: Frate Anghele, nu mai poți sta, îmi pare rău. Păi, zic, plec dacă nu se poate să rămîn. Dar ce-ți trebuie? Zic: Bani de drum. Dar cîți să-ți dau? Dați-mi măcar să ajung la București. Dar zice:

Cît costă? Dar ce, știam eu? Se temea să nu-mi dea ceva în plus. Mi-a dat bani de drum, m-am suit în tren și am plecat. Am plecat la București unde am întâlnit un părinte care fusese și el la Comanca, care-mi găsisese loc la Sihăstria. Părinte, îmi zice, du-te la Sihăstria că te potrivești acolo cu Părintele Cleopa. Și am plecat la Sihăstria și am mers mult pe jos, prin păduri, de unde m-a lăsat trenul. Așa sunt eu călugărit pe seama Mănăstirii Sihăstria, dar la Mănăstirea Antim. Am stat pe la Antim, am stat un timp la închisoare, am fost numit după preoție, în '50, duhovnicul Seminarului de la Neamț, singurul seminar din țară care era monahal. Eram profesor de Istoria monastică și viața monahală și mai țineam locul și la alte catedre pe acolo, dar m-am ocupat mai mult de slujbe. S-au întâmplat și acolo foarte multe lucruri și de aicea am plecat în pustnicie.

Prin urmare, în cîteva linii, din toate aceste lucruri am fost, cu mila lui Dumnezeu, cu inima prezentă, ca un slăbănog de multe ori, dar, cum vă spun, cu nădejdea la Dumnezeu am putut să străbat. De aceea nu dau cu nici un chip consimțămîntul să se plece dintr-o mănăstire în alta.

Părintele Teofil – Păi acumă cred că aicea o să vă prindă sfîrșitul, nu?

Părintele Arsenie – Păi acumă, Prea Cuvioase, am 82 de ani, nu sunt ieșit la pensie, nici nu mă gîndesc la asta. Ce-o fi și aia pensie?

Acumă mă găsesc într-o pauză vocală. De aceea s-a adus, cu mare greutate, un preot de la Cocoșu. Mă ajută tinerelul acesta foarte priceput, cunoaște foarte bine tipicul slujbelor. Suntem împreună la slujbe.

Așa că, Părinte, am motive să spun că Dumnezeu nu m-a părăsit prin cîte am trecut.

Părintele Teofil – Dacă nu v-a părăsit acuma, să știți că nu vă părăsește niciodată.

Părintele Arsenie – Sunt foarte convins. Dar trebuie să fac act de prezență.

Părintele Teofil – Da.

Părintele Arsenie – Asta e. Dumnezeu ne trimite harul, dar dacă stăm cu gura închisă...

Părintele Teofil – Bine, facem și noi partea noastră, cît putem.

Părintele Arsenie – Ei, facem, fără discuție. Dar cine-i acela să spună că a făcut tot? Nici Antonie cel Mare.

Părintele Teofil – Păi ce v-am spus eu? Că zicem atunci la urmă: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul". Nu zicem altceva.

Părintele Arsenie – Fără discuție.

Părintele Teofil – Nu zicem: Doamne, am stat la mănăstire atît și atît.

Părintele Arsenie – Dar nu pot să știu dacă mă iartă Dumnezeu.

Părintele Teofil – Dar eu sunt sigur că mă iartă!

Părintele Arsenie – Ca nădejde la Dumnezeu sigur că nădăjduiesc că mă mîntuiesc. Iar în legătură cu nădejdea chiar El o spune: Gîndul la iad și nădejdea la Mine. Sigur, dacă nădăjduiesc în El, nădăjduiesc puternic.

Lumea încă nu știe cît de mult ne iubește Dumnezeu, cît de împătimit în iubire este Dumnezeu pentru noi.

Părintele Teofil – No vedeți ce frumos spuneți!

Părintele Arsenie – Nu ne dăm seama cât suferă Dumnezeu pentru noi. Ne vrea mai mult prezenți, cu orice chip prezenți. Că era între mine și Părintele Cleopa această diferență de opinie în legătură cu faptul că el înclina mai mult înspre nevoință, cu post lung, iar eu îi spuneam, și am avut discuții chiar mari în privința asta, că eu nu sunt pentru asta, ci sunt pentru o stare de trăire continuă.

Și i-am spus Părintelui Cleopa: ai avut doi frați – că ei sunt cinci care au plecat la mănăstire din familie –, fratele Vasile și monahul Gherasim. Monahul Gherasim era foarte nevoitor. Se bătea cu frînghii zi de zi. Seara dormea într-un coșciug, cu paie de ovăz sub el și cu o cruce la cap, ca la cimitir. Căra pământ cu roaba, zicea el, „să înmoaia calul”. Vasile însă nu era nevoitor. Păzea oile, era doinitor, cunoștea psalmi pe de rost. Când a fost întrebat: Frate Vasile, nu vrei să mergi în pustie? El a răspuns: Merg, dacă-mi dați voie să iau și puțină brânză cu mine!

Fratele Vasile, practic, doinea, știa pe de rost Psaltirea aproape toată.

Și înainte să moară l-au luat dracii la bătaie pe fratele Vasile în incinta mănăstirii ziua. Țipete, nu știu ce, s-a adunat mănăstirea, starețul – un mare trăitor, Părintele Ioanichie Moroi – și Vasile striga: „Stăpînă! Stăpînă! Stăpînă!”. Și la un moment dat a venit Maica Domnului și el, care o vedea, striga: „Stăpînă! Stăpînă! Stăpînă!”. Adică, știți, să-i facă loc. Și starețul și-a dat seama de marele eveniment și l-a întrebat: Ce ți-a zis Stăpîna? A zis că peste trei zile vine să mă ia și să mă liniștesc. Nu l-au mai bătut dracii și a treia zi a murit.

Și i-am zis Părintelui Cleopa: Care a fost mai bine plăcut lui Dumnezeu? Acela care era treaz, sau Gherasim care era mai nevoitor? Vasile, o spune și Părintele Paisie Olaru. Ei zic, vezi? El înclina, prin firea lui, la nevoință.

Prea Cuvioase Părinte, eram în așa-zisa pădure, că mi-e și frică să zic pustie, că nu eram în stare de asta, și-am zis: Doamne, mari sunt Sfinții Părinți, că apucasem de mai și spicuisem pe colea, pe colea câte ceva să citesc. Și uitați-vă la ei, toți au fost normali, toți au fost pentru o stare de trezvie continuă.

Părintele Teofil – Credința noastră trebuie să fie o credință despovărătoare.

Părintele Arsenie – Așa că, dragă Părinte, m-am bucurat că ați venit.

Părintele Teofil – Și eu, din toate puterile și că ne-a rînduit Dumnezeu de-am putut să vorbim.

Părintele Arsenie – Vă vorbește un păcătos, care nădăjduiește mult la mîntuirea lui și mă las în nădejdea lui Dumnezeu.

Părintele Teofil – Te primește Dumnezeu, Părinte.

Părintele Arsenie – Blagosloviți și mă iertați.

Părintele Teofil – Îmi pare tare bine că ne-am întîlnit și că am putut să stăm de vorbă și că acum am un document cu întîlnirea noastră.

PĂRINTELE MINA DOBZEU*

Părintele Teofil – Părinte, am aflat de Sfinția Voastră, am aflat că ați fost și deținut politic. Cît ați fost deținut politic?

Părintele Mina – Îmi permiteți, eu am fost revoltat împotriva ateismului marxist-leninist-materialist-dialectic, și în 1948-49 eram la Schitul Vlădicești călugăr ierodiacon. Și cînd s-a scos învățămîntul religios din școală eu am luat atitudine și am răspîndit niște afișe protestînd și scriind chiar direct despre pericolul învățăturii ateist-marxist-leninist-staliniste, și mai cuprindea articolul despre înstrăinarea credinciosului de la Biserică, că-l îndobitocește Biserica, că-l îndobitocește pe om și multe de felul acesta se ziceau, fapt pentru care, după ce s-a descoperit că eu sînt autorul, m-au condamnat la 3 luni și o zi, dar m-au reținut 11 luni la Galați. În 1959 eram student la Teologie în anul II la București cînd s-a dat Decretul 410 de desființare și reducere a personalului din mănăstiri și am luat atitudine și atunci și am scris 13 scrisori, pe larg, pe temeiurile Sfintei Scripturi, în special Apocalipsa, în care-l enunțam pe Anticrist, așa după toate aspectele, și am adresat scrisorile acestea la toți ierarhii Bisericii, una la Institutul Teologic, care s-a citit la Institutul Teologic, și despre care Părintele Rector mi-a spus că e binevenită. Nu și-a făcut nici o grijă cînd a aflat că eu le-am adresat episcopilor și Prea Fericitului

* Convorbire înregistrată de Părintele Teofil la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Eparhia Hușilor, în 9 septembrie 2000.

Patriarh, nu și-a mai făcut grijă că ce va suferi el – lasă că răspund cei mari pentru aceasta. Dar curînd am fost denunțat de cineva de la Departamentul de Culte, am fost și arestat, mai întîi exmatriculat din Institutul Teologic, scos din monahism și condamnat pe 7 ani la Jilava. Acolo l-am întîlnit și pe Nicolae Steinhardt, pe care l-am botezat în condițiile care erau acolo. Asta a fost a doua strigare împotriva lui Anticrist. A treia a fost în 1986-88, cînd am scris 7 scrisori lui Nicolae Ceaușescu, cerînd ca să respecte calendarul Bisericesc Ortodox, să respecte poporul acesta, că-i un popor cuminte, moral, că are o tradiție bună și să nu-i impună ce nu este a lui, adică ateismul. Și-n scrisorile acestea demonstrez cuminența poporului nostru, combăteam darwinismul, deci 7 scrisori, pe care, din 1986 pînă în 1988 le-am scris, dar nu eram singur, ci eram cu un grup de scriitori din București. Scrisorile i le trimiteam lui Ceaușescu pe adresa precisă a lui, dar cu semnătura din partea unui grup de intelectuali, scriitori din București. După 1988 am fost iarăși reținut 8 luni. Eu n-am recunoscut că-mi aparțin, pentru că-mi era greu să-i denunț pe scriitori.

Deci ultima scrisoare a fost așa că între mine și scriitorii și filozofii comunismului se crease un dialog, eu urmăream articolele care erau în stilul lor, adică ateiste, și le combăteam, iar ultimul articol a fost o replică la ceea ce Florin Giosan scria: „Nu e posibil supranaturalul”. Ana Bălașa scria un articol că morala e decăzută și că la ce morală să revenim, la cea a sfinților? Nu e posibil. Calea este ireversibilă! Și eu le-am demonstrat și la unul, și la altul, prin ceea ce s-a petrecut la Mănăstirea Neamțu cînd s-a ridicat acel paviment și îi demonstrez că acolo nu-i mîna

artificială și nici că-i ceva natural, ci că e posibil supranaturalul, îi spun lui Florin Giosan: Iată, e posibil supranaturalul, iar Anei Bălașa îi demonstrez tot atunci că, iată, Dumnezeu cinstește relicvele și rămășițele pămîntești ale muritorilor care L-au cinstit pe Dumnezeu.

Deci la această morală a sfinților ne cheamă și să nu zicem că calea este ireversibilă. Deci acestea toate le-am notat și le-am scris și s-au publicat într-o carte la Editura Anastasia de la București: **Trei strigări împotriva lui Anticrist**, deci aceste trei momente de care am povestit. Acolo e dată în amănunt și situația mea din perioada aceea în care am avut o atitudine protestatară împotriva păgînismului ateist-materialist.

Părintele Teofil – După '64, unde ați fost? Adică după ieșirea din închisoare.

Părintele Mina – Din '64, după ce am fost eliberat eu, făceam parte de aici, din Schitul Vlădicești, Eparhia Hușilor, dar episcopul locului nu m-a primit aicea, nici mitropolitul de la Iași și atunci m-am dus la Prea Sfințitul Teofil pe care-l cunoșteam de cînd fusese episcop de Roman și era un duhovnic bun, era un om duhovnicesc și sînt – Dumnezeu să ne ierte –; m-a primit în Eparhia Clujului și am stat puțin la Mănăstirea Nicula și pe urmă mi-a dat o parohie unde am stat 5 ani și am făcut îmbunătățiri, încît eram foarte apreciat de credincioși, încît dacă și acum mă duc acolo, merg ca la mine acasă și mă primesc credincioșii cu drag – „Da' mai haida pe la noi, Domn' Părinte!”.

Și după 5 ani am fost chemat aicea la fostul episcop al Hușilor. Din '69 sunt aicea, m-a chemat Prea Sfințitul Partenie – Episcopul Teofil cu greu m-a învoit – și atunci,

din 1969 sunt aicea. Am fost și administrator la Episcopia Romanului, am fost și stareț...

Părintele Teofil – Cîți ani aveți?

Părintele Mina – Sunt născut în 1921, deci 80. Prea Cuvioșia Voastră?

Părintele Teofil – Eu am împlinit 71 în martie.

Părintele Mina – Păi sunteți mai tînăr decît mine. Să fiți sănătos și mulți ani înainte!

Părintele Teofil – Mulțumesc. Să ne ajute Dumnezeu!

Ați activat în viața publică, să-i zicem așa, în timp ce unii s-au retras în munți.

Părintele Mina – Eu am fost un misionar permanent și-n închisoare, și-n coloniile de muncă. Eu știam tot ritualul bisericesc, Acatistul Domnului Iisus, Acatistul Maicii Domnului, Sfînta Liturghie, Ceasurile etc. și unde eram eu făceam misiune – spovedeam și îi împărțăseam pe credincioși. Chiar făceam Sfînta Liturghie. Întrebarea care se pune este de unde aveam materia primă? Era pîinea obișnuită sau pîinea albă care o păstram din pachetele primite, iar vinul era din niște struguri primiți. Primisem vreo 2 kg de struguri în pachet în coloniile de muncă unde lucram, în Balta Dunării, și am făcut o jumătate de litru de vin și păstram cîte puțin și făceam Sfînta Liturghie. Acuma, canonic era sau nu era? Eu n-aveam nici veșminte, nici antimisul, nici vasele sfinte. Ce aveam era harul preoției, aveam materie primă, pîine și vinul natural și făceam Sfînta Liturghie din memorie, pentru că eu cunoșteam cuprinsul Sfîntei Liturghii din memorie. Și preoții se așezau în jurul meu pentru faptul că eu cunoșteam ritualul. Așa s-a întîmplat în coloniile de muncă și chiar în Gherla. Am stat

cu Părintele Vasile Vasilache și ne făceam un program, mai ales că ne izolaseră pe noi, pentru că eram mai influenți în rîndul deținuților.

Părintele Teofil – Ați fost împreună și cu preoți greco-catolici?

Părintele Mina – Da, am fost în coloniile de muncă, mă rugam împreună cu ei și ne înțelegeam, trăiam într-un ecumenism foarte sincer și curat cu Părintele Augustin Prunduș, dacă ați auzit de el.

Părintele Teofil – Da, îl cunosc.

Părintele Mina – Am fost împreună cu el și între noi era o prietenie intimă și chiar ne făceam rugăciunile și chiar Sfînta Liturghie împreună. El se învoia să facă cu mine, dar cu alții nu.

Apoi, să spun acum un moment deosebit.

Cînd m-am dus în Gherla, asta a fost prin '63 și era către sfîrșitul anului '63, și m-a băgat într-o celulă unde erau mari deținuți, colonei, ingineri, din perioada aceea în care luptaseră în Răsărit și erau condamnați pe viață și erau în al șaptesprezecelea an de suferință. Și i-am convins, erau vreo douăzeci de inși acolo, și le-am spus că sunt preot și că întîmplător m-au adus aici, deci e bine să vă spovediți, să vă împărtășiți, că poate nu o să vă mai întîlniți cu vreun preot și, într-adevăr am făcut Sfînta Liturghie, unul dintre ei mai știa răspunsurile Sfîntei Liturghii, și am făcut Sfînta Liturghie, i-am spovedit pe toți și i-am împărtășit și după două trei zile m-a scos de acolo și pe mine și pe Vasilache și m-au izolat.

Deci, din '69 am fost la parohie, așa cum v-am spus, vreme de 5 ani și după aceea am revenit aici, la Huși.

Nicolae Steinhardt, pe care l-am botezat, a venit aici în 1975, a venit să-l primesc aici la mănăstire. Dar Prea Sfinția sa Partenie nu înțelegea și comuniștii nu ne dădeau voie să primim, și atunci l-am trimis la Prea Sfințitul Teofil și Prea Sfințitul Iustinian Chira și l-a primit pînă urmă la Mănăstirea Rohia, unde a fost și călugărit și unde a lucrat și a întreținut biblioteca de acolo și unde a și murit.

În ultimele zile ale vieții lui m-am întîmplat și eu pe-acolo încît mi-a mărturisit starea lui sufletească, era tare bolnav și zicea că „merg la București la doctorul meu”. Dar pînă la urmă a mers pînă la Baia Mare și s-a internat la spital unde a și murit. Dar pe cale, cînd am mers la Baia Mare, îmi spunea că-l supără niște gînduri că nu i-a iertat Dumnezeu păcatele din tinerețile lui.

Părintele Teofil – Păi, de ce a ajuns la gîndul acesta?

Părintele Mina – Și eu i-am explicat că Satana, cînd vede că nu te mai poate duce la păcat, atunci te tulbură cu trecutul. Deci, cînd ai trecut la creștinism și te-ai botezat, ți s-au iertat păcatele personale și păcatul originar, te-ai spovedit, te-ai mărturisit, ai intrat în monahism, care este iarăși un botez prin care ți s-au iertat toate păcatele, deci, i-am spus, fii liniștit fiindcă această provocare este de la cel rău care îți aduce tulburare, ca să nu ai liniște nici acum. Matale, care ești un om liniștit și credincios, te-ai spovedit, te-ai împărtășit, fii liniștit că Dumnezeu te-a iertat. Și mi-a mulțumit și la scurt timp a și murit.

Eu am plecat de acolo, dar n-am participat la înmormîntare, însă am mai fost în cîteva rînduri pe acolo și după înmormîntare.

Părintele Teofil – El a fost un om foarte cult.

Părintele Mina – Ei, tocmai asta este importanța acestui botez. Că de câte ori mi se dă posibilitatea să evoc numele lui zic: Providența divină l-a chemat la creștinism. Eu să fiu o mînă întinsă din partea Bisericii Ortodoxe, iar el să fie o mînă întinsă către intelectuali și să le spună: Iată, eu L-am cunoscut pe Hristos. Veniți la Hristos!

Iată Dumnezeu cum ne vorbește în zilele noastre, în special intelectualilor care s-au lepădat de credință și care propovăduiau ateismul, căci, zice el, altfel nu se explică starea de fericire pe care am trăit-o imediat după botez, decît că botezul este adevărat, că Sfintele Taine sunt adevărate. Deci iată cum vorbește Dumnezeu intelectualilor și societății zilelor noastre, care erau înstrăinați de Dumnezeu.

În mai multe rînduri am scos articole cu privire la acestea, iar acum am un articol pe care l-am trimis la Rohia unde a fost un simpozion pe data de 29 iulie în memoria lui Nicolae Steinhardt. Eu nu m-am putut duce acolo, dar am trimis un articol care s-a publicat și pe care o să vi-l dau și Prea Cuvioșiei Voastre. În el este vorba cum că Providența divină așa ne vorbește nouă celor care ne-am înstrăinat de Dumnezeu și în special intelectualilor.

Am fost un revoltat împotriva ateismului și n-am cedat și nu m-am înspăimîntat și le-am suportat pe toate, cu toate amenințările. Că mi-a zis un profesor de teologie, Părintele Ghiță Moisescu, a zis: „Vei suferi ca și Antim Ivireanul, te vor duce și te vor extermina”. Dar Dumnezeu m-a apărut și m-a ținut să văd și triumful lui Hristos, venind biruitor.

Acum sunt un revoltat împotriva unui alt fel de manifestare a lui Anticrist. Dar sub o altă formă. Cînd apar

acești prooroci mincinoși, spiritism, cu bio-energia, parapsihologia, cu paranormalul, satanismul, practicile yoga, toate acestea nu sunt altceva decît o formă de pustiire a conștiinței omului și sunt încercări de a-l cucerii și de a-l vrăji și nu a-l mai constrînge, ca pe timpul comunismului, cu o metodă despotică de constrîngere, de amenințare, dar îi vrăjește și îi atrage în aceste concepții străine în care omul umblă după senzational. Și strig împotriva acestora. Am scris și președintelui, împotriva ateismului și împotriva prostituției și împotriva homosexualității, am scris primului ministru, am scris și parlamentarilor și, bineînțeles, am scris Prea Fericitului Patriarh și Sinodului și mai multor centre culturale.

Iar sub alt aspect eu propovăduiesc isihasmul. Și ce m-a determinat să mă ocup de problema aceasta? Fiind aicea, veneau studenți din diferite centre culturale și-mi spuneau că în aceste centre apar maestri care învață practica rugăciunii, dar mi-au spus și că în ce fel, și anume cu influențe budiste, brahmanice și practici yoghine, și că cu cîteva gesturi magice l-a curățat și că gata, e ca și sfințit. Și auzind aceste lucruri, mi-am dat seama că acestea nu sunt după învățătura noastră creștină ortodoxă.

Părintele Teofil – Ați terminat Teologia după aceea?

Părintele Mina – Abia după zece ani am reluat studiile. Abia în '70 am terminat studiile.

Părintele Teofil – Ce ați avut la licență?

Părintele Mina – Am avut probleme dogmatice discutate în Consiliul Ecumenic al Bisericii. A fost o problemă foarte importantă pe care n-o dădeau profesorii decît la doctoranzi. Am avut o preocupare frumoasă și am dorit

să cunosc mai profund Ortodoxia și erorile protestanților și sectanților, încît profesorul a spus că merită să fie publicată lucrarea, pentru că am venit cu contribuții dogmatice precise și corecte. Dar pentru că e a lui Mina Dobzeu, se pune la depozit și nu-i dăm nici o importanță.

Și cum ziceam, sunt un revolvat împotriva practicilor acestea și atîtor josnicii care îl ispitesc pe omul de astăzi. Și atunci am zis, dacă aceștia umblă după senzational – și sunt și copii cuminți și suflete curate, care se întrebă ce este isihasmul, ce e rugăciunea lui Iisus, ce sunt lucrurile acestea înălțătoare, și eu am luat din Părintele Stăniloae și am zis, auzindu-l pe Prea Fericitul Părinte Patriarh cînd s-a adresat monahilor, să se preocupe în mod special de învățăturile isihaste. Și eu fiind sesizat de ceea ce se petrecea cu josniciile pe care le practică diferiți magicieni, am zis să învățăm și să predăm și să publicăm învățătura dreaptă despre isihasm. Și în acest sens mi-am cerut permisiunea și am aprobarea Prea Fericitului Părinte Patriarh, cu condiția că în orice eparhie mă duc să cer aprobarea eparhiotului. Și iaca așa am început din '93 să merg prin mănăstiri și centrele culturale unde am fost invitat de către A.S.C.O.R. și tineret cărora le propovăduiesc despre isihie și alte teme legate de creștinism, despre botezul lui Nicolae Steinhardt, despre adevărurile dreptei credințe, le prezint învățătura dreaptă despre Biserică, și scot în evidență rătăcirile sectare și le spun că ateismul a căzut prin puterea lui Dumnezeu, iar acești prooroci mincinoși vor cădea și ei, dar încă nu au atins apogeul. Dar, cînd vor atinge apogeul, vor cădea prin sabia cuvîntului lui Dumnezeu, cum spune Cartea Apocalipsei, căci va fi o confruntare între Evanghelia cea

dreaptă și cea falsificată și vor fi nimiciți pentru totdeauna, pentru că Hristos a întemeiat Biserica pe care n-o lasă pe seama omului, ci El o guvernează, El o binecuvintează, El o apără, dar și o pedepsește. Deci, din momentul acela, din '93 merg prin mănăstiri. Am mers prin Eparhia Romanului și a Hușilor, prin toate mănăstirile din Eparhia Buzăului, prin toate mănăstirile din Eparhia Craiovei, prin centrele culturale din toată țara, afară de Timișoara, Arad și Oradea. Iar acum recent, luna trecută, am fost în Eparhia Iașilor, unde s-a ținut un Congres internațional la Durău și unde am vorbit despre rugăciunea inimii și oamenii au fost foarte impresionați.

Deci eu propovăduiesc rugăciunea inimii, calitatea rugăciunii, calitatea vieții duhovnicești. Pentru monahi este ceva la care trebuie să ia aminte, pentru că și în Regulamentul monahal ni se cere să cunoaștem practica rugăciunii lui Iisus, rugăciunea pustnicului. Însă mulți monahi zic: „Da, am încercat și eu să zic, așa, în cursul zilei, de câte ori îmi aduceam aminte, dar n-am reușit”.

Dar eu le recomand un exercițiu de 5-15 minute, zilnic să-l facă, dar preocupați numai și numai de aceasta, poziția în genunchi, corect, nu stînd pe șezut sau culcat cu fruntea la pămînt, ci corect vertical, cu mîinile adunate, să rostești rugăciunea inimii: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, mîntuiește-mă pe mine, păcătosul”, și cobor cu mintea în inimă. Și să o zici rar, în ritmul inimii. După pulsul inimii, dar bineînțeles, nu stăm să ascultăm, ci aproximativ în pulsul inimii și cu mintea adunată și cu atenție. Bați la ușa inimii, mintea nu-i obișnuită, dar încet încet se obișnuiește să rostească cuvintele de rugăciune.

Inima nu-i obișnuită, nu se deschide, e împietrită, dar dacă ai să bați mereu la ușa inimii și chiar accentuat, insistent, pînă la urmă se deschide și după o perioadă dă semne că conlucrează, se încălzește ca semn al conlucrării. (...)

Cînd se întîlnesc cele trei însușiri dumnezeiești în inimă, în suflet și în minte, cînd se creează acel triunghi trinitar, Divinitatea în noi, Chipul lui Dumnezeu, care prin realizarea calității vieții și calității rugăciunii ne căpătăm și asemănarea cu Dumnezeu.

Deci insist asupra acestui exercițiu. Tu, care vrei să-ți deprinzi mintea și să te rogi mereu și să ai rugăciunea continuă – cum zice Sfîntul Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat” – silește-te, fă exercițiul acesta și vei vedea că în cursul zilei, de cîte ori îți aduci aminte – nu zic să zici mereu, că nu ești obișnuit – dar cînd ai să-ți aduci aminte ai să zici rugăciunea, fie că ești la muncă, fie că ești pe cale, fie că ești la birou, oriunde ești ai să zici rugăciunea asta și-ți capeti deprinderea să ai rugăciunea continuă. Iar cu timpul ai să vezi că orice rugăciune, pravila care ți-o faci, cele șapte Laude, ai să observi că te poți coborî cu mintea în inimă, încît să realizezi calitatea rugăciunii, nu numai cînd zici aceste cuvinte simple, cînd zici „Doamne, Iisuse”, ci orișicînd, cu orice rugăciune realizezi calitatea rugăciunii.

Deci, dacă se întrebă cineva ce urmărim, noi urmărim calitatea rugăciunii care este calitatea vieții noastre duhovnicești.

Să nu zică nimeni că nu este pentru el, că eu nu încerc, că eu n-o să realizez 100% harisma rugăciunii, n-ai să reușești 100%, ai să reușești 60%, ai să reușești 30%, cum este pilda semănătorului, că o sămînță a produs 100, alta

a produs 60, alta 30 și alta n-a produs nimic. Sau pilda talanților: unul a înmulțit 5 talanți, altul a înmulțit 4, ș.a.m.d. și a fost bine primit, și a fost osîndit cel care a îngropat talantul.

Deci, dacă nu ești călugăr să nu zici că nu-i pentru tine, iar dacă ești călugăr, cu atît mai mult, să știi că-i pentru tine și totuși este pentru tot credinciosul care trebuie să strige către Hristos: „Doamne Iisuse! Doamne Iisuse”, cum în timpul vieții pămîntești a lui Iisus Hristos fiecare striga după cerințele lui: „Doamne Iisuse, miluiește-mă!”, „Fiul lui David, miluiește-mă!”, „Iisuse, ai milă de mine!”, dar ei nu știau că Iisus Hristos este Mîntuitorul. Noi știm acum că El este Mîntuitorul și nu mai zicem altfel decît: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, mîntuiește-mă”, pentru că El este Mîntuitorul și noi cerem ce-i mai important. Mila se referă la general, la toate, cum și Maicii Domnului îi cerem să aibă milă de noi. Dar cînd e vorba de Mîntuitorul, Îi cerem precis mîntuirea.

Părintele Teofil – Dar rugăciunea, așa cum este în slujba călugăriei, e: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Părintele Mina – Este și așa, este și așa.

Părintele Teofil – Adică eu așa o știu de la început, așa m-a învățat Părintele Arsenie Boca.

Părintele Mina – Cei mai mulți zic „miluiește-mă”. Eu nu-i contrazic. Zi și așa, numai zi.

Părintele Teofil – Pentru că dacă zici „miluiește-mă”, zici și „mîntuiește-mă” și tot ce ține de ajutorul lui Dumnezeu.

Părintele Mina – Da, numai că eu vreau să îi atenționez sub aspect dogmatic că Domnul Iisus Unicul este Mîntuitor și noi îi cerem ce-i mai important.

Părintele Teofil – Mă rog, dar acumă mai nou, zice că ucenicul Sfîntului Siluan de la Sfîntul Munte, respectiv Sfîntul Sofronie de la Essex, i-a învățat pe călugării lui să zică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”.

Părintele Mina – Bine, îi bine. Eu am o carte, **Iisus pacea noastră**, și la urmă am un Rozar pe care l-am compus eu, ortodox, și folosesc foarte mult rozarul acela în sensul că mă rog pentru lume, nu numai că mă rog pentru mine, și ceea ce spuneți că au adăugat „și lumea” înseamnă că ne rugăm și pentru lume.

Părintele Teofil – „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”.

Părintele Mina – E bine.

Părintele Teofil – Și atuncea eu, de exemplu, mi-am făcut așa un fel de rînduială – eu am zis tot timpul, cu 11 ani înainte de a fi călugăr am știut de rugăciunea aceasta, mi-a pus-o în atenție Părintele Arsenie, ca rugăciunea cu care se mîntuiesc călugării. M-a învățat s-o lipesc de respirație, să o rostesc cu gîndul, nu cu cuvîntul vorbit, ci cu cuvîntul gîndit, în felul următor: Între respirații „Doamne”, deci fără să inspir și fără să expir, trăgînd aerul în piept, odată cu aceasta „Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu”, și dînd aerul afară din piept, „miluiește-mă pe mine, păcătosul”, așa am știut, așa am făcut.

După aceea am aflat și de rugăciunea aceasta formulată de Sfîntul Sofronie și m-am gîndit că s-ar putea face o

combinație între „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” și „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta” și apoi și o rugăciune de preamărire: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție”, sau cum ar fi: „Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este Numele Tău în tot pământul” sau: „Pe Tine Te laudăm, pe Tine Te binecuvîntăm, Ție-ți mulțumim Doamne și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru”.

Părintele Mina – Da, e bine!

Părintele Teofil – Bineînțeles că asta nu se mai poate pe respirație.

Părintele Mina – Asta-i particularitate. Dar cînd e vorba de a fi legată de inspirație și expirație este o variantă și cealaltă legată de inimă este alta. Eu am ales-o pe a doua. De ce am ales-o? Pentru monahi e bună asta cu respirația pentru că el trăiește în singurătatea lui, în chilia lui și o face. Dar prin faptul că o dăm publicității vreau s-o feresc de ironizare.

Părintele Teofil – Părinte, eu nu susțin că-i necesară lipirea de respirație și că să se zică pe respirație. Eu spun ce m-a învățat Părintele Arsenie, eu spun ce am făcut. Dar dacă am adăugat „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”, asta nu mai pot face pe respirație, și dacă zic „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție”, n-o pot face pe respirație la fel ca și atunci cînd zic: „Slăvescu-Te, Doamne, că sunt minunat întocmit”.

Părintele Mina – Iată ce spun eu despre respirație. Inspirația și expirația sunt un suspin artificial. Însă suspinul

adevărat îl câștigăm doar după ce am făcut progrese, care este un suspin provocat de Duhul Sfânt. Când Duhul Sfânt locuiește în inima curată, atunci avem rugăciunea cea adevărată, cu evlavie, cu smerenie și cu suspine provocate de Duhul Sfânt Care se roagă împreună cu duhul nostru. Deci facem deosebire între suspinul provocat de Duhul Sfânt care este realizat în inima curată și cel artificial.

Părintele Teofil – Importantă este angajarea în rugăciune, nu e important că o faci cu respirație sau fără respirație.

Părintele Mina – Eu am ales-o pe cea legată de ritmul inimii pentru că am dat-o publicității și am vrut s-o feresc de ironie.

Părintele Teofil – Eu cred, totuși, că e importantă angajarea în sine și că nu e foarte important nici cuvântul, nici rugăciunea în sine „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, pentru că Părinții cei duhovnicești de odinioară n-au zis toți aceeași rugăciune. În Pateric, de exemplu, găsim că unul a zis: „Doamne, învrednicește-mă să Te iubesc pe Tine cum am iubit altădată păcatul”.

Părintele Mina – Aceasta-i o particularitate. Eu nu contrazic, numai fă! Dar eu spun că ceea ce propag e ceva dogmatic, ceva precis.

Părintele Teofil – Călugăria însă ne obligă, pentru că acolo, la slujba călugăriei se spune că ești dator, în toată vremea, a avea în minte, în inimă, în cuget și în gura ta, numele Domnului Iisus și a zice: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Un călugăr e dator cu rugăciunea asta!

Părintele Mina – Tot călugărul!

Părintele Teofil – Orice călugăr. Chiar dacă n-ar scrie în regulament, esențialul este slujba de călugărie. Când îți dă metaniile se spune că „ești dator”. Gata, nu se mai discută! Ești dator, deci trebuie să-ți împlinești datoria, cât poți de des să zici: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

După aceea trebuie să avem în vedere, fără îndoială, și slujba liturgică, rugăciunea liturgică, pentru că rugăciunea aceasta „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, e o rugăciune de cerere, nu-i o rugăciune de preamărire, ori noi trebuie să avem și rugăciuni de preamărire.

Părintele Mina – „Aduceți Domnului rugile voastre, aduceți Domnului mărire și cinste”, ăsta-i idealul care trebuie să primeze și apoi a mîngîia și a ajuta.

Părintele Teofil – Și apoi și rugăciunea aceasta liturgică e foarte variată și îți dă diferite stări sufletești pe care nu le poate avea cel care zice numai simplu „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Părintele Mina – Acesta eu îl consider un exercițiu care îl recomand, ca el să-și însușească mereu rugăciunea, să realizeze calitatea rugăciunii.

Părintele Teofil – Adică să se știe lipit de Dumnezeu.

Părintele Mina – Și după aceea toate celelalte rugăciuni din pravilă el poate să le facă cu coborîrea minții în inimă. Chiar ascultînd Sfînta Liturghie vezi că te cobori cu mintea în inimă și o simți, o trăiești, nu te rezumi la vorbe, ci deja trăiești.

Și acum efectele:

Primul stadiu este eliberarea de vicii, de patimi, de ură, de vrajbă, de invidie, de dușmănie, de beție și de toate celelalte.

Al doilea stadiu este eliberarea de imaginile păcatului și de a învinge dorințele păcătoase care persistă încă în simțuri.

Al treilea stadiu este iluminarea, cînd Harul lui Dumnezeu se arată lucrător mai cu putere și ne încinge cu putere și ne curățește de zgura păcatului. Curățindu-ne de zgura păcatului, harul lui Dumnezeu rămîne și se sălășluiește în inima noastră, se odihnește în inima noastră și abia atunci ai adevărata evlavie, adevărata smerenie, adevărata rugăciune, care se produce prin lucrarea harului Sfîntului Duh, cu suspine negrăite. Și Sfîntul Apostol Pavel spune, suntem luați în carul de biruință al lui Dumnezeu Care ne călăuzește și gîndurile, și vorbele, și faptele. Deci cel ce ajunge la această treaptă de curățire a inimii e luat sub ocrotirea harului lui Dumnezeu și este ferit și de greșeli, și în vorbire, și în gîndire, și în faptele lui. Și nu numai că noi Îl căutăm pe Hristos, dar El este Păstorul cel Bun și ne caută și El și bate la ușa inimii: „Iată, Eu stau la ușă și bat; la cel ce-Mi va deschide voi intra și voi cina împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfînt și-Mi voi face sălaș în inima lui”. Deci ne caută Domnul, dar Domnul nu poate intra dacă nu i se deschide. Și cînd bate, bate prin diferite forme: prin sfatul unuia, printr-o certare, printr-o ispită, printr-o învățătură sau predică sau sfatul unui duhovnic. El bate, bate, dar cînd vine trebuie să găsească inima curată.

Părintele Teofil – Bine, Dumnezeu curățește inima.

Părintele Mina – Da, dar nu fără contribuția și efortul nostru. Și eu îi atenționez foarte mult pe cei care vor să se angajeze, să se ferească de senzational, adică să nu dea atenție vedeniilor, viselor, șoaptelor diavolești, că acestea sunt lucrarea satanei.

Da, unii spun că sunt și vise și vedenii bune. Or fi ele, dar tu nu știi care sunt bune și niciodată să nu dai crezare la nimic, absolut la nimic.

Un profet întreabă pe Dumnezeu: Doamne, cum vom cunoaște că unele șoapte, comunicări, vise sau vedenii sunt adevărate și nu sunt de la Satana. Dumnezeu îi spune: Cele bune, care sunt de la Dumnezeu, se împlinesc, iar cele rele nu se împlinesc și sunt false. Dar atunci nu trebuie să dai crezare nici la unele, nici la altele. Pînă cînd? Pînă cînd cele bune se vor împlini și de abia atunci ai să zici: Iată, acestea au fost bune și să le dai crezare. Celorlalte să nu le dai crezare. Tu nu ești chemat să fii un profet pe care te pregătește Dumnezeu ca să ai o misiune de profet. Ești un om păcătos ca și mine și ca tot omul și vrei mîntuire. Încrede-te în Dumnezeu și ascultă de sfatul lui Dumnezeu și nu asculta șoapta celui rău care vine prin vise, prin vedenii, prin șoapte diferite.

Deci nimeni să nu zică: Ia să încerc. Să nu zici așa! Să zici: Ia să încep! Căci a încercat Iuda și a dat înapoi, sau femeia lui Lot s-a dat înapoi și s-a făcut stîlp de sare. Tu ești chemat spre mîntuire. Deci silește-te!

Părintele Teofil – Este o metodă de angajare și asta este important.

Părintele Mina – Și un exercițiu de a te deprinde să ai rugăciune continuă. Monahul trebuie să facă exercițiul

acesta. Am întâlnit mulți care mi-au zis: Am încercat și eu să-l fac, dar pînă la urmă s-a moleșit, a adormit.

Cînd faci exercițiul acesta, să-l faci cu toată atenția și chiar cu insistență, să zici cuvintele: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, în taină, dar accentuat, bătînd la ușa inimii, căci altfel adormi, te moleșești, și pînă la urmă nu realizezi nimic.

Oamenii se duc vara la plajă, se expun la soare, se dezbracă pentru însănătoșire, dar noi ne expunem la Soarele Hristos și facem un exercițiu prin care putem realiza calitatea rugăciunii.

Părintele Teofil – Da. L-ați cunoscut pe Părintele Arsenie Boca?

Părintele Mina – L-am cunoscut, dar era în timpul terorii comuniste. El învăța pictura în București. Am dormit într-un dormitor cu el, am comunicat puțin cu el.

Părintele Teofil – În ce an?

Părintele Mina – Parcă în 1956.

Părintele Teofil – Nu se poate. Părintele Arsenie a fost la București în 1959. A fost angajat la Atelierele de pictură ale Patriarhiei și școala propriu-zisă a făcut-o pînă în 1938.

Părintele Mina – Da. În 1956 eu m-am dus la Sibiu și am dat examen, am luat examenul, dar nu mi-a dat loc, pentru că am fost vreo 3 monahi. Apoi în 1957 am fost la București și am dat examen, și am făcut studiile în '57-'58-'59.

Deci în perioada asta m-am întâlnit cu Părintele Arsenie. În 1959 încă eram la București. La Antim l-am întâlnit.

Părintele Teofil – Bine, poate a fost pentru ceva la București.

Părintele Mina – Atît m-am întîlnit, dar știți, era puțin comunicativ, pentru că era urmărit și el de Securitate, și eu. Deci atît l-am cunoscut. Dar din cele ce a scris el, din publicații, am citit puțin.

Părintele Teofil – Ați citit din ce-a scris el?

Părintele Mina – Puțin.

Părintele Teofil – Ce anume?

Părintele Mina – Despre ce îndrumări le dădea ucenicilor săi, despre viața de familie, despre călugări. M-am întîlnit chiar cu ucenici dintre ai lui, pe care îi învăța, ca familiști, să trăiască în abstenență, numai pentru procreare de prunci. Povestesc mulți care l-au cunoscut, că el apărea ca un vizionar, era mai psiholog în felul lui.

Părintele Teofil – El nu voia să fie știut ca vizionar, dar avea niște calități pe care ceilalți oameni nu le aveau. El a studiat și Belle Arte (pictura, sculptura) și prin asta și-a dat seama mai bine de anumite lucruri pe care oamenii ceilalți, care nu le-au studiat, nu le aveau în vedere. Dar Părintele Arsenie Boca a lucrat cu toată capacitatea lui, adică și cu înzestrarea nativă, și cu cultura pe care a avut-o. A lucrat cu toate acestea. Avea și cunoștințe de medicină, și a tras anumite concluzii. Părintele Arsenie Boca era un om care se interesa de toate laturile vietii, cît putea el să cuprindă. Scotea niște concluzii, pe care le ducea apoi mai departe și le punea în aplicare, în legătură cu oamenii. Deci el n-a lucrat numai cu cunoștințe teologice. Dintre cîți oameni am cunoscut, oameni angajați în viața spirituală, oameni ai Bisericii, Părintele Arsenie Boca a fost

personalitatea cea mai complexă, cea mai puternică. A fost un om cum altul n-a mai fost, cum n-am mai cunoscut. Am cunoscut oameni cu nume mare, dar de măsurile Părintelui Arsenie nu. Și mai ales pentru motivul acesta, că nu avea numai cunoștințe teologice, ci și medicale și de artă. Și toate acestea se îngemănau în existența lui.

Avea și o înzestrare nativă cu totul deosebită, pe lângă toate celelalte, pe care le aveau și alții. Dacă nu ai și un dar de la Dumnezeu, dat din existența ta, din ceea ce pune Dumnezeu în tine, nu poți să ai măsurile Părintelui Arsenie. A fost și o persoană contestată, au fost oameni care l-au judecat pentru anumite lucruri, dar orice s-ar zice despre el, ceea ce a fost el e o realitate și nu poate să zică nimeni nimic.

Părintele Mina – Și o raritate.

Părintele Teofil – Da. Și o realitate, și o raritate.

Părintele Mina – Și eu eram tot așa de convins despre aspectul acesta multilateral și trăitor al lui. Dar toate s-au încununat cu aceea că el era un trăitor al vieții duhovnicești. Și era dăruit să fie în slujba misiunii Bisericii, în slujba credincioșilor.

Părintele Teofil – De exemplu, chiar și faptul acesta că mie personal mi-a pus în atenție rugăciunea de toată vremea, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, arată că el și-a dat seama de ceea ce este esențial în călugărie, că el a știut că eu vreau să mă fac călugăr. A știut că nu mă pot face călugăr la vremea aceea, pentru că Mitropolitul Nicolae Bălan voia să aibă la Mănăstirea Sîmbăta de Sus absolvenți de Teologie. Eram prea tânăr ca să mă pot hotărî atunci, la 13 ani și jumătate, dar, cu toate acestea, el mi-a

pus în atenție, cred eu, lucrul cel mai important în viața călugărească. Ca și când ar fi zis: „Fii atent, nu poți să te faci călugăr, dar poți să faci ce fac călugării. Zi rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Părintele Mina – Da. Eu le spun la călugări așa: Călugărul se mîntuiește? Da, se mîntuiește! Care călugăr se mîntuiește? Acela care păzește cele trei voturi monahale și cele șapte laude, cu evlavie, cu rugăciune, cu smerenie și cu ascultare. Iată o formulă pe care dacă o respecti ești călugăr și te mîntuiești.

Dar sunt posibilități, sunt condiții?

Am fost prin mănăstiri și intram în conflict cu stareții pentru că eu susțineam întotdeauna că monahul are o proprietate. Dar ziceau ei că un călugăr n-are proprietate. Însă el are o proprietate spirituală, adică cele trei voturi monahale și cele șapte Laude pe care trebuie să le păzească cu sfințenie, să țină la ele ca la ochii din cap.

Comuniștii ne-au luat și locașurile de închinare, și condițiile de viață, și voturile monahale, toate ni le-au luat. Dar acum ne sunt redată. Și astfel călugărul se mîntuiește, are o proprietate la care trebuie să țină ca la ochii din cap. Asta le spun când merg prin mănăstiri. Însă stareții, cu care eu intru în conflict, tot mîină: șantier, șantier, șantier.

Da, a fost explicabil începutul, căci mănăstirile au fost pustiite, ruinate, dar acum, după ce s-au refăcut acestea, nu mai urmărești luxul și bogăția, ci fă mai întâi lauda Domnului, căci se zice: „Aduceți Domnului rugile voastre, aduceți Domnului mărire și cinste”. Asta este pe primul loc! Și apoi a ajuta și a mîngîia. Dar a munci e corect. Căci

zice Domnul: „Mai bine este a da decît a lua”. Dar ce să dai dacă tu nu muncești și nu agonisești? Deci, ca să dai, să ajuți și să mîngîi, trebuie să și muncești, să-ți faci condiții, să-ți crezi condiții.

Eu le spun lucrurile acestea și propag rugăciunea inimii prin care urmăresc calitatea rugăciunii, calitatea vieții duhovnicești. Și pe unde întîlnesc stareți duhovnicești și culturali e bine. Dar dacă ei n-au nici una și nici alta, atuncia e grav.

Părintele Teofil – Da. Trebuie să recunoaștem că sunt mulți improvizați și sunt oameni care n-au credință în Dumnezeu pînă la urmă.

Părintele Mina – Deci ați văzut că eu susțin practica aceasta legată de ritmul inimii pe motivul că o dăm publicității și să o ferim de banalizare, de ironie, că mulți nu pricep. Iar dacă se leagă de inspirație-expirație, în public, devine banală și ridicolă. Acesta este motivul pentru care eu am ales varianta aceasta.

Părintele Teofil – Acuma fiecare are punctul lui de vedere. Importantă este angajarea în sine.

Părintele Mina – Iar cealaltă, legată de inspirație-expirație este un suspin artificial.

Părintele Teofil – Bine, Părinte, dar nu asta se urmărește în fond. Inspirația și expirația e mai mult faptul acesta că o lipești de ceva, să aibă un suport rugăciunea. Dar se poate face și fără să fie lipită de respirație.

Părintele Mina – Eu vă spun acum din practică, prin faptul că fac exercițiul acesta poate de 10-20 minute, o jumătate de oră, și spun că fac exercițiul acesta bătînd la ușa inimii și inima se deschide, colaborează și

se încălzește, ca un semn că este o conlucrare între rațiune, afecțiune și voință.

Părintele Teofil – Adevărul este că rugăciunea își găsește locul ea de fapt în existența umană.

Părintele Mina – Da, iar cealaltă este harisma rugăciunii pe care o realizează cine știe cine, marii nevoitori. Iată, de exemplu, zice câte unul: Am citit **Pelerinul rus**. Și zic: Bine, bine că ai citit. Dar ia aminte că acela avea multă nevoință, era un pelerin lepădat de masă și de casă.

Părintele Teofil – Părinte, pelerinul rus a fost un om ca și care nu pot fi mulți. El nu a avut un statut social în fond. Așa că pentru asta trebuie să fii un om dezlegat, să n-ai nimica, să n-ai familie. Or, mîntuirea nu cere lucrul acesta, ci mîntuirea cere legătura cu Domnul Hristos. Adică Domnul Hristos ne mîntuiește în condițiile pe care le avem noi. De ce Domnul Hristos, de pildă, n-a fost ca Sfîntul Ioan Botezătorul, să nu bea vin, să nu mănînce, ș.a.m.d.. Pentru că Domnul Hristos a știut că a venit pentru toți, nu a venit numai pentru o categorie de oameni, cum ar fi fost Sfîntul Ioan Botezătorul pentru pustnici. Și atunci Domnul Hristos a vrut să se știe că mîntuirea se realizează de către toți oamenii în toate condițiile de viață. De aceea a dus o viață pe care o pot duce mulți.

Părintele Mina – Eu insist asupra acestui aspect. Eu nu zic că eu nu o să realizez 100% harisma rugăciunii.

Părintele Teofil – Bine, nu se știe niciodată cît realizezi.

Părintele Mina – Dar eu zic că să nu fie o frînă, o piedică, dar ai să realizezi 60%.

Părintele Teofil – Cît realizezi, atît realizezi.

Părintele Mina – Te primește Dumnezeu cu puțin. A osîndit pe cel care a îngropat talanții.

Părintele Teofil – Domnul Hristos nu cere omului ceea ce nu poate el oferi, dar important este să fie omul corect, să fie dirijat spre bine și asta-i tot.

Părintele Mina – Dacă se întreabă cineva că rugăciunea inimii este pentru public, pentru mulțime?

Părintele Teofil – Pentru toată lumea!

Părintele Mina – Toată lumea să strige la Hristos. Noi insistăm către Mîntuitorul să ne aducă mîntuire. Și mîntuirea ce este? Este viața neprihănită și sfințirea vieții aici pe pămînt, iar în veșnicie fericirea și nemurirea veșnică.

Părintele Teofil – Bine, Părinte. Eu vă mulțumesc pentru posibilitatea de a fi vorbit împreună. Mie mi-a părut bine că s-a organizat să ajung aici, mai ales că am vrut să vă întîlnesc pentru că am știut de sfinția voastră.

Părintele Mina – Iată cum Dumnezeu rînduiește lucrurile cum este bine, cum intențiile noastre bune le aduce Dumnezeu la îndeplinire.

PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Despre Părintele Arsenie am auzit pentru prima dată în anul 1942 prin aprilie. Mi l-a pus în atenție Părintele Ioan Opriș, care era paroh în satul meu, satul Topârcea, din județul Sibiu, un om cult, un preot tânăr. Știa despre Părintele Arsenie Boca, știa despre Mănăstirea de la Sâmbăta. El mi-a dat și ideea să mă fac călugăr. După ce am aflat despre Părintele Arsenie Boca, i-am scris o scrisoare. Am învățat în iunie 1942 să scriu la mașina de scris, notarul din sat mi-a dat voie să folosesc mașina de scris de la Primărie și i-am scris o scrisoare la care am primit răspuns prin intermediar. Părintele Arsenie Boca l-a delegat pe un diacon de la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus să-mi scrie el un răspuns ca din partea Părintelui, adică să-mi atragă atenția asupra rugăciunii cu care se mântuiesc călugării. E vorba de diaconul Vasile Șortan care în cele din urmă n-a mai rămas la Mănăstire. Mi-a scris ca din partea Părintelui și mi-a atras atenția asupra rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase...”.

Eu am stăruit, încât m-am întâlnit cu Părintele și în 30 august 1942. Am ajuns la Sâmbăta în dimineața zilei de 30 august. Era o zi de Duminică și era Duminica în care s-a citit din Evanghelia Pilda cu Nunta fiului de împărat, după Evanghelia de la Matei, cu adaosul care este numai în Sfânta Evanghelia de la Matei, cu omul care neavând

* Înregistrare realizată cu Părintele Teofil la Mănăstirea „Cuvioasa Paraschiva” – Sub Piatră, în 22 august 2001.

haine de nuntă a intrat totuși la nuntă și care a fost scos afară legat de mâini și de picioare și aruncat în întunericul cel mai dinafară. Atunci Părintele a ținut și o predică. Eu de fapt pe Părintele Arsenie Boca nu l-am auzit vorbind altădată decât în Duminica aceea și a doua zi dimineața, luni, în 31 august 1942, ținând un fel de cuvânt îndrumător pentru credincioșii care erau de față la Mănăstire.

Prima predică pe care am auzit-o, prima și ultima la drept vorbind, ținută de Părintele Arsenie Boca, avea trei teme – mi-aduc aminte foarte bine de predica aceea, am ținut-o minte poate pentru că știam că o ține un om deosebit – anume, mai întâi Părintele a vorbit despre haina de nuntă. Și a spus că pentru el cuvântul din Sfânta Evanghelie despre cel care a intrat fără haină de nuntă a fost un cuvânt de care s-a poticnit el de multă vreme, în înțelesul că la un moment dat și-a văzut haina cu care era îmbrăcat, ca rezultat al vieții pe care a dus-o probabil Părintele Arsenie, și zicea Părintele că și-a văzut haina, expresia este a lui, „ca o spălătoare”, murdară ca o spălătoare. Și-atuncea, după ce și-a văzut haina murdară ca o spălătoare, a fost preocupat de curățirea hainei, ca să ajungă să aibă „haină de nuntă”. Și spunea el că ar fi făcut orice numai să-și vadă haina curată, orice lucru de jos din lumea aceasta din câte se pot face l-ar fi făcut, a zis atunci: „Aș fi mutat și ceea ce nu se poate spune aici”. După o vreme, nu a spus câta vreme a trecut de atunci, fiind la Mănăstire la Sâmbăta, n-a spus unde o avut intuiția hainei de nuntă, adică a hainei pe care o purta, dar la Sâmbăta fiind, după ce s-a încadrat în Mănăstire, a avut o vedenie. Se făcea că e în biserica Mănăstirii, în locul acela unde se trece din pronaos în naos,

în locul acela mai strâmt, a văzut un copil care plutea în aer. Nu se sprijinea de pereți, zicea Părintele, plutea în aer și copilul i-a arătat cu mâna spre Părintele. El atunci s-a uitat la el însuși și și-o văzut haina cu care era îmbrăcat, de data aceasta curată, cu o pată pe ea cam de o jumătate de metru, și asta reprezenta un păcat. Nu a spus ce păcat, doar că copilul i-a atras atenția că el mai are un păcat pe lângă cel care se arăta în pata de pe haină și păcatul acela, și-a dat Părintele seama că e din pricina că a întâmpinat vedenia cu „Doamne”, și-atunci a spus el că cuvântul „Doamne” se adresează numai lui Dumnezeu și Domnului Hristos, nici măcar Maicii Domnului, și și-a dat seama că el a făcut acest păcat, păcat care atunci când și-a dat seama că l-a făcut, copilul a zâmbit, ceea ce însemna că a nimerit.

Adevărul este, fac aici o paranteză, că de câte ori l-am întâlnit pe Părintele, sau de câte ori am vorbit despre Părintele, sau am vorbit cu el, sau a venit vorba despre el, niciodată nu m-am gândit că Părintele Arsenie este omul cu două păcate, sau cu mai puțin de două păcate, poate fără nici un păcat la drept vorbind. El s-a prezentat pe sine atunci public în fața credincioșilor care erau de față ca un om cu două păcate. Unul reflectat pe haină, ca o pată, despre care el n-a spus ce este, și celălalt care a fost de pe urma faptului că a întâmpinat vedenia cu „Doamne”. Mai fac o paranteză, sau în continuarea aceleiași paranteze, aş zice eu că nu știu dacă cineva poate să fie vinovat de pe urma faptului că întâmpină o vedenie cu un cuvânt, că acel cuvânt nu îl caracterizează la drept vorbind și nu știu dacă există într-adevăr o vină în chestiunea aceasta.

A doua temă pe care a tratat-o Părintele a privit responsabilitatea preotului, responsabilitățile îndrumătorului de suflete; o citit din cartea Proorocului Iezechiel cuvântul adresat străjerului, când îi spune Dumnezeu proorocului: Fiul omului, dacă ești pus străjer și îi anunți pe oameni despre iminența pericolului, ei vor muri pentru păcatele lor dacă nu te vor asculta, dar tu vei fi nevinovat. Iar dacă nu-i vei anunța, atunci sângele lor se va cere din palma ta.

A treia temă a fost în legătură cu Sfânta Împărtășanie. A citit din Sfânta Scriptură a Noului Testament, din Epistola I către Corinteni cap. 11, la sfârșitul capitolului, unde sunt cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Să se cerceteze omul pe sine și numai așa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar, că cine mănâncă și bea Trupul și Sângele Domnului cu nevrednicie mănâncă și își bea sieși osândă. De aceea printre voi sunt mulți slabi și bolnavi și bună parte mor”.

Mă gândesc eu acum că cuvintele acestea ale Sfântului Apostol Pavel se referă mai ales la o boală și la o slăbiciune sufletească, pentru că bolnavi nu sunt numai între creștini și nu sunt numai între creștinii nevrednici să zicem, ci sunt și în afară de creștinism, respectiv toți oamenii pot fi bolnavi și slabi și morți. Da' Părintele a interpretat chestiunea aceasta cumva și în înțeles fizic, că și bolile fizice de multe ori sunt de pe urma faptelor rele pe care le fac oamenii. Asta a fost predica Părintelui. Am vorbit puțin cu el după Slujbă. El nu vorbea Duminica cu oamenii pentru că era împresurat de mulți credincioși și atuncea el vroia să facă deosebire între o zi de lucru și o zi de Duminică. Vroia să se odihnească, să se retragă.

Deci nu a fost posibil să stau de vorbă cu el decât Duminică seara. Și Duminică seara mi-a spus un cuvânt care mi-a rămas de atunci: „Nu toți cei din lume se prăpădesc, nici toți cei din mănăstire se mântuiesc”.

Încă ceva: După ce a ținut cuvântul către credincioși, predica, s-a ocupat puțin și de niște copii care erau acolo de față și le-a vorbit despre conștiință și a formulat definiția cugetului sau conștiinței ca fiind: „Glasul lui Dumnezeu care vorbește în noi și arată ce este bine și ce este rău”.

A doua zi a ținut un cuvânt de îndrumare pentru credincioșii care erau de față, deși el a și exceptat pe unii, erau niște copii, pe mine nu m-a exceptat, era vorba despre necazurile care le vin părinților prin copii. Le-a zis despre cazuri când părinții sunt responsabili pentru copiii lor care vin în lumea aceasta cu defecte. A atras atenția asupra faptului de a fi oamenii cununați la biserică, de avea slujba cununiei, a pus în atenție faptul că soții nu trebuie să consume băuturi alcoolice, căci chiar și un pahar de vin pe care îl bea cineva care după aceea se angajează la conceperea unui copil este dăunător pentru copilul care urmează să se nască. A atras atenția că atâta vreme cât cineva care a fost în război și se întoarce acasă și încă mai are visuri cu groaza pe care a trăit-o pe front în timpul războiului, câtă vreme mai are astfel de traume să zicem, nu are voie să se angajeze la conceperea copiilor, deoarece copiii pot să aibă neputințe de pe urma faptului că părinții nu sunt destul de liniștiți. Așa că Părintele era de atunci, din 1942, preocupat de chestiuni de felul acesta, de responsabilitatea părinților pentru copiii lor. Lucruri pe care după aceea le-a dezvoltat și le-a prezentat în **Cărarea Împărăției**, în special în

capitolul **Ereditate și spirit** și în subcapitolele **Copii căzuți între tâlhari** și **Copii născuți în lanțuri**. După aceea Părintele a spovedit în ziua aceea de 31 august 1942, a spovedit întâi pe un tânăr, pe un student în medicină care urma să meargă pe front. L-a ținut foarte mult, sau mie mi s-a părut că l-a ținut foarte mult. După aceea m-a spovedit și pe mine. A fost singura spovedanie pe care am făcut-o la Părintele. Aveam 13 ani și jumătate. Dorința mea era să mă fac călugăr. De fapt am avut, aș putea zice, vocație pentru asta, în sensul că întotdeauna mi-a părut bine să aud despre călugări, mi-aș fi dorit să vorbesc cu călugări, aș fi vrut să știu ce fac călugării, cum trăiesc, ce mănâncă, cât dorm, cum dorm, cum se roagă. Niște lucruri de felul acesta le-am avut în vedere de pe atunci și m-am prezentat la Mănăstire la Sâmbăta cu dorința să rămân la Mănăstire. Nu s-a putut. De fapt chestiunea a tratat-o Părintele Arsenie. N-a trebuit să mergem mai departe, să mai întrebăm pe cineva. Dar, pentru că Mitropolitul Nicolae Bălan care o restaurat Mănăstirea de la Sâmbăta, mănăstire voievodală zidită de Constantin Brâncoveanu, dar dărămată și rămasă în ruină până în 1928 când Mitropolitul Nicolae Bălan s-a îngrijit de restaurarea bisericii și de reînființarea Mănăstirii, Mitropolitul voia să aibă acolo numai absolvenți de Teologie. Cu gândul acesta a pornit. Bineînțeles că nu și l-a putut duce la îndeplinire decât în parte, pentru că nu s-au prezentat mulți absolvenți de Teologie.

Mănăstirea a început cu trei oameni, cu trei candidați la călugărie, și anume: cu Părintele Arsenie, cu Părintele Nicolae Mladin, care a ajuns profesor la Teologie prin purtarea de grijă a Mitropolitului Nicolae Bălan care s-a

interesat foarte mult de Academia Andreiană pentru care o format profesori, și după aceea în 1940 s-a așezat și Părintele Serafim care venea de la studii din Grecia. Părintele Serafim și cu Părintele Arsenie au fost trimiși de Mitropolitul Nicolae Bălan la Sfântul Munte ca să cunoască realitățile de acolo. Mitropolitul își dădea seama că începe cu oameni nepregătiți în altă mănăstire și atunci i-a trimis la Sfântul Munte. Părintele Arsenie a stat acolo trei luni, din 1939 din martie începând și s-a întors și s-a așezat la Sâmbăta. Și Părintele Serafim a rămas acolo 6 luni la Sfântul Munte și un an școlar la Atena la Teologie.

Părintele Serafim a adus de la Athos un caiet cu texte ascetico-mistice, dar nu numai din **Filocalie**. De exemplu un cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur despre rugăciunea de toată vremea, care de fapt nu e autentic, așa se zice că nu e autentic, nici nu a fost publicat în **Filocalia**.

Părintele Arsenie, după ce a terminat Teologia, pentru că era talentat la pictură, a fost trimis de Mitropolitul Nicolae Bălan la București unde a urmat Școala de „Belle Arte”. A făcut pictură și sculptură. Și tot atuncea a frecventat și cursuri de medicină, în special de genetică. De aceea Părintele a lucrat cu toată capacitatea lui. El, după cum ziceau oamenii, și aveau și dreptate, a fost un om cu dar de la Dumnezeu.

Mitropolitul nostru, zilele trecute, Duminica trecută, a sfințit o troiță la intrarea în Mănăstirea noastră. Și cu ocazia asta a spus de câteva ori că Părintele Arsenie a fost un călugăr mare. Și la sfințirea monumentului, acea cruce de marmoră, a pomenit Mitropolitul de Părintele Arsenie ca de un „mare duhovnic al vremii sale” și ca de un „Zalmoxis

al neamului românesc”. Sunt cuvintele Mitropolitului Antonie, care i-a fost într-un fel ucenic, în sensul că a fost călugărit de Părintele Arsenie la Prislop.

De aceea, Părintele, având și cunoștințe de artă, putea să-și dea seama și de pe figura omului despre starea lui sufletească. Chiar și de pe fotografii. Veneau oamenii la el cu fotografia cuiva și ziceau: uite, asta este fata cu care vreau să mă căsătoresc și Părintele zicea: Nu-i bună. Sau îi bună, contând, cred, și pe ceea ce îi spunea figura.

La noi la Mănăstire a fost o carte în bibliotecă, nu știu pe unde a mai apucat sau pe unde mai este, o carte intitulată: **Revelation du visage** – cum descoperă fața starea interioară. Din 1949 știu de cartea aceasta. Era și cu desene explicative. Deci Părintele nu a lucrat numai cu asta, că îi descoperea Dumnezeu, ci el a lucrat și cu niște lucruri științifice. De exemplu, în ceea ce privește cunoștințele medicale. El își dădea seama de tarele ereditare și le explica. Îi trimitea pe unii dintre credincioșii care veneau la Părintele să se ducă să-și facă analiza sângelui și să vină cu rezultatul la el. Și-apoi el trăgea niște concluzii. Sau a fost un caz în Sâmbăta de Sus, o fată, care vroia să se căsătorească cu un băiat din Hârseni. Băiatul din Hârseni avea un tată care gângăvea. Părintele nu știu dacă l-a trimis sau nu să-și facă analiza sângelui, dar și-a dat seama că ceva nu-i în regulă. Când vorbea, gângăvea. Și Părintele și-a dat seama că e o tară ereditară, că e un sânge bolnav. Și soția respectivului, deci mama băiatului, la fel, nu era ea ca toți oamenii, nu era ea destul de luminată la minte. Și Părintele, fără să-i dea o explicație i-a spus fetei: „Să nu te căsătorești cu Gheorghe, că nu o să aveți copii sănătoși”.

Dar ea totuși s-a căsătorit și-a avut un copil. Și copilul, de la o vreme, de la trei ani, a început să aibă îndărăptări fizice și, bineînțeles, și spirituale. De la o vreme nu o mai putut nici să vorbească și la șapte ani a murit. Bineînțeles că persoana respectivă a spus: a avut dreptate Părintele, Părintele are dar de la Dumnezeu, că o știut că nu o să am copii sănătoși și că vor muri. Or, Părintele putea ști asta și fără să aibă dar de la Dumnezeu. Dar el a lucrat cu toate mijloacele lui.

Au mai fost și alte cazuri, un caz din Ludișor. Un bărbat a vrut să se căsătorească cu o fată. Fata avea ceva la un ochi. Părintele și-a dat seama că ceva nu e în regulă și i-a spus băiatului: „O iubești?”. Și el a zis: „Da”. Și atuncea Părintele a zis: „Ia-o”. Și a luat-o. Și după ce s-au căsătorit ei s-au dus la Cluj, la o clinică și s-a constatat că femeia e bolnavă, are sângele contaminat. Și omul nu a mai vrut să stea cu ea. Și asta s-a socotit un eșec al Părintelui Arsenie. În realitate, nu a fost un eșec al Părintelui, de vreme ce i-a spus că, dacă o iubește, să o ia. Că el, dacă ar fi iubit-o, ar fi susținut-o și în suferință și nu ar mai fi făcut nici un caz. Or, el s-a despărțit de ea, s-a recăsătorit, el trăiește și acum, are vreo 80 de ani. Însă acum a ajuns și el în declin. Nu mai recunoaște oamenii, nu mai are ținere de minte. Copiii îi sunt sănătoși.

Ceea ce făcea Părintele, și asta e interesant de știut și de reținut, niciodată nu calcula un răspuns. Ce îi venea prima dată în minte aceea spunea. Și cu asta rezolva o chestiune sau nu o rezolva, dar, în orice caz, își spunea punctul de vedere. A fost și nereușite multe în viața Părintelui în sensul acesta. Să amintesc un caz: un preot

din Sibiu, i-am spus de multe ori: Măi, tu ești un eșec al Părintelui Arsenie. În sensul că l-a îndrumat să se căsătorească cu fata cu care s-a căsătorit și nu o duce bine, nu o duc bine. Trăiesc totuși împreună, au un băiat, soția este funcționară la o bancă... Părintele i-a pus-o în vedere o dată când s-a dus el acolo la Drăgănescu, unde lucra Părintele pe atunci, și a zis că l-ar interesa o fată, că ar vrea să se căsătorească. Și atunci Părintele i-a zis: „Ia-o pe asta”. I-a arătat-o și după aceea el a fost preocupat de chestiunea aceasta. A luat-o în căsătorie, dar acum nu-i bine. Realitatea este că nu e bine și i-am zis eu că e un eșec al Părintelui Arsenie. Dumnezeu știe până la urmă dacă e eșec sau nu-i eșec, dar te-ai gândi așa, că dacă te duci la cineva să te îndrumeze, ar fi cazul să te îndrumeze să te căsătorești, când e vorba de căsătorie, nu să suporti o căsătorie, ci să te ferești în căsătorie. Este un preot în apropierea noastră și tot așa s-a dus la Părintele și tot așa i-a pus în atenție o fată, dar o fată infirmă. A dus-o foarte greu, pentru că ea era infirmă nu numai fizic, în sensul că nu putea merge foarte bine, avea un fel de șchiopătare, avea un picior mai scurt, sau ceva de felul acesta, și Părintele i-a spus să se căsătorească. Ea nu l-a înțeles pe părintele, în orice caz nu l-a înțeles pe părintele ca părinte și poate nici ca soț. Părintele se socotea întotdeauna asuprit de soția lui. Și au 5 copii totuși, dintre care unul e călugăr la noi la Mănăstire, Părintele Casian.

Părintele Arsenie era întotdeauna la îndemâna oamenilor. Eu, personal, am impresia că uneori și căuta să facă pe omul care știe multe și că știe bine ce știe. Dar, în orice caz, cu pregătirea pe care a avut-o și cu cunoștințele

pe care le-a avut a lucrat mai bine decât am fi lucrat ceilalți care nu aveam astfel de cunoștințe și pe care nici nu trebuie să le ai neapărat ca să fii îndrumător de suflete.

La spovedania mea, Părintele m-a întrebat un lucru care mi s-a părut curios că mă întreabă. Și anume, m-a întrebat dacă mi-a venit vreodată în minte să omor vreun om. Acuma, poate că la vârsta aceea, de 13 ani și jumătate, nu era cazul să îmi pună o astfel de întrebare, deși, după aceea mi-am dat seama de ce mi-a pus-o. Pentru că Părintele știa că copilul este oglinda părinților, că fiecare dintre noi aducem o încărcătură din străfunduri de existență, că fiecare dintre noi suntem sinteza înaintașilor noștri – părinți, bunici, străbunici, până unde ajunge spectrul vital al existenței noastre. Și, bineînțeles că, chiar dacă m-am mirat, i-am dat răspunsul care era de fapt, nu i-am dat un răspuns evaziv, i-am spus că niciodată nu mi-a venit să omor un om. Părintele vroia să intre în legătură cu înaintașii mei, să vadă eventual din ce tâlhari am apărut eu în această lume. Probabil s-a gândit la aceasta că, fiind un nevăzător, fiind un „copil născut în lanțuri”, fiind un „om născut între tâlhari”, a vrut să știe dacă părinții mei sunt, într-adevăr, ceea ce gândea el că sunt. Mulțumesc lui Dumnezeu, am avut niște părinți, nu pot zice ca Sfinta Tereza de Lisieux: „Să știți că eu am avut niște părinți sfinți”. Nu pot zice lucrul acesta, dar, în orice caz, au fost oameni de treabă și-au văzut de îndatoririle pe care le-au avut, ne-au crescut, ne-au îndrumat bine. Că or fi având și ei vreo vină... mă rog, Dumnezeu știe de toate. Nu ne alegem noi părinții și nici părinții nu ne aleg pe noi și venim în lume în contextul fizic, fiziologic și social în care am venit în lume.

M-a îndrumat Părintele atuncea să fac rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. Și asta arată că Părintele, de fapt, avea o putere de sinteză și o putere de pătrundere și scotea niște concluzii bune, în înțelesul că el, dacă și-a dat seama că eu nu pot rămâne acolo, nefiind absolvent de Teologie și neavând vârsta la care se poate hotărî cineva să se facă călugăr și având și deficiența cu care am străbătut prin viață, Părintele și-a dat seama de asta și atuncea a zis, totuși, că aş putea face eu ceea ce fac călugării, adică să zic: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Am luat aminte la ce mi-a zis Părintele. Adică el ce mi-a zis de fapt să zic „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, mi-a spus că aceasta e rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, mi-a spus că această rugăciune să o zic în gând, nu cu cuvântul vorbit, ci în gând, s-o lipesc de respirație în felul următor: Între respirații, deci fără să inspir și fără să expir, acolo unde se întâlnește o respirație cu cealaltă, să zic „Doamne”, trăgând aerul în piept, odată cu aceasta, să zic „Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu”, și dând aerul afară din piept „miluiește-mă pe mine păcătosul”. Altceva nu mi-a mai spus în legătură cu asta. De aceasta pot să zic eu că Părintele Arsenie a fost un ctitor la existența mea.

Când l-am întâlnit a doua oară, după 23 de ani, nu-și mai aducea aminte de mine și nici de îndrumările pe care mi le-a dat. Important însă este că eu mi-am adus aminte și că am folosit îndrumările pe care mi le-a dat. Și nu mi-a zis să iau legătură cu un îndrumător, cu un om care practică rugăciunea, cu cineva care știe ce ispite pot veni,

care, având o experiență, ar putea trage niște concluzii și ar putea să mă direcționeze. Doar mi-a spus ceva care zic eu că nu a fost o îndrumare foarte bine gândită. Și anume, eu am zis că dacă nu pot să rămân aici la Mănăstire, eu mă duc să fac școală. Și Părintele nu a zis să fac școală. A zis: „Da, dar școala nu te duce la mântuire”. Acuma a avut dreptate, că dacă eu m-aș fi ocupat de rugăciunea de toată vremea cu exclusivitate, poate că aș fi ajuns la niște performanțe sau la niște rezultate pe care le presupunea Părintele. Însă eu nu am putut face lucrul acesta și eu i-am spus Părintelui că nici părinții mei nu ar fi de acord să renunț la școală. Acuma nu mă mai pot gândi ce ar fi fost dacă ar fi fost altceva, pentru că eu am mers pe direcția școlii și eu mă bucur că am mers pe direcția școlii. Chiar în toamna aceluiași an, în 1942, am plecat la Timișoara, la o Școală Specială. Aveam cinci clase făcute la Cluj și am continuat clasa a șasea la Timișoara la o Școală Specială și după aceea am fost elev la Liceul Loga, un liceu de văzători, însă am făcut mai mult la fără frecvență. După aceea m-am dus și la Teologie și asta m-a favorizat și pentru preoție. Dacă mă duceam la mănăstire, cred că n-ajugeam eu niciodată mai mult decât un călugăr simplu și călugăr simplu simplu. Adică, nu numai simplu ca formă, ci simplu și ca gândire. Eu nu am ținut seama de ce mi-a zis Părintele și am făcut școală, care chiar dacă nu m-a adus la mântuire, m-a dus totuși la ceva, la ceea ce sunt prin școală.

Cu Părintele nu m-am mai întâlnit 23 de ani. În 1949 cred, pe la începutul anului, fiind deja student la Teologie în anul I, am auzit că Părintele a venit la Sibiu și că e la

Profesorul Nicolae Mladin. Mi-a spus un student care îl cunoștea de la Sâmbăta.

Părintele a avut o activitate deosebită și Părintele a fost o personalitate puternică de atunci, din 1941, 1942 a intrat în atenția oamenilor și oamenii erau sensibilizați atunci, plecau pe front și Părintele îi îndruma. Spunea cineva că i-a spus: „Măi, niciodată să nu tragi la țintă! Tragi în gol”. Mergeau oamenii să se roage pentru ei, să le dea binecuvântare. Mergeau părinții copiilor, mergeau copiii împreună cu părinții. Era o situație specială, care i-a sensibilizat pe oameni.

Părintele a lucrat și în niște condiții care au favorizat stilul lui de lucru. Dar a avut o activitate cu răsunet în conștiința oamenilor. Nu prea erau personalități de seama Părintelui pe vremea aceea... Nici atunci și nici după aceea.

La Sâmbăta te puteai duce la doi duhovnici: la Părintele Arsenie sau la Părintele Serafim. Dar toată lumea îl prefera pe Părintele Arsenie, nu pe Părintele Serafim. Deși, eu, ca om, l-am prețuit mai mult pe Părintele Serafim decât pe Părintele Arsenie. Mi-a convenit mie personal mai mult Părintele Serafim decât Părintele Arsenie. Dar niciodată nu aș fi putut zice că Părintele Arsenie e mai mic decât Părintele Serafim. Fiecare era mare în felul lui. Dar nici ei, ca temperament și ca formare, nu s-au potrivit. S-au înțeles în sensul acesta că nu s-au exclus. Nu s-au completat, ci fiecare a avut stilul lui de lucru.

Părintele Arsenie a fost un om cu o înzestrare deosebită, în sensul că orice lucru pe care l-ai fi întrebat, și lucruri tehnice, cum se face o casă, orice știa. Or, Părintele Serafim, săracu', dacă bătea un cui trebuia să-l scoată apoi

cineva și să-l bată cumsecade. Nu putea așa ceva. De aceea el nu a avut niciodată o înaintare, în sensul acesta, că el e un om deosebit. Deși era deosebit și era mai bun ca Părintele Arsenie ca inimă, era mai de inimă, mai cald la suflet, nu putea să bruscheze pe cineva. Or, Părintele Arsenie era dintr-o dată, ca din pleasna biciului, te pocnea și rămâneai pocnit. Nu îl interesa, nu a avut o căldură sufletească. Totuși, a și avut. De pildă, Maica Teodosia Lațcu a avut două iubiri: pe Părintele Arsenie și pe maica Veronica. Ea a considerat că Părintele a fost extraordinar. Dar, zic eu, nu pentru oricine.

Și, cum ziceam, în timpul cât a fost Părintele la Sâmbăta, a venit lume multă. Păi veneau studenți de la Teologie din București. Mitropolitul nostru Antonie, ca student la Teologie în anul 2 a venit la Sâmbăta împreună cu colegi de-ai lui, cu colege de-ale lui. S-au organizat la Sâmbăta întâlniri cu Părintele Arsenie, Părintele îi primea la spovedanie, Părintele Arsenie le ținea cuvântări în care puneă în valoare credința creștină, puneă în valoare rezultatele științei. Era un om cu o cultură bine pusă la punct.

Mișcarea asta s-a stins repede după aceea. Ăsta e necazul. Adică eu aș zice că, și m-am întrebat de multe ori, unde sunt oamenii aceia mulți care veneau la Părintele? Ce a însemnat pentru ei întâlnirea cu Părintele, în viața lor de toate zilele, în societatea în care au trăit? Ce a însemnat influența Părintelui în existența lor, în progresul lor spiritual? Deci Părintele Arsenie i-a fascinat, pur și simplu, i-a făcut să fie copleșiți în fața lui. Unii s-au spovedit la Părintele. Însă, în general, oamenii, așa cum a zis și Părintele odată: „Oamenii rămân tot oameni”.

Atunci, în 1942, nu era chiar așa multă lume în jurul Părintelui. Deși era, pentru că în acea Duminică în care am fost eu erau mulți la mănăstire, mai ales din pătura țărănească. Intelectuali erau mai puțini, pentru că intelectuali sunt mai puțini și în societate. Cei mai mulți oameni sunt oameni simpli. Pe atunci, domina omul simplu. Șiăștia erau cei care veneau. Părintele ținea o predică hotărâtă și cu fiecare vorbea așa, de la egal la egal. Nu zicea „dumneavoastră”. (...) Avea așa o prestanță, o autoritate, o siguranță a cuvântului, o siguranță a verdictului. Și asta a durat la Sâmbăta până în 1948. Veneau oamenii de la 40 de km pe jos la mănăstire, de la Poiana Mărului. Un grup de oameni de 20 sau 50 de persoane porneau din Poiana Mărului dimineața și seara erau la Sâmbăta, venind pe jos, să-l vadă pe Părintele Arsenie, să-l asculte, să-l admire. Veneau și de mai departe. Părintele le vorbea la fiecare pe limba lui. (...)

Eu, pînă în 1949, nu am mai ajuns la Sâmbăta. Părintele Arsenie era plecat când am mai ajuns eu la Sâmbăta. Plecase în 1948, la sfârșitul lui octombrie. Eram student la Teologie și eram în vacanța de Paști. Părintele Serafim era atunci conducătorul mănăstirii. Cu dînsul m-am înțeles eu foarte bine de atunci și am rămas în legătură toată viața, pînă la sfârșitul vieții Părintelui și și după aceea. Or, cu Părintele Arsenie nu știu dacă aș fi reușit să formez o legătură din asta.

În 1949, să continui ce am început, eram student la Teologie și am aflat că Părintele Arsenie era la Sibiu. Am trimis vorbă printr-un student care mergea la Sâmbăta, care îl cunoștea de când era elev de liceu și care mergea

împreună cu părinții la Sămbăta, și l-am rugat să-i spună Părintelui Arsenie că sunt și eu acolo și că aş vrea să vorbesc cu el. De fapt nu atîta doream eu să vorbesc cu el, cât mi-aş fi dorit să vorbească el cu mine. Și Părintele nu mi-a dat-o în bună, că hai să vorbim. Deși eu am găsit asta, așa cumva, o lipsă a Părintelui. Poate nu l-a luminat Dumnezeu, poate nu am fost eu vrednic, nu știu ce interpretări se pot da. Da' realitatea asta este: nu a vrut să stea de vorbă cu mine. No bine, nu a vrut, nu a vrut. Nu aveam ce să fac. Mi s-a mai întîmplat o situație dintr-aceasta în 1987. În 1987 Părintele Arsenie era la Prislop. Acolo era plecat de la Sămbăta. (...)

Între timp, Mănăstirea de la Prislop a devenit mănăstire de maici prin stăruința Maicii Zamfira, care era absolventă de Teologie, care îl cunoștea pe Părintele Arsenie, care s-a dus și ea la Prislop împreună cu Părintele Arsenie și s-au aranjat lucrurile în așa fel încât mănăstirea de la Prislop să devină mănăstire de maici. Și Părintele a rămas acolo ca duhovnic la obștea din Mănăstirea Prislop, obște care a durat până în 1959. Părintele a avut acolo o întrerupere, în sensul că în 1951-1952, cam pe atunci, a fost arestat și dus la Canal. Se făcea pe atunci Canalul Dunăre-Marea Neagră, care după aceea s-a părăsit și la care au lucrat mulți deținuți politici. Și Părintele a fost între cei care au lucrat acolo. A stat acolo cam vreo 9 luni. Apoi s-a întors la Prislop, a fost foarte mult urmărit de Securitate și maica Zamfira l-a ajutat pe Părintele, în sensul acesta de a-l scuti pe Părintele de relațiile cu oamenii. A fost foarte dură. Chiar și călugări care se duceau să-l vadă pe Părintele aveau de suferit. Îi băga într-o magazie acolo și îi ținea de seara

până dimineața și dimineața le dădea drumul. Eu nu știu dacă și Părintele Arsenie cumva nu a avut o amestecare în toată treaba aceasta. În sensul acesta că el nu a dorit să mai aibă treabă prea mult cu oamenii, ca să fie scutit de deranjul Securității. Și atunci, maica Zamfira a fost cerberul care l-a ajutat pe Părintele să fie scutit de relațiile cu oamenii. Bine, mai vorbea el cu câte cineva, mai ales cu oamenii mai cunoscuți, cu cei cu care avea ceva relații sau care erau mai deosebiți, dar, în general, făcea în așa fel încât să nu se ajungă la el. Și asta a mers până în 1959.

În 1959 a primit ordin din partea Episcopiei Aradului, asta a fost în mai, să părăsească Mănăstirea Prislop. A fost o dispoziție pe care, de fapt, a dat-o stăpânirea, Guvernul, prin Departamentul Cultelor, și nu numai pentru Părintele. Și de la noi de la Sâmbăta au plecat atunci vreo patru inși. Și apoi toamna a fost un decret care a golit mănăstirile. În 1959 a fost decretul și s-a aplicat în 1960, în primăvară. Or, Părintele, în 1959, în mai, a părăsit Mănăstirea Prislop și s-a dus la București. Și având el pregătire de pictor și de sculptor s-a angajat la Atelierele Patriarhiei și a lucrat acolo vreme de 10 ani. A pictat icoane, în special pe email. În 1969 a început pictura de la Drăgănescu. Cum s-a ajuns la asta? Maica Zamfira, care a fost stareță la Prislop, s-a retras și ea de la Prislop, o dată cu Părintele. Mănăstirea s-a desființat atunci, maicile și surorile s-au dus la Sibiu, au stat în Sibiu și apoi în Rășinari, unde au lucrat la Arta Manuală. Maica Zamfira s-a dus cu Părintele. Părintele a stat în București până în 1980, 1981. În 1982, parcă, s-a sfințit biserica de la Drăgănescu, pe care Părintele a pictat-o de două ori. A pictat-o în tempera prima dată și s-a

„pangarit”, cum zicea el, adică s-a afumat de lumânări. După aceea a găsit modalitatea să scoată lumânările din biserică și s-a apucat Părintele și a mai pictat-o o dată. În 1982, cred, s-a sfințit biserica de la Drăgănescu.

Pentru că a venit vorba de pictura Părintelui Arsenie, prin 1970 și ceva, în legătură cu epitaful pictat de Părintele și care se putea vedea de vizitatori în holul stăreției vechi, stăteam de vorbă cu un cadru universitar din Sibiu, pe nume Bologa. Și zic și eu în legătură cu epitaful: Epitaful acesta este unul deosebit, făcut de un Părinte despre care zic eu că este un geniu. Și domnul respectiv a zis: „Asta înseamnă că are o cultură perfectă și încă ceva”. Și am zis: Nu știu dacă are o cultură perfectă, dar, sigur, pe lângă cultura pe care o are, are „încă ceva”.

Părintele, după ce a terminat pictura la Drăgănescu, s-a retras, a stat prin București, la Sinaia. Pentru că la Sinaia grupul acela de surori și de maici care au fost în subordinea Părintelui cândva la Prislop și-au cumpărat o vilă, din munca lor. Ele au muncit la Munca Manuală, mai întâi în Sibiu, apoi în Rășinari și apoi s-au mutat la Sinaia. Acolo este un fel de așezământ cvasi-monahal. Părintele a avut acolo o chilie, a stat acolo, acolo a și murit în 1989 și grupul acesta mai există. Maica Zamfira e conducătoarea acestui grup, care nu ai putea zice că e o unitate monahală. E o unitate monahală doar în sensul acesta, că stau acolo niște viețuitoare care trăiesc cum trăiesc călugării. (...)

Părintele la Sinaia a murit. S-au făcut multe vorbe în legătură cu moartea Părintelui. De fapt, el a murit de moarte naturală. A avut ceva cu rinichii.

Nu știu dacă am continuat ideea aceea că Părintele, în 1949, nu a vrut să vorbească cu mine. Deși eu zic că ar fi trebuit să vorbească cu mine și pentru că l-am rugat, dar și pentru că, fiind eu într-o situație specială, zic eu, aveam nevoie de un ajutor mai mult decât cineva care este într-o situație obișnuită. Nu vreau eu să mă prevalez de niște lucruri. De exemplu, Părintele Șoima, un părinte care a fost profesor de muzică și de tipic la Teologie, odată nu mi-a prea convenit mie treaba aceasta, dar după aceea mi-am dat seama că a avut dreptate, vroiam să plec acasă. Și Părintele Șoima se gândea că e mai bine să rămân, era de Rusalii, era o festivitate la Sibiu în legătură cu Mitropolitul Nicolae Bălan. Nu mai știu eu cum a fost, cum n-a fost, dar știu că a fost vorba de asta că vreau să plec și că a mai vrut cineva să plece și nu l-a lăsat Părintele Șoima. Da' zice: „Dumitale zice îți dau voie, că dumneata nu ai așa de multe bucurii câte avem noi”. Mie nu mi-a prea convenit treaba asta, că a zis el vorba asta, dar după aceea mi-am dat seama că a avut dreptate. Adică, domnule, într-o situație specială trebuie și un tratament special. Nu așa că nu vorbesc, lasă-l încolo de Teofil, nu vorbesc cu el. Și apoi nu am mai ajuns să vorbesc cu Părintele decât în 1965. La Prislop nu am fost. I-am mai scris o scrisoare la care a răspuns Părintele, dar nu mie mi-a scris, ci Părintelui Serafim, că o să-mi scrie. Da' nu mi-a mai scris. Când m-am întâlnit cu el în 1965, mi-a spus: „Măi, îmi aduc aminte de scrisoarea aceea” și a căutat el o modalitate de a se scuza, că tocmai de aceea că nu mi-a scris m-a avut el în vedere mai mult decât dacă mi-ar fi scris și m-ar fi uitat. Dar, în sfârșit,

sunt lucruri pe care Dumnezeu le știe, nici nu are rost să le împlătești de pe-o parte, pe cealaltă, că tot ălea-s.

În 1965 când m-am întâlnit cu Părintele, într-adevăr a fost o întâlnire cu rost și cu folos. Părintele mi-a pus în atenție un lucru care, zic eu, este bine să îl aibă în vedere oricine. Și anume despre cunoștința de Dumnezeu prin Dumnezeu sau despre cunoștința de Dumnezeu prin studiu. Și zicea Părintele: „Teologie pot să facă și păgânii, și necredincioșii”. Dar noi trebuie să căutăm o cunoștință pe care ne-o dă Dumnezeu, cumva prin limpezimea sufletului. Mi-a pus în atenție Catavasia I din Catavasiile Înălțării: „Cu dumnezeiescul nor fiind acoperit, gângavul a spus legea cea scrisă de Dumnezeu. Căci scuturând tina de pe ochii minții, vede pe Cel ce este și se învață cunoștința Duhului, cinstind cu dumnezeiești cântări”. Bineînțeles că am reținut catavasia, pentru că o știam și a făcut niște referiri la asta și mi-au plăcut foarte mult referirile. Adică, aici este vorba despre Moise, despre Duhul Sfânt Care-l învăluie pe Moise, Dumnezeu Care îi vorbește, despre condiția de a-ți vorbi Dumnezeu, în înțelesul că trebuie să-ți scuturi tina de pe ochii minții – pentru că avea Părintele vorba: „În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă”. Să izvorască din sufletul tău niște cântări spre slava lui Dumnezeu, cântări din intuiția măreției lui Dumnezeu.

Atunci eu am fost la Părintele Arsenie cu un student care a plecat în oraș între timp. Părintele m-a dus într-un birou și se ducea și lucra și după aceea mai venea și mai stăteam puțin de vorbă. Și când să plecăm, Părintele a luat bagajul studentului acela și am ieșit. El a ieșit înaintea mea și nu m-a condus, așa ca să-l aud eu pe unde merge și

să merg după el. Nu mi-a fost foarte comodă treaba și mă miram eu așa. Poate mai avea el și niște dorințe de a face el niște experiențe... ce știu eu? Dar, atunci când am fost eu în 1965 la București cu băiatul acela, care acum e preot și e consilier la Sibiu, Părintele Simion Săsăujan era student în anul 3 la Teologie. Și a zis Părintele către el: „Să fii înțelegător față de neputința omenească”. Mi-a plăcut foarte mult cuvântul acesta și eu îl socotesc cel mai important cuvânt dintre cuvintele rostite de Părintele Arsenie. „Să ai înțelegere față de neputința omenească”. M-am gândit de foarte multe ori la lucrul acesta, l-am spus de foarte multe ori și, mai ales, am constatat că neputința omenească este o realitate din care mulți nici nu pot ieși. Chiar și noi înșine, de multe ori suntem limitați cu posibilitățile de a ne manifesta, așa că e de mare importanță să fii înțelegător față de neputința omenească. Bineînțeles, toate cuvintele Părintelui, câte le știm și câte le putem ști, sunt importante, dar cred că de măsura asta nu este nici unul. Deci, în cazul nostru, să-l înțelegi și pe acela care te vorbește de rău, să-l înțelegi și pe acela care nu-și poate ține gura, să-l înțelegi și pe acela care vrea să facă un lucru peste tine, că vrea el să-l facă, chiar dacă nu vrei tu să-l facă, toate lucrurile acestea să le categorisești ca neputință omenească și să-ți dai seama că altfel nu se poate.

Eu m-am mai întâlnit cu Părintele și de altă dată. Părintele a fost cum a putut el să fie față de mine. Eu nu am fost un admirator al Părintelui Arsenie, deși m-am bucurat de toate afirmațiile lui care au ajuns la mine. Mi-ar fi părut tare bine dacă se putea face un om din doi, și anume: un om cu mintea Părintelui Arsenie și un om cu

inima Părintelui Serafim. Ar fi fost ceva excepțional. Nu se poate, fiecare este cum este. Eu l-am preferat pe Părintele Serafim totdeauna, chiar dacă mi-au plăcut verdictele date de Părintele Arsenie. L-am considerat totdeauna o personalitate puternică, ca și care nu a mai existat altcineva în Biserică, din câți știu eu, din cât cunosc eu, contemporani cu noi. Nu mă gândesc că nu au fost în istorie personalități cu mai multă priză la oameni decât Părintele Arsenie. Din câți oameni am cunoscut eu, care au lucrat în Biserică, consider că Părintele Arsenie a fost cel mai de vârf, *Culmea viețuitorilor și propovăduitorilor în contemporaneitatea noastră*. A avut și autoritate, a avut și cultură. Să ne gândim numai la îndreptarul acela de viață cu oxigen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii și să ai concepție de viață creștină, deja vezi că este un om de excepție, un om care ține seama și de lumea aceasta, nu numai de lumea de dincolo. Dacă ne gândim la toate lucrurile acestea ne dăm seama că Părintele a fost, într-adevăr, un om mare. A fost un duhovnic mare, a fost și un om cu pătrundere, a fost și om cu dar de la Dumnezeu, a fost și om cu perspectivă, cu largime de gândire, de înțelegere. Și-a dat el seama că nu poți să schimbi multe în lumea aceasta, dar, în orice caz, a fost omul care și-a dat seama de niște realități la care noiăștialaltii nu ajungem. Cu toatea acestea, s-a impus în conștiința multor credincioși, în așa fel încât nu numai cei care l-au cunoscut l-au avut în seamă, cât și cei care nu l-au cunoscut, care au aflat de la alții de Părintele Arsenie, au fost îndrumați. Se îndemneau unii pe alții să meargă pe la Părintele Arsenie. Unii dintre ei au reținut anumite lucruri, cum am reținut eu

rugăciunea de toată vremea, cum am reținut Catavasia de la Înălțarea Domnului, cum am reținut faptul că Teologie pot face și păgânii, cum am reținut că trebuie să ai înțelegere față de neputința omenească. Sunt niște lucruri care au rămas după Părintele. Și apoi gândurile lui din **Cărarea Împărăției**. Doar atâta îmi pare rău, că sunt gânduri de început, nu sunt gânduri de către sfârșit, adică gânduri de către sfârșitul vieții. Bineînțeles că îl caracterizează – cu gândurile cu care a început cu acelea a și lucrat în general. Deși am impresia că Părintele și-a mai și schimbat din idei, din gândurile lui. De exemplu, la început îi îndruma pe mulți să se facă călugări. Către sfârșitul vieții îndemna să nu se mai facă călugări, probabil și pentru motivul că și-a dat seama că mulți dintre cei care s-au făcut călugări nu au realizat ceva deosebit în viața lor, în viața mănăstirii și în viața Bisericii.

PĂRINTELE CLEOPA

Amintiri, concluzii, opinii în legătură cu

Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie

trecut la cele veșnice în anul 1999,

fost viețuitor mai ales în Mănăstirea Sihăstria*

Cu Părintele Cleopa m-am întâlnit mai întâi în august 1956 la Mănăstirea Putna. Părintele Cleopa se găsea la Mănăstirea Putna fiind rînduit de ierarhia bisericească să organizeze acea mănăstire. A mers acolo cu un grup de călugări din Mănăstirea Slatina, unde de asemenea fusese să organizeze Mănăstirea Slatina, și de acolo i s-a dat ascultare să meargă la Putna și să organizeze Mănăstirea Putna. N-a mers singur, a mers cu un grup de călugări de la Slatina, poate au fost și unii de la Sihăstria, sau cei de la Slatina de fapt au fost de proveniență de la Mănăstirea Sihăstria. Am aflat că Părintele era la Putna și pentru că mă găseam la Cîmpulung Moldovenesc, la Părintele Ștefan Slevoacă, de acolo fiind mai aproape, am mers la Mănăstirea Putna anume să-l cunosc pe Părintele Cleopa de care auzisem mai înainte. Doream să-l cunosc, doream să-mi fie spre folos întâlnirea de la Putna și am făcut ce s-a putut face ca să ajung la Mănăstirea de la Putna. Am ajuns într-o zi după-masă, cred că a fost pe 22 august 1956. Cu Părintele m-am întâlnit în seara acelei zile după ce-am ieșit

* Pe cît îmi va fi cu putință voi respecta ordinea cronologică, adică voi avea în vedere întîlnirile cu Părintele Cleopa și voi face și unele aprecieri chiar în prezentarea amintirilor în legătură cu cele ce le-am învățat sau aș fi putut să le învăț de fiecare dată cînd m-am întâlnit cu Părintele Cleopa.

de la slujbă. Am stat puțin de vorbă, de fapt erau mai mulți de față și îmi amintesc că îl cunoștea pe Părintele Arhimandrit Ioan Dinu care la acea vreme era starețul mănăstirii noastre de la Sîmbăta. Părintele Arhimandrit Ioan Dinu a fost și vicar la Iași, de acolo s-a și pensionat și cu prilejul ascultării pe care a avut-o de vicar a făcut mai multe vizite prin mănăstiri și a ajuns și la Mănăstirea Sihăstria unde era Părintele Cleopa. Părintele Cleopa spunea despre Părintele Ioan Dinu că mergînd la Mănăstirea Sihăstria și aflînd că acolo se citește neînterupt Psaltirea, a cerut să i se facă și lui rînd să citească din Psaltire. A fost o informație care mi-a plăcut, o informație în plus față de cele pe care le aveam despre Părintele Ioan Dinu. Am luat aminte la aceasta și am reținut pentru cealaltă vreme a vieții că Părintele Ioan Dinu a dorit, făcînd o vizită în Mănăstirea Sihăstria, să i se facă și lui rînd să citească Psaltirea.

Noaptea am fost la slujbă, la Miezonoptică, Utrenie și Ceasul I, iar după Ceasul I Părintele Cleopa a făcut molitvă pentru obștea mănăstirii și pentru cei ce erau de față, pentru că vineri era zi rînduită pentru spovedanie. A ținut și un cuvînt. Cuvîntul a fost în legătură cu viața călugărească. Îmi aduc aminte mai ales că Părintele Cleopa a spus că e preferabil să superi pe Dumnezeu și să nu-l superi pe conducătorul duhovnicesc, pentru că dacă nu-l superi pe conducătorul duhovnicesc, pe stareț, el mijlocește cu rugăciunea pentru tine. Și în cazul în care îl superi pe îndrumătorul duhovnicesc, atunci el nu se mai roagă pentru tine și nu ai sprijinitor către Dumnezeu.

60 Cu stilul meu de gândire și cu raționalismul meu n-am apreciat ca potrivită această afirmație – deși Părintele Cleopa a luat-o de la Sfântul Ioan Scărarul –, n-am apreciat-o ca binevenită, pentru că mă gîndeam că nu poate fi omul mai bun decît Dumnezeu.

62 În Sfînta Evanghelig e scris: „Dacă voi răi fiind, știți să dați fiilor voștri cele bune, cu atît mai mult Tatăl vostru cel din ceruri”. Așa că și în această privință, zic eu, că în întîi e Dumnezeu și apoi omul. Bineînțeles că e bine să ocolim pricinile de nemulțumire, e bine să ne ferim de a supăra pe conducătorii noștri, e bine să-i avem ca mijlocitori, înșă nu cred că lucrurile stau așa, anume că dacă mijlocitorul nu mijlocește, Dumnezeu nu poate să intervină, adică e ținut Dumnezeu cumva să nu poată interveni.

64 Bineînțeles că afirmația asta nu l-a scăzut pe Părintele Cleopa, m-am gîndit că el are un stil de gîndire întemeiat pe niște afirmații din Tradiție care pot fi luate în considerație, pot fi socotite foarte bune, dar nu cred eu că sunt necesare.

Tot atunci ne-a spus și de o întîmplare de la Sihăstria cînd era secetă mare și cînd s-a dat poruncă de la conducerea mănăstirii ca toată lumea, timp de trei zile, trebuie să citească la Psaltire și să postească. S-a încuiat bucătăria, cămara, tot ce era acolo și au citit cu toții la Psaltire și după trei zile a venit apă în fîntînă, fîntîna care secase, și au văzut minunea lui Dumnezeu împlinită datorită rugăciunilor și postului pe care le-au făcut viețuitorii din Mănăstirea Sihăstria.

De altceva nu îmi mai aduc aminte în legătură cu predica ținută de Părintele Cleopa, doar că a atras atenția asupra faptului că vinerea aceea este o vineri în care se

posteste, se va mânca o singură dată în zi, seara, și că monahii sunt datori să citească fiecare în Psaltire și le atrăgea atenția că să nu-i vadă prin curte când fiecare trebuie să fie la Psaltire.

Mi s-a părut curios, de exemplu, faptul că le-a spus că fiecare dintre viețuitorii mănăstirii trebuie să se spovedească și că nu poate să mănânce în ziua respectivă dacă nu are de la duhovnic dovadă scrisă că s-a spovedit. Și asta mi s-a părut curios, mi s-a părut curios în sensul că nu poți să-l silești pe cineva să facă un lucru pentru că îl vrea altcineva. Spovedania este o lucrare, să zic așa, liberă. Nu poți să silești pe cineva să se spovedească mai ales când te gîndești că cineva s-ar putea spovedi și cu rețineri, și cu nesinceritate, numai ca să poată să scape de învinuirea că nu s-a spovedit și deci să nu primească de mîncare în ziua în care pentru a mânca trebuie să te spovedești.

Nici aceasta nu l-a scăzut pe Părintele. Tot așa mă gîndeam eu că e un stil de gîndire care, în șabloanele mele, nu merge, dar merge în șabloanele dînsului.

M-am spovedit la Părintele Cleopa în ziua aceea și zic eu că a fost destul de bine. Adică în ce sens a fost bine? Întîi de toate am învățat că e foarte important să-ți păzești mintea. Cel dintîi lucru care m-a întrebat a fost cum stau cu paza științei, adică cum stau cu paza minții, cum stau cu rînduiala interioară. E un lucru pe care l-am învățat de la Părintele Cleopa și pe care-l rețin și eu, chiar dacă nu de fiecare dată, sau aș putea zice că destul de rar, pun chestiunea aceasta la mireni. La călugări se poate pune și se pune. În sfîrșit, am reținut lucrul acesta că e importantă paza minții și că Părintele a avut în vedere paza minții.

Cu prilejul acela Părintele a pus în atenție un cuvânt din **Scara** Sfântului Ioan Scărarul, pe care l-am folosit și eu de multe ori, l-am găsit și eu în **Scara**, și anume că: „Rugăciunea, în raport cu cel ce se roagă, poate fi rugăciune întinată, rugăciune pierdută, rugăciune furată și rugăciune curată”.

Am avut și un fel de nemulțumire cu prilejul acela și anume am constatat că spovedania nu se consideră un lucru în care n-ai voie să intervii din afară. Ce s-a întâmplat? În ziua aceea de vineri, când era obștea în nevoința postului, trebuia să vină Î.P.S. Arhiepiscop Teofil care era atunci la Roman, iar la Iași nu era încă mitropolit pentru că Mitropolitul Sebastian murise de curînd, și Î.P.S. Teofil a făcut o vizită la Mănăstirea Putna care, într-un fel, era în subordinea lui atunci. Era așteptat deci. Și în timp ce mă spovedeam, la un moment dat, apare un părinte, bate la ușă... „miluiește-ne pe noi”..., părintele îl slobozește să intre și părintele acela îl întreabă pe Părintele Cleopa: „Prea Cuvioase, ce spuneți, să-i fac Înalt Prea Sfințitului mîncare cu untdelemn, sau fără untdelemn?”. Și Părintele Cleopa i-a spus că fără untdelemn, pentru că o să-i spunem că obștea postește, că nu mănîncă nimic pînă seara și o să înțeleagă arhiepiscopul că nu putem să-i oferim altceva decît ceea ce-i oferim fără untdelemn. Am înțeles hotărîrea Părintelui Cleopa pentru post, pentru nevoință, mi-a plăcut faptul că și pe ierarh îl pune la postire, dar nu mi-a plăcut faptul că lucrul acesta s-a aranjat în timp ce eu eram la spovedanie. A fost bine altfel, am reluat de unde rămăsesem, dar am apreciat negativ faptul că cineva îndrăznește să ceară blagoslovenie și să vorbească în timp

ce este în desfășurare spovedania. Așa ceva aici la noi la Sîmbăta nu s-a întîmplat și nu se întîmplă. De fiecare dată noi am așteptat și așteptăm să se sfîrșească o spovedanie ca să putem vorbi cu preotul duhovnic care ascultă spovedaniile credincioșilor. Nu m-a neliniștit nici faptul acesta, dar oricum, dacă m-am gîndit mai bine, am zis că nu-mi place.

Cu Părintele Cleopa nu m-am mai întîlnit din '56 pînă în '69.

În 1969 am făcut un drum la mănăstirile din Moldova și la mănăstirile din Muntenia împreună cu un părinte, care pe atunci era student la Teologie în Sibiu, Părintele Vasile Cornilă, care a fost dispus să mergem împreună prin Moldova. Ne-am angajat la acest drum care a ținut vreo săptămînă. Am fost la mai multe mănăstiri și între mănăstirile la care am fost atunci a fost și Mănăstirea Sihăstria unde se găsea Părintele Cleopa, care s-a întors de la Putna, s-a întors de la Slatina și s-a stabilit la Mănăstirea Sihăstria, la mănăstirea lui de metanie. Am stat de vorbă și atunci cu Părintele Cleopa, ne-a primit într-o seară și ne-a vorbit despre condițiile care se cer din punct de vedere religios-moral pentru un candidat la preoție. Cu prilejul acela a făcut o afirmație care mi-a rămas pentru cealaltă vreme a vieții mele, și anume: „Un preot trebuie să aibă un Dumnezeu și o preoteasă”. De unde se înțelege că în clipa în care pe lîngă preoteasă mai are, chiar și pentru o singură dată, o legătură cu o femeie care nu e soția lui, s-a terminat cu preoția. Rețin: un Dumnezeu și o preoteasă. Aș putea zice că e singurul cuvînt care mi-a rămas de la Părintele Cleopa, neformulat

și de altcineva. Celelalte cuvinte pe care le-a spus Părintele Cleopa au fost cuvintele altora în fond.

Cu prilejul acela, deci în '69, l-am întrebat pe Părintele Cleopa despre rugăciunea cu care se mîntuiesc călugării, despre rugăciunea de toată vremea, despre rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Mi-a spus cîte ceva, dar nu mi-a spus ceva din experiența lui, sau ceva deosebit. Ceea ce mi-a spus era un cuvînt pe care de fapt nu-l mai rețin, de la Sfîntul Ioan din Valaam. Și mi-a mai spus că în Mănăstirea Sihăstria există un călugăr care are rugăciunea de toată vremea, rugăciunea lui Iisus, este în retragere totală, nu comunică decît cu duhovnicul lui. Eu, de fapt, cînd am auzit asta, m-am gîndit totuși că poate cu mine ar vorbi și m-am gîndit să încerc o întîlnire cu acel viețuitor despre care se știe că are rugăciunea de toată vremea și că are rezultate deosebite de pe urma rugăciunii de toată vremea. M-am gîndit la asta, însă am renunțat. Am renunțat gîndindu-mă că dacă el nu vorbește decît cu duhovnicul, ce rost ar avea să-i cer eu să facă un lucru pe care de fapt nu l-ar face sau pe care l-ar face cu greu sau pe care l-ar face constrîns de intervențiile cuiva, și atunci am renunțat.

Atuncea l-am cunoscut și pe părintele Ioil de la Sihăstria, și pe Părintele Paisie Olaru. Părintele Paisie mi-a făcut o rugăciune, s-a arătat binevoitor, deși la început n-a fost dispus să stea de vorbă cu mine. După aceea mi se părea că i-a părut rău că nu m-a primit la spovedanie și că m-a „pasat” la altcineva și acel altcineva a fost Părintele Ioil.

O altă întîlnire cu Părintele Cleopa a fost prin anul '70 la mănăstirea noastră. Părintele Cleopa a venit la

Sîmbăta fiind într-un drum pe la mănăstiri împreună cu Părintel Petroniu și cu încă un părinte, nu mai știu cine a fost celălalt, au fost trei. A venit la noi și, cu acel prilej, Părintele Ioan Dinu, care era starețul mănăstirii noastre, i-a spus Părintelui Cleopa să ne rostească un cuvînt de învățătură din experiența pe care o are, din concluziile la care a ajuns. Părintele Cleopa ne-a vorbit la masă, cred că la masa de seară. Ne-a spus despre Moșu' Gheorghe, un pelerin din Ardeal, din Șugag, care a ajuns pe la locurile sfinte și care a peregrinat prin Moldova. Se vede că Părintele Cleopa era preocupat de gîndul la Moșu' Gheorghe, pe care îl aprecia, și de aceea a ținut să ni-l pună în atenție cu cîteva lucruri în legătură cu el. Ceea ce mi s-a părut cel mai curios a fost povestirea despre Moșu' Gheorghe cum a oprit trenul. Ce s-a întîmplat?

Moșu' Gheorghe călătorea cu trenul. N-avea bilet de călătorie. Controlorul l-a întrebat de bilet, iar Moșu' Gheorghe, în loc să-i spună că nu are sau că are bilet, în loc să arate biletul – pe care nu-l putea arăta pentru că nu-l avea –, în loc să mărturisească că n-are bilet, a început cu niște stihuri din Psalmi: „Nu mă lăsa, Doamne Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine, ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele”. Controlorul, mai departe, a insistat în legătură cu biletul, iar moșul a zis în continuare niște cuvinte din Psalmi. Atunci controlorul a a zis: „Moșule, te dau jos”. Și la prima gară l-a dat pe moșul jos din tren. Moșu și-a făcut cruce și a zis: „No, eu mă duc cu Dumnezeu, voi rămîneți aici”. Și a plecat înainte pe linia ferată. Mecanicul nu a mai putut porni trenul și atunci soluția a fost să-l cheme pe moș

înapoi. L-a chemat și după ce s-a urcat Moșu' Gheorghe în tren, și-a făcut cruce și a zis: „No, Doamne ajută! Hai să mergem!”. Și trenul a pornit.

Bineînțeles, pentru mine lucrurile acestea nu au nici o valoare. Formarea mea e de altă natură. Altfel gîndesc eu lucrurile și nu cred că ăstea sunt niște lucruri care trebuie să le aibă cineva în vedere, că numai dacă le are în vedere poate să înainteze în viața spirituală.

Ne-a mai spus Părintele Cleopa de Părintele Ioanichie Moroi, fostul stareț de la Sihăstria, un părinte simplu, care avea un băiat surdo-mut și care și el a ajuns călugăr și care într-o anumită împrejurare fiind el la bucătărie, a făcut foc și focul a aprins mănăstirea și apoi necazurile care au fost acolo.

Despre Moșu' Gheorghe mai spunea că a mers la o brutărie și că el umbla întotdeauna desculț și cum curgea apă din picioarele lui înghețate și cum a strîns jarul pe care l-a scos brutarul din cuptor... niște lucruri foarte, foarte naive, foarte, foarte copilărești.

Am luat aminte și m-am gîndit eu așa, în gîndul meu, că Părintele Cleopa e tot Părintele Cleopa și că ce spune el merge unde merge, dar nu merge oriunde. Și m-am mirat și atunci, și m-am mirat și după aceea, și mă mir și acum, cum de un om cu atîta cunoștință de chestiuni duhovnicești subtile poate totuși să pună în evidență, să răspîndească niște lucruri, pe care sigur le credea, pentru că dacă nu le-ar fi crezut nu le-ar fi răspîndit. Eu dacă nu cred în ele nici nu le răspîndesc. Le spun acum, doar așa, ca amintire, ca să tragem niște concluzii în legătură cu Părintele Cleopa.

În sfârșit, m-am mai întâlnit cu Părintele Cleopa și mai târziu, și anume în 1974, când împreună cu Părintele Ioan Cornea de la Voila – Dumnezeu să-l odihnească, și cu soția lui și cu băiatul lor Mircea, am făcut un drum în Moldova cu mașina lui Mircea. Și atunci am trecut și pe la Părintele Cleopa care spovedea obștea. M-am dus să-l salutăm, să-i sărutăm mâna. Ne-a primit într-o chilie unde spovedea, l-am rugat să ne facă o rugăciune, ne-a făcut, n-am stat de vorbă, pentru că și noi ne grăbeam, și Părintele Cleopa nu a avut vreme și asta atunci a fost tot.

În anul următor, în 1975, am ajuns din nou la Sihăstria și atunci am vorbit cu Părintele Cleopa. Eram cu doi prieteni ai mei din Brașov, soții Ilie și Maria Vlad. Ne-am interesat de Părintele Cleopa, ni s-a spus că nu primește pe nimeni pentru că are de lucru, făcea acatistele Sfinților Ardeleni luptători pentru Ortodoxie și mărturisitori ai Ortodoxiei și că nu e disponibil. Trebuie să recunosc că am insistat puțin și pînă la urmă am fost conduși toți trei la Părintele Cleopa care ne-a primit și a stat de vorbă cu noi. Nu mai știu ce ne-a spus atunci, nu rețin ceva anume. Se cam lăuda el cu fiii săi duhovnicești, cu cine se spovedește la el, mai ales oameni mari din țară, episcopi, mitropoliți etc. În sfârșit, atunci sau altă dată, nu-mi aduc aminte cînd anume, știu că nu mi-a făcut mare bucurie o prezentare de felul acesta. Dar ce-am constatat? Am constatat că se simte bine să vorbească, să se audă vorbind, să spună ceva. Și atunci mi-am dat seama de ce cei din jurul lui n-au fost dispuși să ne conducă la Părintele Cleopa. Noi am spus că după cinci minute vom pleca, dar nu s-a putut. Am stat acolo o oră pentru că Părintele ne-a întreținut tot timpul. Nu-mi aduc

aminte să fi întrebat noi ceva, dar tot timpul a trebuit să spună ceva. Și am zis: Uite, din acest motiv oamenii din jurul lui nu-i lasă pe doritorii de a vorbi cu el, pentru că ei știau ce face Părintele, că el își pierde vremea pe care o are pentru un anumit lucru și nu oamenii îl rețin pe Părintele, ci Părintele îi reține pe oamenii care vor să fie reținuți.

Prin jurul anilor '80, Părintele Cleopa a venit din nou la Sîmbăta invitat de Mitropolitul Nicolae Mladin. A ținut o cuvîntare la Liturghie și a vorbit despre drumul sufletului după moarte, pînă cînd i se hotărăște locul, sau pînă cînd i se dă locul pe care și l-a pregătit omul în viață. Vorbea despre aceasta în legătură cu moartea mamei Mitropolitului Nicolae Mladin. Eu atunci n-am fost acasă, nu l-am întîlnit. Am auzit însă cuvîntarea înregistrată pe o casetă.

Cu Părintele Cleopa nu m-am mai întîlnit decît în 1987. Atunci a fost ultima întîlnire.

În 1987 s-a organizat un pelerinaj cu viețuitori din mănăstirea noastră. Ne-am dus în Moldova, am fost și la sărbătoarea Sfintei Paraschiva și cu ocazia aceasta am trecut și pe la Sihăstria. Părintele Cleopa ne-a primit, a vorbit cu noi, ne-a ținut un cuvînt scurt pentru că i-am spus că ne grăbim și chiar a zis Părintele: „Pentru că vă grăbiți am să vă spun un cuvînt de la Sfîntul Antonie cel Mare”. Cuvîntul era din **Pateric**. A insistat asupra cuvintelor Sfîntului Antonie cel Mare:

„Oriunde vei merge să ai întotdeauna pe Dumnezeu înaintea ochilor”;

„În orice vei face să ai mărturie din Dumnezeieștile Scripturi”;

„Să nu-ți schimbi degrabă locul în care locuiești”.

62 I-a întrebat pe fiecare cum îi cheamă și ne-a mai spus că a fost la Mănăstirea Rîmeți atunci cînd a trecut pe la Sîmbăta și cum l-au dus la Mănăstirea Rîmeți fără să știe că merge la Mănăstirea Rîmeți. Știa localitățile prin care a trecut. Am constatat din nou că are o memorie extraordinară și că memoria aceasta o avea și la bătrînețe, nu numai la tinerețe. De obicei bătrînii țin minte ceea ce au învățat și ceea ce au trăit în tinerețe și nu mai țin minte ceea ce se întîmplă cu ei la bătrînețe. Or, la Părintele Cleopa îi era memoria foarte bună și la bătrînețe. Știa pe unde a umblat ca să ajungă la Mănăstirea Rîmeți. Așadar, ultima întîlnire cu Părintele Cleopa a fost atunci. Acestea îmi sunt amintirile în legătură cu Părintele Cleopa.

PĂRINTELE PAISIE OLARU

Hristos a înviat!

Poate că unii v-ați întrebat: ce caut eu aici? Și e firesc. E firesc pentru că am venit la o expoziție care privește ochiul, ori pentru mine această expoziție nu există. Dacă eu aș fi intrat în încăperea aceasta și n-aș fi știut că ce-i aici, în orice caz n-aș fi putut spune eu: aici este o expoziție. Și totuși sunt aici. Nu ca să privesc. Pentru că dacă aș fi aici ca să privesc n-ar avea rost să fiu aici. Am venit aici chemat, chemat de iubirea celor care au vrut să fiu eu aici. Și-am răspuns chemării, deși am spus că nu prea are rost să fiu eu la o expoziție. Însă am socotit că totuși e bine să fiu, și sunt. Și-mi pare bine că sunt.

Aseară când am intrat aici la Mănăstire, prima dată am venit aici, într-un loc unde poate fi întâlnit Părintele Paisie. Eu de fapt n-am venit să-l întâlnesc aici, pentru că l-am întâlnit cândva. De două ori m-am întâlnit cu Dînsul, și l-am purtat în inimă și n-a mai ieșit din inima mea de-atunci, și dacă vroiam să mă întâlnesc cu Părintele Paisie puteam să stau foarte bine acasă și să mă gîndesc la el și mă întâlneam cu el.

L-am întâlnit pe Părintele Paisie și altfel. Și anume prin învățăturile care au apărut în cărțile scrise despre Părintele Paisie — mă gîndesc la **Părintele Paisie Duhovnicul**, și

* Cuvînt rostit la deschiderea expoziției de fotografii, documente și scrisori „De dragul Părintelui Paisie”, organizată de Editura Teognost la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” – Ciucea, în perioada 6-20 mai, 2000.

la **Părintele Paisie de la Sihla**. Le-am înregistrat pe casete, le-am ascultat și a fost o întâlnire cu Părintele Paisie, pentru că din cărți iese cel care scrie cartea. Nu se poate să citești o carte și să nu te întâlnești cu omul care îți vorbește din carte. Și pentru mine asta-i foarte important. Pentru mine nu există chip, nu există imagini, nu există fotografie, nu există, știu eu, desene, nu există pictură, nu există atâtea și-atâtea. Dar există cuvîntul de învățătură. Și-asta, pentru mine, îl cuprinde pe om. Eu dacă vreau să știu cu cine m-am întâlnit, dacă l-am cunoscut și-l recunosc, îl recunosc prin cuvînt. Și cuvîntul nu-i numai exprimarea că zici ceva: casă, masă, ș.a.m.d., ci cuvîntul, în general, cuprinde o idee, îți spune ceva.

N-aș putea zice că am învățat de la Părintele Paisie, cînd m-am întâlnit cu el, ceva anume, ceva ce mi-a rămas. L-am întâlnit pentru prima dată în 1969, în a doua jumătate a lui septembrie. Dumnezeu să-l odihnească pe Părintele Vasile Cornilă, el era student la Teologie, ne-am dus împreună prin Moldova, pe jos, pe sus, cu ce s-a putut, cu trenul, cu mașina, pe jos, pe la mănăstiri. Și-am ajuns și la Sihăstria. La Sihăstria era Părintele Paisie atunci. Am vrut să mă spovedesc la Dînsul și nu m-a primit. Să știți că n-am avut nici o rezervă. Am auzit că acolo la Sihăstria părinții nu prea-s bucuroși să spovedească. Și poate de aceea nu m-a spovedit. Asta a fost de dimineață. Între timp eu m-am spovedit la Părintele Ioil. A fost bine, am zis că așa a vrut Dumnezeu, și seara Părintele Paisie, totuși, a aflat de mine și parcă-i părea rău că nu m-a spovedit. M-a chemat și mi-a spus o rugăciune. Mă simt și acuma îngenunchiat sub patrafirul Părintelui Paisie. N-aș putea eu

zice că atunci m-am gândit că Părintele Paisie îi altceva decît un preot obișnuit, un călugăr obișnuit, care spovedește – eu pe-atuncea eram diacon –, un părinte obișnuit care se roagă pentru ceilalți. Știam despre Părintele Cleopa că are un nume mare, dar despre Părintele Paisie nu știam multe. Nici n-am știut nimic pînă m-am dus la Sihăstria. Părintele mi-a citit rugăciuni, cred că mi-a zis mai multe pe de rost decît mi-a citit. Parcă îmi aduc aminte și acuma că n-am întîlnit rugăciunile pe care le-a rostit pentru mine, nu le-am întîlnit în altă parte. Mi-a plăcut. Și ne-am despărțit ca oameni care ne-am întîlnit să nu ne mai despărțim.

De curînd a ajuns la mine un cuvînt din Sfîntul Munte care tare mi-a plăcut. Cineva de-acolo zice așa: „Inima mea are intrări, da' ieșiri n-are”. Cineva care a intrat în inima mea nu mai poate ieși. Și dacă vrea el să iasă, nu poate ieși. Să-ncurcă și nu mai iasă. Inima mea l-a cuprins pe Părintele Paisie și l-am dus cu mine pe unde m-am dus și de cîte ori m-am gândit la el m-am gândit totdeauna cu bucurie, chiar cînd mi-am adus aminte că nu m-a spovedit.

Au trecut anii. Din '69 pînă în '87. În '87 am fost din nou la Sihăstria și Părintele era pe pat și erau acolo, în jurul lui, niște oameni care nu vroiau să mă lase să intru. Și-am avut noroc cu un părinte care s-a zbatut pentru mine. E vorba de Părintele Gheorghe Iordan. Și el a zis: Haideti să mergeți la Părintele Paisie. Și era acolo poate chiar Maica Gorgonia care a zis: Lăsați-l pe Părintele în pace, să se odihnească, că-i obosit. Nu știu cine-a fost, dar n-a avut putere să stea împotriva pînă la sfîrșit. Ne-a primit Părintele Paisie. Eram de fapt cu un grup de la noi de la mănăstire,

cu părintele stareț, cu câțiva acolo, și ne-a primit Părintele. Era pe pat, cu o voce destul de stinsă și m-a prezentat cineva că-s Părintele Teofil. Nu știu ce-o fi știut Părintele Paisie despre Părintele Teofil – o fi știut din colaborarea mea din **Convorbiri duhovnicești**. Așa s-a bucurat Părintele de întâlnirea cu mine! Am îngenuncheat lângă pat, m-a cuprins cu mâinile pe după cap și mă săruta pe frunte și mă ținea așa cu toată bucuria și cu toată puterea lui bătrânească. Apoi, cum să-ți mai iasă din inimă un om dintr-acesta? N-are cum!

Iată-ne că acum, cu ajutorul lui Dumnezeu – nu știu dacă cu voia Părintelui Paisie –, vorbim despre el aici. De ce? Pentru că un călugăr în general este în anonimat. Nu vrea să se știe despre el, sau, în orice caz, nu caută să se știe despre el. Totuși, noi nu putem să neglijăm binele, pentru că binele nu-l facem noi. Noi suntem colaboratori cu Dumnezeu la binele care există. Și-atuncea, aducându-ne aminte de un om cu care a lucrat Dumnezeu, nu putem să neglijăm prezența lui. Îl avem în conștiință, în considerație, ne bucurăm. Am citit învățăturile Părintelui Paisie și mi-or plăcut mult: „Să nu dai cinstea pe rușine; Să nu spui tot ce știi; Să nu faci tot ce poți; Să nu crezi tot ce auzi; Să nu dai tot ce ai”. Sunt niște cuvinte care mi-au rămas, care mi s-or împlîntat în minte, poate mai mult decît o fotografie de-a Părintelui Paisie. (...)

Acum, aici, tot așa mă simt cum m-am simțit atunci cînd am fost la Părintele Paisie ultima dată, cînd am stat în genunchi, plecat, părintele pe pat, cu mâinile pe după capul meu, cu buzele pe fruntea mea. N-o ziceți, puteam să zic că nu vin la expoziția aceasta și să zic că și așa nu văd

fotografiile? Nu le văd și nu le văd. Da' uitate că are totuși un rost, să spun și eu ceva din inimă, nu din cap, despre Părintele Paisie. Mi-a rămas în minte, mi-a rămas în inimă, și dacă va vrea Dumnezeu o să ne întâlnim și la ușa Raiului și o să fim și în Rai împreună.

Pentru că să știți că eu cred din toate puterile că o să mă duc în Rai. Nu pentru că fac niște fapte bune, că fac niște lucruri extraordinare... Nu! Ci pentru că eu știu cum este Dumnezeu. Și dacă Dumnezeu este Tatăl nostru, și dacă Dumnezeu e ca tatăl fiului risipitor și mai bun decât tatăl fiului risipitor, pentru că Domnul Hristos ne-a spus pilda cu tatăl fiului risipitor, ca să știm cum este Dumnezeu, dar Dumnezeu este mai presus decât tatăl fiului risipitor. Deci nu se poate să te respingă Dumnezeu dacă vrei să fii cu El, dacă este Tată. Nu se poate! Și eu am conștiința asta. Și de aceea nici nu mi-e frică. Doamne ajută! Sunt sigur că o să cad direct în brațele lui Dumnezeu. Sigur, sută la sută! De ce sunt sigur? Pentru că mă așteaptă Dumnezeu, pentru că mă primește Dumnezeu. Nu pentru că mă cheamă Teofil, ci pentru că „Dumnezeu n-are pe nimenea de pierdut”, zicea Părintele Serafim de la noi, și pentru că „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos, zicea Părintele Arsenie, este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”.

Deci am încredințarea că o să fiu cu Părintele Paisie și așa vrea să mă simt întotdeauna cum m-am simțit când am stat în genunchi sub patrafirul lui în seara zilei în care de dimineață nu m-a primit la spovedit și-n ziua în care s-a opus unii ca să nu intru la el și el totuși s-a bucurat de

prezența mea și a celorlalți. Și parcă și acum simt mîinile lui pe după capul meu plecat sub patrafir și cu buzele lui pe fruntea mea.

Dau slavă lui Dumnezeu că s-a ajuns la această expoziție, care de fapt nu e o expoziție, ci o prezentare, a unui om care sigur nu a dorit să fie prezentat. Dar acumă facem noi ce vrem cu el și îl prezentăm. Și îl prezentăm, pentru că nu putem să nu-l prezentăm. Și zicem: Părinte Paisie, iartă-ne că te-am pus în fața oamenilor. Tu care ai fost retras, tu care ai fost bucuros să fii în anonimat, iată, noi nu te lăsăm în anonimat, ci te punem în evidență și nădăjduim ca și întru aceasta să se preamărească numele lui Dumnezeu. Mulțumesc celor care m-au invitat și vă mulțumesc că m-ați ascultat. Hristos a înviat!

PĂRINTELE SERAFIM POPESCU*

Părintele Serafim – „blînd, binevoitor și vesel”

Sfîntul Ioan, cel care a scris **Scara**, în cuvîntul despre ascultare (Cuvîntul 4), pomenind de niște călugări dintr-o mănăstire la care îi era luare aminte, spunea că erau „blînzi, binevoitori și veseli”.

Așa a fost și Părintele Serafim. A fost blînd, de o blîndețe care impunea respect. Avea o blîndețe care aducea aminte de Domnul Hristos, Cel care a zis: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blînd și smerit cu inima” (Matei 11, 29). Și Părintele Serafim era blînd și smerit. Am zis odată către Părintele Serafim: „Părinte, noi vă ținem pe sfinția voastră ca pe un sfînt”. La aceasta, Părintele a răspuns: „Mă, te bat”. Eu am zis mai departe: „Da, Părinte, noi vă ținem (considerăm) ca sfînt”. Părintele Serafim a zis în continuare: „Mă, vrei să te bat?” Atunci eu am întrebat: „Dar ce sunteți?” El a răspuns: „Sunt un amărît de păcătos”. Și, bineînțeles, dacă l-am întrebat ce păcate face, nu mi-a putut spune vreun păcat al lui, pentru că nu făcea păcate. Ar putea surprinde pe cineva afirmația mea, că Părintele Serafim nu făcea păcate. Eu sunt convins de aceasta, în sensul că îl știu pe Părintele Serafim bine intenționat, evlavios și hotărît pentru cele bune. Cînd spun că „nu făcea păcate”, nu mă gîndesc că n-ar fi putut avea nici o

* **Părintele Serafim de la Sîmbăta (1912-1990)**. Articol publicat în revista „Epifania”, martie-aprilie 1998, pag. 14.

întrelăsare, ci că nu făcea nici un rău cu deplină voință și știință, căci asta înseamnă păcatul. Era bun, ca acel părinte din **Pateric** despre care se spune că „din multa bunătate nu mai știa ce este răutatea”. Așa era Părintele Serafim, de o bunătate și de o blîndețe incontestabile. Nici dușmanii lui – dacă ar fi avut vreun dușman – nu puteau să-i găsească vreun cusur. Era cam neluător aminte la lumea aceasta, și asta ar fi putut să-i facă pe unii să-l neglijeze și să-l ocolească ori să spună că n-a avut și calități care să-l impună în fața celor care numai la așa ceva se gîndesc. Dar asta nu înseamnă că cele pe care le-a avut și le-a vădit n-ar fi destule și îndestulătoare.

Fiind bun și blînd, evident că Părintele Serafim era și binevoitor. Se bucura de succesele celor din jurul său. Mie îmi spunea: „Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele”. Un om binevoitor nici nu poate să facă altfel. Binele altora este și binele nostru, mai ales atunci cînd și noi contribuim la binele lor.

În sfîrșit, cine l-a cunoscut mai de aproape pe Părintele Serafim știe că a fost un om vesel. Veselia Părintelui Serafim se manifesta în toate ale sale: în privire, în zîmbet, în rîs, în fața senină, în atitudini. Rîdea cu poftă de fiecare dată cînd se ivea o situație, o ocazie care prilejuia rîsul. N-avea nici o reținere în privința aceasta. Totul pornea dinăuntru, din inima sa senină și veselă. Spunea cu plăcere glume prin care ne înveselea pe toți. Deși le auzeam de multe ori, ne bucuram totdeauna de Părintele Serafim cel vesel și de glumele spuse de el. Îmi amintesc de cîteva, care bag de seamă că le plac la toți. Cea mai faină este cea cu balmoșul. Spunea Părintele că s-a dus odată un cetățean la stîină și

ciobanii tocmai făcuseră balmoș – un fel de mămăligă cu zăr și cu unt – și i-au oferit și celui venit la ei. El însă zicea că nu-i place, că nu vrea să mănînce. Și atunci ciobanii au zis: „Mă, Țineți-l doi și dați-i unul”. Și ei au făcut așa. Omul, cînd a văzut cît de bun e balmoșul, a zis: „Acum schimbați-vă. Țineți-mă unu și dați-mi doi”.

Ne mai spunea Părintele Serafim că, pe cînd era student la Teologie, un coleg a venit de acasă și a adus cu el niște vin și a zis către un prieten al lui: „Hai la dulap, să-ți dau niște vin”. Dar cînd au ajuns la dulap, a zis: „Știi ceva? M-am socotit să nu-ți mai dau”. Bineînțeles că pînă la urmă i-a dat vin. Dar e faină intervenția aceasta: „M-am socotit să nu-ți mai dau”. Ne veseleam și cînd zicea sau cînd ziceam și noi, învățați de Părintele Serafim, o vorbă din satul lui: „Dacă ar fi faină, precum nu-i slănină – ce mai apă bună de plăcinte!”.

Așa a fost Părintele Serafim: blînd, binevoitor și vesel. Să-l urmăim!

Părintele Serafim – odihnitor de oameni

În cuvîntarea pe care am ținut-o cînd Părintele Serafim a trecut la cele veșnice, la înmormîntarea lui, am făcut o legătură între Părintele Serafim și Sfîntul Filimon din Colose, pe care Sfîntul Apostol Pavel îl știa ca odihnitor de oameni, căci i-a scris: „Inimile sfinților, frate, s-au odihnit în tine”. Și mai departe: „Odihnește în Hristos inima mea”.

Pe Sfîntul Filimon, ca odihnitor de oameni, îl știm din Epistola Sfîntului Apostol Pavel, dar pe Părintele Serafim, odihnitor de oameni, îl știu din realitatea vieții. Am viețuit împreună cu Părintele Serafim vreme de treizeci și șapte

de ani și așa l-am cunoscut: „odihnitor de oameni”. N-a fost nimic forțat în apropierea pe care am făcut-o între Părintele Serafim și Sfântul Filimon, și unul, și altul fiind odihnitori de oameni.

Mărturii despre Părintele Serafim

Despre Părintele Serafim pot da mărturie toți cei care l-au cunoscut mai de aproape. Unii rețin cu bucurie căldura sufletească cu care i-a întâmpinat, i-a primit și i-a ajutat. Alții știu că Părintele Serafim a fost blînd și binevoitor. Nu l-au uitat pe Părintele Serafim cei care au fost mîngîiați de el la vreme de necaz. Îl au la evlavie pe Părintele Serafim cei care i-au cunoscut veselie izvorîită din credință și pe care o manifesta în chip statornic. Unii îl știu ca om al rugăciunii. Cineva spunea cu mirare și cu admirație: „De cîte ori intri la Părintele Serafim în chilie, totdeauna îl vezi cu patrafirul, totdeauna îl găsești la rugăciune”.

Mai mult decît alții, despre Părintele Serafim dau mărturie eu însumi, care l-am cunoscut în anul 1942 și de care m-am legat sufletește de la prima noastră întîlnire. L-am regăsit la mănăstire, în anul 1949, cînd a fost a doua venire a mea la Sîmbăta. L-am mai întîlnit în vremea anilor mei de studenție, cînd îmi petreceam, la Mănăstirea Brîncoveanu, zile de vacanță. De la 1 aprilie 1953 m-am încadrat și eu în mănăstirea în care viețuia Părintele Serafim și am fost împreună viețuitori pînă la moartea lui. În această vreme și mai ales la început, Părintele Serafim m-a ajutat în mod special, citindu-mi și dictîndu-mi cărți întregi, pe care eu le-am transcris în braille, ca să-mi fie accesibile – eu fiind nevăzător. Îmi amintesc, în această privință, cîteva

repere. Înainte de tunderea mea în monahism, Părintele Serafim a ținut să-mi citească o mică lucrare, scrisă de Arseniev, intitulată **Biserica Răsăriteană**. Această lucrare mi-a făcut mare bucurie.

Părintele mi-a atras atenția asupra unui articol, scris de profesorul Teodor M. Popescu, cu titlul **Sfinții Trei Ierarhi în slujba Bisericii**. Părintele Serafim mi-a citit acest articol, pe care apoi mi l-a și dictat.

N-am să uit niciodată bucuria pe care am avut-o când Părintele Serafim mi-a citit al doilea imn din **Imnele dragostei** de Sfântul Simeon Noul Teolog, în versificația Maicii Teodosia Lațcu. Îmi stăruie și acum în suflet bucuria pe care am avut-o când Părintele Serafim mi-a citit prima dată Cuvîntul al 72-lea din scrierile Sfântului Isaac Sirul. Mi-a mai citit Părintele Serafim și alte multe articole din reviste bisericești, dintre care am ascultat cu uimire cuvîntul ținut de profesorul Teodor M. Popescu la o aniversare oarecare a scriitorului Gala Galaction. Părintele Serafim mi-a citit și mi-a dictat multe texte din **Filocalie**, din cărțile de slujbe, din **Proloage** etc.

Toate acestea îl țin prezent pe Părintele Serafim și îl fac lucrător în viața mea și după ce a trecut din lumea aceasta. Dumnezeu să-i primească ostenele făcute pentru mine, pentru binele meu, pentru succesele mele, despre care spunea că se bucură de ele cum se bucură de succesele lui.

La cele de mai sus adaug și o constatare: constatarea că prietenii Părintelui Serafim erau și prietenii mei, iar prietenii mei erau și prietenii Părintelui Serafim. Ei ne priveau întotdeauna împreună. Îmi amintesc de un mod

de adresare pe care îl avea o credincioasă, care ne trimitea la amîndoi aceeași scrisoare și care scria, drept titlu, „Bunii noștri Părinți Serafim și Teofil”.

Părintele Serafim – „un om de care s-au bucurat oamenii”

Am lăsat la urmă cuvîntul cel mai cuprinzător, cel mai important și cel mai reprezentativ în raport cu Părintele Serafim, anume cuvîntul că „Părintele Serafim a fost un om de care s-au bucurat oamenii”. Asta spune tot despre Părintele Serafim. Cînd spui că „Părintele Serafim a fost un om de care s-au bucurat oamenii”, nu mai trebuie adăugat nimic. Așa-l știu toți care s-au bucurat de întîlnirile cu el, marcate de „Bine ați venit la noi”, „Mă bucur că sunteți cu noi” sau de „O, bată-te norocul! Să te ocărăsc frumos”. Ca om al bucuriei și ca prilejuitor de bucurie îl știu toți cîți își amintesc de Părintele Serafim, ca mîngîietor și iertător la spovedanie. Ca „om de care s-au bucurat oamenii” îl au în amintire toți aceia care au venit în legătură cu Părintele Serafim, i-au ascultat cuvîntul și sfatul și au plecat din fața lui cu sufletul îmbogățit, că s-au întîlnit cu „un om de care s-au bucurat oamenii”.

Cuvînt de încheiere

Cea mai firească întrebare în legătură cu Părintele Serafim, pe care și-o poate pune oricine ar dori să fie ca el, este întrebarea: Oare prin ce osteneală ar putea cineva să ajungă să fie ca Părintele Serafim? Oare prin ce osteneală a ajuns Părintele Serafim să fie așa cum l-am cunoscut, așa cum îl știm? Întrebarea aceasta am pus-o eu cîndva,

într-un cerc adunat spontan în jurul meu la școala teologică din Sibiu, fiind atunci de față și Părintele Profesor Dumitru Călugăr. Întrebarea mea era atunci în legătură cu un alt om vrednic de pomenire și care mie mi s-a așezat la inimă, pentru buna lui alcătuire sufletească după Dumnezeu. Este vorba de Episcopul Vicar, de atunci, al Arhiepiscopiei Sibiului, pe nume Teodor Scorobeț. Nu știm cum a venit vorba de el și eu am zis: „Oare prin ce osteneală a ajuns Prea Sfințitul Teodor la așezarea sufletească pe care o are?” La aceasta, Părintele Profesor Dumitru Călugăr – om vesel și glumeț – a răspuns: „Prin osteneala lui Dumnezeu, că așa l-a lăsat Dumnezeu”. Cred că la fel se poate spune și despre Părintele Serafim: a fost un om lăsat de Dumnezeu, spre bucuria multora. Să-l urmăim!

EPILOG

Cartea de față are darul de-a ne fi adus în conștiința noastră, de-a ne fi pus în atenție duhovnicii vii și adormiți, ca pe cei vii să-i căutăm, iar pentru cei adormiți să ne rugăm.

Toți duhovnicii cuprinși în această carte, și cei trecuți la Domnul, și cei care activează în această lume acum, sunt contemporanii noștri. Sunt contemporanii noștri pentru că unii dintre ei au trecut de curînd din lumea aceasta și au lăsat urme în sufletele noastre, a celor care i-am cunoscut, dar totodată își pun pecetea pe sufletele credincioșilor care le cunosc cuvîntul și care știu cîte ceva despre dragostea și bunătatea lor.

Cei ce s-au mutat la Domnul și-au lăsat în această lume amprenta pe sufletele celor care au venit în legătură cu ei, iar cei ce trăiesc în această viață își desfășoară activitatea în dorința de a modela sufletele credincioșilor, de a le face „mai ca Hristos”, deci asemănătoare cu Domnul Hristos.

Sperăm ca toate afirmațiile cîte s-au făcut în cuprinsul acestei cărți să fie temei de formare duhovnicească pentru cititori.

Dorim ca această carte să fie înmulțitoare de bunătate.

Dorim ca această carte să aducă înseninare, lumină, bucurie, pace.

Dorim ca această carte să fie o carte de duhovnicie.

Dorim ca această carte să aibă darul de a lumina, de a curăți, de a sfinți pe cei ce își doresc aceasta.

Sperăm ca cititorii care au parcurs rîndurile acestei cărți să poată avea conștiința întîlnirii cu cei prezentați în carte și să învețe de la ei cele ce le-au învățat acei credincioși care au ajuns, cu darul lui Dumnezeu, să-i întîlnească pe cînd ei înmulțeau binele și bucuria.

Dacă această carte va fi înmulțitoare de bine și înmulțitoare de bucurie, dacă această carte va fi înmulțitoare de iubire și de fericire, ea își are rostul pentru cei care și-o însușesc, după învățăturile cîte sunt cuprinse în ea.

Duhovnicii și credincioșii de rînd, prin această carte, au posibilitatea să se simtă în legătură cu toți cei prezentați în cartea de față. Iar dacă cu unii nu se mai pot întîlni, pentru că au trecut la cele veșnice, iar cu alții nu vor ajunge poate nici o dată să se întîlnească fiind prea departe de ei, cartea de față pe cei de departe îi aduce aproape, și pe cei trecuți la cele veșnice îi face lucrători cu darul lui Dumnezeu pentru toți aceia care citind cartea de față, au folos și din acest folos sufletesc aduc mărire lui Dumnezeu celui în Treime închinat, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și-n vecii vecilor. Amin.

Arhimandritul Teofil Părăian

CUPRINS

Cuvînt Înainte	5
Ce spun eu despre mine	9
Înalt Prea Sfîntitul Serafim	17
Prea Sfîntitul Vasile Someșanul.....	35
Părintele Arsenie Papacioc	57
Părintele Mina Dobzeu	99
Părintele Arsenie Boca	125
Părintele Cleopa	149
Părintele Paisie Olaru	161
Părintele Serafim Popescu	167
Epilog	175
Fotografii	181